

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

**EFFECTES, CAUSES I EXPERIÈNCIES VISCUDES EN
L'ABANDONAMENT ESCOLAR PREMATUR, UNA MIRADA
ALS CENTRES ESCOLARS I A LES PERSONES QUE ES
DESVINCULEN D'AQUESTS**

Treball Final de Grau en Psicologia

Biel Ollé Castillo

Tutora: Maria Núria Padrós Tuneu

Correu: biel.olle@uvic.cat

4t curs del Grau en Psicologia

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

UVIC-UCC

Maig de 2021

Resum

L'abandonament escolar prematur és considerat un dels majors problemes al qual s'ha d'enfrontar el sistema educatiu.

Tot i els esforços que fins ara s'han dut a terme, encara ara s'observa com un nombre alarmant de joves es desvinculen de l'educació sense assolir els nivells mínims implantats pel sistema educatiu.

Per aquesta raó, apareix una constant preocupació en la societat envers aquesta problemàtica, ja que un abandonament escolar prematur en aquests joves, afecta de manera directa al futur de la població i de la societat.

Mitjançant aquest treball es busca aprofundir en les vivències i experiències tant de joves que han abandonat de manera prematura els estudis com de professionals de l'educació que vetllen perquè aquesta xifra cada vegada sigui menor, amb el propòsit de poder comprendre millor totes les raons i conseqüències d'abandonar de manera prematura els estudis.

A través d'entrevistes semiestructurades a aquestes persones, s'espera comprendre la seva realitat al mateix temps que es contrasta el marc teòric amb les conclusions i les reflexions d'acord amb les respostes obtingudes pels participants.

Paraules clau:

Abandonament escolar prematur, desvinculació de l'educació, fracàs escolar.

Abstract

Premature school dropout is considered one of the biggest problems facing the education system.

Although much effort has been made, it is still seen as an alarming number of young people disassociate themselves from education without reaching the minimum levels implanted by the education system.

For this reason, there is a constant concern in society about this problem, since early school drop-out in these young people directly affects the future of the population and society.

Through this work, we are seeking to comprehend the experiences of both young people who have abandoned their studies prematurely and of educational professionals who are trying to reduce this number of dropouts, to be able to better understand all the reasons and consequences of prematurely abandoning the studies.

Using semi-structured interviews, it is expected to understand the reality of these people while the theory is contrasted with the conclusions and reflections from the responses obtained by the participants.

Keywords:

Premature school leaving, untying of education, school failure.

Índex

1. Introducció	6
2. Fonamentació teòrica	8
2.1. Dades espanyoles	8
2.2. Factors determinants de l'Abandonament Escolar Prematur	9
2.2.1. La dimensió social	10
2.2.2. La dimensió familiar	11
2.2.3. La dimensió educativa	13
2.2.4. La dimensió personal	15
2.3. Mesures dutes a terme a Catalunya per combatre l'Abandonament Escolar Prematur	17
2.3.1. Programes Intensius de Millora	17
2.3.2. Pla de suport Individualitzat	18
2.3.3. Programes de Diversificació Curricular	19
2.3.4. Programes de Formació i Inserció.....	20
3. Part pràctica.....	21
3.1. Metodologia	21
3.1.1. Objectius generals i específics.....	21
3.1.2. Enfocament metodològic	22
3.1.3. Mostra	23
3.1.4. Aspectes ètics.....	25
3.1.5. Instruments de recollida de dades	26
3.2. Resultats	28
3.2.1. Procediment per a l'anàlisi de les dades	28

3.2.2. Taula de categorització	30
4. Discussió de resultats	40
4.1. Causes de l'Abandonament Escolar Prematur.....	40
4.2. Prevenció de l'Abandonament Escolar Prematur	44
4.3. Indicadors de l'Abandonament Escolar Prematur	46
4.4. Experiències del alumnes en risc d'AEP a les aules	48
4.5. Moment d'aparició de risc de desvinculació de l'educació.....	49
4.6. Experiències posteriors dels joves un cop abandonen els estudis.....	50
4.7. Sentiment dels joves un cop abandonats els estudis.....	51
5. Conclusions.....	52
5.1. Limitacions.....	55
5.2. Futures línies d'investigació	57
6. Referències bibliogràfiques.....	58
7. Annexos	63
7.1 Model de consentiment informat	63
7.2. Transcripció entrevistes a professors	64
7.2.1. Entrevista RC.....	64
7.2.2. Entrevista MS	80
7.2.3. Entrevista GS	90
7.3. Transcripció entrevistes a persones que han abandonat els estudis	107
7.3.1. Entrevista GN	107
7.3.2. Entrevista CD	117
7.3.3. Entrevista ER.....	122

1. Introducció

L'Abandonament Escolar Prematur (AEP), fa referència a totes aquelles persones d'entre 18 i 24 anys, les quals el nivell més alt d'educació o formació que han assolit, correspon com a màxim, a la primera etapa d'educació secundària, ja que no han rebut cap educació o formació posterior a aquesta (reglada o no reglada) ("Idescat. Indicadors de la Unió Europea. Abandonament prematur dels estudis. Per sexe.," 2021).

Aquest abandonament escolar prematur és considerat actualment a Catalunya com un dels majors problemes del sistema educatiu, ja que el 17,4% dels joves d'entre 18 i 24 anys han completat únicament la primera etapa de l'educació secundària o nivells educatius anteriors i no segueixen cap tipus d'educació o formació ("Idescat. Indicadors de la Unió Europea. Abandonament prematur dels estudis. Per sexe.," 2021).

Això situa tant a Catalunya com a Espanya en les darreres posicions pel que fa a nombre de joves que abandonen de manera prematura els estudis, representant no només una amenaça pel que fa al sistema educatiu a causa dels múltiples efectes negatius que poden patir els joves que abandonen prematurament els estudis, sinó comportant també efectes negatius pel desenvolupament social, econòmic i cultural del mateix país.

Fruit d'aquests resultats, s'han realitzat nombrosos estudis al voltant de la problemàtica, per determinar i identificar els motius que porten als joves a abandonar de manera prematura els estudis, així com investigacions amb relació als efectes socioeconòmics que això provoca, però en poques ocasions s'ha aprofundit en casos, en les emocions, sensacions i vivències d'aquelles persones que es troben en aquesta situació, ja que en molts casos s'ha pogut veure com aquest camí moltes vegades no és de decisió pròpia, sinó fruit d'un conjunt de conseqüències que porten a aquesta persona a desvincular-se i fins i tot, odiar i rebutjar el sistema educatiu actual.

Per tal de comprendre des d'una mirada més personal quins són els efectes, motius i conseqüències de l'AEP, resulta fonamental aprofundir en la visió d'aquelles persones que s'han trobat en aquesta situació, aprofundir en les experiències d'aquells joves i en com ha sigut el procés i les vivències tant abans com després de desvincular-se de l'escola, però també és important obtenir la visió dels professionals de l'educació, els quals tenen com a objectiu que aquesta situació no es doni, i busquen el major

benestar i desenvolupament dels seus alumnes, considerant important també com aquests professionals comprenen i viuen l'abandonament escolar prematur dels seus alumnes.

En aquest sentit, l'objectiu del TFG es basa a aprofundir en les experiències i les causes que s'han considerat més influents pel que fa a l'Abandonament Escolar Prematur des de la mirada d'aquests joves que s'han desvinculat de l'educació, així com des de la mirada dels professionals, els quals intenten combatre aquesta taxa d'abandonament escolar prematur, explorant com aquestes causes (o d'altres que no s'han tingut en compte), condicionen tant les experiències educatives, com la desvinculació de l'escola dels joves, així com en les vivències posteriors que experimenten aquests un cop s'allunyen de l'educació formal.

2. Fonamentació teòrica

2.1. Dades espanyoles

L'any 2010 la Comissió Europea redacta el document "EUROPA 2020. Una Estratègia per un creixement intel·ligent, sostenible i integrador", on es redacten els objectius per a la dècada que haurien de marcar les decisions i els objectius prioritaris per cada país. En aquest document, es fa pública la necessitat i la importància de disminuir les xifres d'abandonament escolar prematur, situant-lo com un dels cinc grans objectius europeus. Aquest text planteja que en la dècada (ara ja superada), l'abandonament escolar prematur s'hauria de reduir en tots els països a un màxim del 10%.

L'any 2009, a Espanya s'observava un AEP del 31,2 en nombres generals, sent en homes d'un 37,4% i en dones d'un 24,7%. Això situava a Espanya en el quart país de la Unió Europea amb menor mitjana de nivell pel que fa a l'anomenat "*at least upper secondary level*" en persones d'entre 25 i 64 anys.

Deu anys després, a través del document "Espanya en xifres (2020)", s'observa com aquestes xifres s'han reduït a un total del 17,3% en el país, presentant un major percentatge d'abandonament escolar prematur els homes amb un 21,4% enfront de les dones que presenten un abandonament escolar prematur del 13,0%.

En aquests resultats podem veure com les comunitats més afectades són Andalusia, Múrcia, Extremadura i Castella - la Manxa amb més d'un 20% de la població d'entre 18 i 24 anys que no ha completat l'Ensenyament Secundari de segona etapa i no està cursant cap tipus de formació, mentre que a Catalunya, el percentatge és d'un 17,4% ("Idescat. Indicadors de la Unió Europea. Abandonament prematur dels estudis. Per sexe.," 2021).

Aquestes dades mostren com l'objectiu de reduir l'Abandonament Escolar Prematur a un màxim del 10% plantejat l'any 2009 per la Unió Europea, encara es troba lluny de ser assolit, sent Espanya un dels països amb major índex d'AEP de la UE, i mostrant una progressió en la reducció d'aquestes dades molt menor a d'altres països com pot ser Portugal, el qual l'any 1992 tenia un AEP del 50% mentre que a Espanya era del 31,2% i quasi trenta anys després, l'any 2019, aquest Abandonament Escolar Prematur a Portugal és de l'11,8% (molt a prop de l'objectiu plantejat per la UE) mentre que a Espanya com ja hem mencionat es troba en un 17,3%.

Això significa que mentre que, països com Portugal han reduït aquest índex en més de 38 punts, Espanya, només ha reduït l'AEP en un 13,9% en vint-i-set anys, mostrant per tant una reducció del 0,5% anual en els últims trenta anys, mostrant per tant una millora, però lleu, lenta i molt menor que la d'altres països.

2.2. Factors determinants de l'Abandonament Escolar Prematur

Els factors més estudiats amb relació a l'Abandonament Escolar Prematur són diversos. D'aquesta manera, podem veure com un gran nombre d'investigacions posen èmfasi en aspectes tant de la mateixa persona com de l'entorn que l'envolta, distingint majoritàriament entre quatre dimensions: la familiar, l'educació que el jove rep, aspectes individuals de la mateixa persona i l'entorn social que rodeja a aquest jove (García Holgado, Camacho Díaz i García Peñalvo, 2019).

2.2.1. La dimensió social

Pel que fa a la dimensió social, el treball i la situació de mercat laboral sembla ser una variable clau a tenir en compte. Alegre i Benito (2010) destaquen l'alta relació d'aquest amb l'AEP, havent de tenir en compte la inserció laboral prematura com una responsable directa del fet que els joves amb baixes expectatives acadèmiques prioritzin la cerca de treballs poc qualificats enfront de la continuació del recorregut educatiu.

Això és degut al fet que moltes vegades, els joves troben més sentit a realitzar una feina en contra d'estudiar i assistir al centre escolar, donant més importància a la recompensa monetària, tractant-se no únicament en cobrir una necessitat econòmica pròpia o del nucli familiar o a la incapacitat (o la percepció d'incapacitat) de superar nivells acadèmics superiors, sinó d'obtenir una remuneració instantània del treball que s'està realitzant (Adame i Salvà, 2010).

El grup d'iguals és un altre factor social clau a l'hora d'influir en la desvinculació del centre educatiu. Durant aquesta edat els iguals es tornen una de les majors influències per als joves i com remarca Loredó Abdalá (2008), aquests suposen una font d'aprenentatge i interessos comuns, però també es tornen una font de problemes en aquells grups amb comportaments delictius o relacions socials negatives, condicionant de manera directa en la percepció que es té sobre l'educació, les motivacions, l'esforç i els interessos dels més joves (Tarabini, 2015). De la mateixa manera, Calero (2010), també destaca l'efecte que els iguals causen en el grup, ja que aquests incidiran de manera positiva o negativa en la vinculació escolar de cada individu. López (2013), reafirma aquest punt de vista, indicant que les males companyies, un ambient disruptiu a l'aula, situacions d'assetjament o pràctiques de risc com el consum de drogues són situacions que fàcilment incrementen el risc d'AEP.

Pel que fa a l'ètnia, estudis com el de Garcia Holgado (2019) han conclòs que formar part d'un altre grup ètnic amb una cultura molt diferent de la del centre escolar condicionarà en les prioritats de la comunitat podent arribar a portar en un segon pla el fet de prioritzar els aspectes escolars, ja que en algunes ètnies, l'escola i l'educació formal no són tan importants com l'estructura de la casa o els valors, afectant per tant de manera directa en el fracàs i l'abandonament escolar (Choi i Calero, 2013).

2.2.2. La dimensió familiar

Aquesta dimensió contempla factors com la situació econòmica familiar, les variables culturals, el nivell d'estudis dels pares, el sexe, l'edat o la nacionalitat dels pares, la llengua parlada en un context familiar i la mateixa estructura d'aquesta.

En aquest aspecte es comenta com la situació socioeconòmica familiar, la classe social, la situació laboral de la família i els recursos dels quals disposen seran responsables directes de la trajectòria escolar de l'alumnat. Rojas (2011), afirma que en moltes ocasions, afegit a totes les dificultats viscudes pels alumnes durant aquesta etapa, aquestes situacions poden provocar dificultats en la dedicació i concentració dels estudis.

Montes (2016), destaca que les característiques de classe i més concretament el capital cultural promouen diferents preferències i expectatives en els joves. A més a més, això també afecta en la manera que tenen els professors de percebre els seus alumnes, afectant al final en la percepció que l'alumne té sobre l'escola i les seves capacitats, ja que segons Tarabini (2015), s'ha demostrat que el model que es té de "l'alumne ideal" és aquell que pertany a una classe mitjana.

També és important tenir en compte com el capital social i cultural de les famílies es torna un aspecte fonamental que influeix en l'individu de manera directa ja que famílies amb un major capital cultural tenen més possibilitats de comprendre i compartir els codis de les escoles, transmeten uns codis i comportaments als seus fills que potser d'altres famílies no han sigut capaços de transmetre (Montes, 2016).

Segons Rojas (2011), la situació laboral dels pares tot i tractar-se d'un factor extern i aliè a la pròpia vulnerabilitat de l'alumne, afecta de manera directa en l'alumne que, a l'hora d'estudiar a casa on requereix temps i concentració, els alumnes tendeixen a contribuir en les tasques domèstiques o econòmiques de la família deixant en un segon pla les responsabilitats escolars.

El nivell d'estudis dels pares és considerat també un dels elements predictors de l'AEP. Informes de PISA han demostrat que alumnes amb pares amb estudis universitaris tenen moltes més possibilitats de cursar uns estudis superiors i per tant de no abandonar l'escola de manera prematura que aquelles famílies amb un menor nivell d'estudis. Recio i Ramírez (2011), consideren que la raó d'aquesta situació és deguda a la capacitat que tenen algunes famílies per oferir suport als seus fills i les expectatives de futur que es dipositen en aquests, veient en aquells pares amb un menor nivell d'estudis una menor pressió familiar amb relació al progrés i a la continuació dels estudis.

Finalment, alguns estudis (Rojas, 2011; Marchena, Alemán, Martín i Santana, 2015) exposen un desconeixement per part d'aquestes famílies, així com els efectes negatius a causa de la detecció tardant de la situació de risc, l'apatia, la desmotivació envers uns estudis que no es consideren importants o vitals per a la visió tant dels pares com dels estudiants, les competències personals i parentals dels pares, la supervisió que aquests tenen en els seus fills i la comunicació que hi ha entre els diferents membres de la família així com amb l'escola.

2.2.3. La dimensió educativa

Pel que fa a la dimensió educativa, s'han contemplat onze factors que afecten (en menor o major mesura) l'Abandonament Escolar Prematur.

Els aspectes associats a les polítiques educatives condicionen l'àmbit escolar i per tant les vivències de l'alumnat. Benito (2007), considera en aquest aspecte necessari invertir més recursos en Educació i en avaluar la distribució i dotació de recursos en centres en risc, per tal de respondre a les seves dificultats. Recio i Ramírez (2011) sostenen també que s'han de reforçar els recursos que s'ofereixen a l'educació pública, ja que l'escassetat d'aquests provoca un major nombre d'abandonament escolar.

També és important tenir en compte la segregació escolar i explorar per què els centres amb major nombre d'alumnes estrangers posseeixen taxes més elevades d'AEP (Calero, Choi i Waisgrais; 2010).

Així mateix, és important destacar els aspectes pedagògics i curriculars. Montes (2016), remarca que l'atenció a la diversitat, el tipus d'agrupament de l'alumnat i els mecanismes disciplinaris emprats en els centres amb alumnes rebels o repetidors comporta la pèrdua d'expectatives sobre el futur acadèmic, provocant un augment en l'AEP en aquelles persones que es troben en aquesta situació.

Tenint en compte això, Crespo i Pulido (2014) consideren fonamental el fet de detectar aquells alumnes amb més dificultats com més aviat possible per tal de poder intervenir de la manera més adequada evitant que aquests alumnes es creïn obstacles no només en ells mateixos sinó també amb els iguals.

També és important destacar que autors com Recio i Ramírez (2011), han criticat la rigidesa del sistema educatiu i la falta d'estratègies per corregir el fracàs escolar centrant els seus esforços en la repetició i la promoció d'assignatures pendents així com el model meritocràtic que predomina en les institucions, deixant en última instància a les mans de l'alumne i sota la seva responsabilitat el seu futur acadèmic (Prieto, 2015).

A les aules, es destaca la satisfacció/insatisfacció dels alumnes com un dels elements claus a tenir en compte respecte a la desvinculació escolar, sent fonamental tenir en compte l'ambient a les aules, la comunitat que es crea entorn d'aquesta i el sentiment de pertinença al centre escolar (Jordán, 2010).

Aquest sentiment d'insatisfacció és el que pot portar a com diu González (2015), a la repetició i l'absentisme constant al centre educatiu en alumnes, ja que el percentatge d'abandonament escolar prematur en repetidors és del 88%, mentre que en absentistes és del 91%, significant així també un gran indicador a l'hora d'intervenir i prevenir l'abandonament escolar prematur.

Per últim, també és important tenir en compte com en moltes ocasions les poc permissives normes del centre escolar provoquen constants enfrontaments i desencants en molts alumnes. És per això que com afirma Montes (2016), s'haurien d'ampliar, diversificar i personalitzar les mesures educatives en funció del grau de vulnerabilitat del context social.

2.2.4. La dimensió personal

Pel que fa a la dimensió personal, es destaquen aspectes com el sexe, l'edat, les capacitats acadèmiques i la motivació per aprendre, tot i que també apareixen factors com la nacionalitat o les dificultats d'aprenentatge.

Les competències acadèmiques i les capacitats per aprendre individuals de cada alumne s'han convertit en un dels factors claus a l'hora de treballar i intentar prevenir l'AEP (Prieto, 2015).

Fruit d'aquestes competències apareixen les dificultats acadèmiques les quals condicionen de manera directa en la manera de percebre el centre escolar i en les vivències que es duren a terme, influint en la trajectòria i en els resultats acadèmics que s'obtidran (Montes, 2016).

González (2015) i Benito (2007), destaquen que les dificultats d'aprenentatge van lligades a les dificultats que apareixeran durant l'escolarització, de manera que els problemes presentats a l'aula són un dels focus a atendre pel professorat a causa de la importància d'aquests, ja que provoquen un estancament i una obstaculització en l'adquisició i l'ús de coneixements bàsics necessaris per al progrés i el seguiment del contingut plantejat a classe.

Per altra banda, la motivació, l'interès i les expectatives tant de l'alumnat com del professorat influeixen de manera directa en el seguiment dels estudis i la formació d'objectius a futur. En aquest aspecte, Montes (2016) destaca que una falta de motivació i expectatives educatives poc definides en alguns alumnes influeix en la desvinculació dels centres escolars. Adame i Salvà (2010) destaquen que aquesta desmotivació pot venir donada en moltes ocasions degut al sentiment dels alumnes d'estar perdent el temps a classe, el desànim per mals resultats acadèmics o la dificultat per superar reptes i el sentiment d'incapacitat i fracàs que provoca una pèrdua d'expectatives i rebuig escolar.

Tampoc es pot oblidar la variable del sexe, la qual es veu com un clar determinant, ja que en diversos estudis s'ha demostrat la tendència majoritària d'homes pel que fa a l'Abandonament Escolar Prematur (Lara-García, 2014). Això ho veiem també a Espanya, ja que com hem destacat anteriorment, hi ha un nombre molt superior d'homes que abandonen l'escolarització de manera prematura en comparació a les

dones, essent d'un 21,4% en homes i d'un 13,0% en dones. A més a més, també s'ha vist com en les dones les causes que porten a l'abandonament escolar solen estar lligades a l'ansietat, les fòbies i les pertorbacions emocionals mentre que en els homes es troben més lligades a problemes d'índole social i avaluacions negatives que pot rebre l'alumne a l'hora de dur a terme una tasca escolar.

2.3. Mesures dutes a terme a Catalunya per combatre l'Abandonament Escolar Prematur

En aquest apartat es pretén explorar tots aquells mecanismes que s'han proposat per combatre l'Abandonament Escolar Prematur a Catalunya. La majoria d'aquests, s'enfoquen durant el període de l'Educació Secundària Obligatòria i consisteixen en programes que tenen com a objectiu combatre la diversitat en aquestes etapes, oferir suport a aquells alumnes que més ho necessiten i en última instància, prevenir el fracàs i l'abandonament escolar.

2.3.1. Programes Intensius de Millora

Aquest programa iniciat a Catalunya l'any 2014, pretén augmentar la dedicació horària pel que fa a les matèries instrumentals com són les matemàtiques i les llengües, a partir de la formació de grups més flexibles. Per aquesta raó els Programes Intensius de Millora es centren en alumnes de 1r d'ESO que mostren dificultats i falta d'habilitats en els coneixements bàsics al finalitzar la primària (IDESCAT, 2017 i Eurostat, 2017).

Amb aquest suport es busca per tant, que els alumnes afectats puguin consolidar les bases necessàries a fi de poder posteriorment formar part del grup classe formal i situar-se amb un nivell semblant al de la resta de companys (Tarabini, Curran i Fontdevila, 2015).

Els objectius d'aquests programes són la millora del nivell competencial dels alumnes de primària, millorar en nivell competencial dels alumnes de l'ESO, millorar en rendiment de l'ESO i incrementar la taxa de graduats i reduir el nombre de persones que abandonen de manera prematura l'educació.

Així doncs, veiem com els Programes Intensius de Millora donen a entendre per les mesures incloses en aquest, que l'èxit escolar s'entén únicament des de la perspectiva del bon rendiment escolar.

Aquesta desvinculació del grup classe habitual contradiu els principis de socialització que manté l'escola, fet que ha portat a múltiples crítiques i dubtes sobre la mesura educativa. En el document "L'habitus institucional: una eina teòrica i metodològica per a l'estudi de la cultura escolar" de Tarabini, Curran i Fontdevila (2015),

contemplen que, depenent de la manera com s'apliquin els programes en les escoles poden impactar de manera directa en la segregació dels alumnes.

A més a més, estudis de PISA (2012) han demostrat que no hi ha una relació estricta pel que fa a Coneixements Bàsics i Abandonament Escolar Prematur, ja que a Catalunya el percentatge d'estudiants per sota del nivell 2 de competències de Catalunya és molt inferior al nombre d'estudiants que abandonen prematurament l'escola.

2.3.2. Pla de suport Individualitzat

Els Plans de suport Individualitzats (PI) consisteixen en un suport que atén a la diversitat a partir de l'elaboració d'un programa personalitzat que comprèn mesures educatives, actuacions, objectius i suports per a tots aquells alumnes amb necessitats educatives específiques, és a dir, aquell que requereix una atenció diferent o complementària fruit de manifestar condicions personals de discapacitat física, psíquica, trastorns greus de la personalitat, de la conducta o que pateixen malalties degeneratives greus, alumnes amb necessitats educatives especials, és a dir, aquells alumnes que requereixen una atenció educativa diferent o complementària per motius diversos com la incorporació tardana al sistema educatiu o que es troba en situacions socioeconòmiques desfavorables i alumnes amb trastorns específics de l'aprenentatge (Departament d'Ensenyament Generalitat de Catalunya, 2013).

Els PI tenen cobertura en totes les etapes educatives des del segon cicle d'educació infantil fins a l'ESO.

Segons la normativa catalana, els PI són de caràcter excepcional i només poden ser aplicats en cas que les altres mesures educatives a la diversitat no hagin resultat exitoses per a l'estudiant.

Aquesta mesura intenta atendre a les necessitats específiques de l'alumne sense que perdi el vincle amb el grup classe, ja que segueix una perspectiva inclusiva, i s'ha de revisar per tal que se segueixi una estratègia inclusiva i l'alumne pugui interactuar, participar i progressar junt amb el grup classe.

2.3.3. Programes de Diversificació Curricular

Els Programes de Diversificació Curricular (PDC) s'adrecen als alumnes de 3r i 4t d'ESO amb el propòsit d'afavorir als alumnes que ho requereixin, per tal d'assolir els objectius i les competències clau de l'etapa, mitjançant una organització de continguts i matèries del currículum diferent de la que s'estableix amb caràcter general, i amb una metodologia específica i personalitzada (Bosch, 2018).

En aquest programa, es formen grups adaptats amb un menor nombre d'alumnes per classe, formant el que es denominen "aules obertes" o "projectes singulars" i tenen una durada d'entre un any i dos anys.

A més a més de l'adaptació curricular que es duu a terme, els PDC contempnen la inclusió de tallers i activitats de modalitat més pràctica d'entorn tant dins com fora del centre, amb l'objectiu també de preparar als alumnes per un àmbit més laboral, ja que busquen d'entre d'altres objectius, afavorir el treball cooperatiu i incorporar les Tecnologies de l'Aprenentatge i el Coneixement (TAC) com a eina d'aprenentatge de les matèries.

L'any 2013 i amb l'aprovació de la Llei Orgànica per a la Millora de la Qualitat Educativa (LOMCE), els PDC passen a anomenar-se Programes de Millora de l'Aprenentatge i el Rendiment (PMAR), essent la diferència principal que l'edat d'inici és a 2n d'ESO amb l'objectiu que els alumnes que hagin format part d'aquest programa puguin posteriorment incorporar-se a 4t d'ESO a la via ordinària i obtenir en graduat en ESO.

Alguns estudis que analitzen els PDC en l'àmbit espanyol (Escudero, 2009; Luzón, 2009; Escudero i Martínez, 2011) mostren una major taxa de graduació entre els estudiants que participen en aquests programes en comparació a d'altres informes referents al conjunt d'estudiants que no hi participen, però es detecta un baix rendiment entre els estudiants que continuen posteriorment al programa en l'ensenyament postobligatori i un baix percentatge d'estudiants que es matriculen en el Batxillerat.

També cal recordar que des d'una perspectiva d'exclusió educativa, es critica la manera com als estudiants se'ls etiqueta de "no aptes" per seguir els aprenentatges comuns de l'educació obligatòria, arribant-se a qüestionar si el motiu d'aquesta

segregació no és cap altre que facilitar el funcionament i els esforços del sistema separant-los de la resta de companys (Escudero, González i Martínez, 2009).

2.3.4. Programes de Formació i Inserció

Els Programes de Formació i Inserció (PFI), són programes voluntaris i duren un curs acadèmic. Aquests representen el primer nivell de qualificació dins dels estudis de formació professional i s'adscriuen a diferents famílies professionals (Merino i Garcia, 2007).

Aquests Programes de Formació i Inserció estan pensats per a joves d'entre 16 i 21 anys que han deixat l'Educació Secundària Obligatòria i no segueixen estudis en el sistema educatiu ni participen en cap acció formativa.

L'objectiu dels PFI és proporcionar-los, d'una banda, la possibilitat de tornar al sistema educatiu (a la formació professional) i, de l'altra, l'aprenentatge imprescindible per accedir al mercat de treball (Merino i Garcia, 2007).

Els PFI representen un dels únics itineraris formatius per aquells joves que no han obtingut el graduat en ESO, tractant-se d'una mesura centrada principalment a reduir el fracàs escolar i combatre l'AEP. Aquests programes substitueixen des de l'any 2014/15 els Programes de Qualificació Professional Inicial (Departament d'Ensenyament Generalitat de Catalunya, 2016).

D'aquesta manera, els PFI busquen combatre l'AEP promovent el retorn al sistema educatiu, preparant als joves per a les proves d'accés a graduat mig i/o a cursos de formació específics per a aquest mateix itinerari.

3. Part pràctica

3.1. Metodologia

3.1.1. Objectius generals i específics

L'objectiu de treball que ens plantegem és aprofundir tant en les vivències i experiències dels joves que s'han desvinculat de l'educació abandonant de manera prematura els estudis, així com aprofundir també en com els professionals de l'àmbit de l'educació experimenten aquest procés d'abandonament escolar prematur i com ells el comprenen.

Pel que fa als objectius específics del treball, aquests es concreten en tres, per tal de poder comprendre el punt de vista de l'alumne, però també el del professor:

1. Aprofundir en les vivències i les experiències personals dels joves que s'han desvinculat de l'escola per comprendre les seves emocions i les seves raons per prendre la decisió d'abandonar els estudis.
2. Aprofundir en l'opinió i les experiències de professionals de diferents àmbits relacionats amb l'educació per comprendre la visió del professional i el punt de vista que tenen sobre l'abandonament escolar prematur.
3. Aprofundir en les diferents trajectòries dels joves entrevistats un cop abandonats els estudis i comprendre la seva realitat i les seves vivències després de desvincular-se del món educatiu.

3.1.2. Enfocament metodològic

Per dur a terme aquesta recerca, s'ha utilitzat una metodologia qualitativa, acord a l'objectiu principal del treball és aprofundir en les vivències i experiències tant dels alumnes com dels professionals de l'àmbit de l'educació. Així doncs, el caràcter qualitatiu aporta a la investigació la possibilitat d'aprofundir i obtenir una resposta més àmplia, que no limiti les respostes i que permeti a les persones entrevistades aprofundir en les seves experiències i brindar tota la informació que aquestes considerin pertinent (Hernández, Fernández i Baptista, 2014).

D'aquesta manera, la metodologia qualitativa ens permet apropar-nos a una descripció més detallada de les situacions, de les conductes viscudes i de les situacions observades des d'una visió profunda i holística a través de les interpretacions de la realitat dels participants de la investigació, abordant tot el context i no únicament aquell que prèviament s'ha seleccionat, garantint una visió més àmplia, sincera i propera a la realitat de les persones (Hernández, Fernández i Baptista, 2014).

3.1.3. Mostra

La mostra seleccionada per dur a terme la recollida de dades, està formada per una banda per persones que prèviament han deixat els estudis de manera prematura, i d'una altra banda, per professionals de l'àmbit de l'educació amb experiència i especialitzats en l'abandonament escolar prematur.

En el cas dels estudiants, es tracta de joves d'entre vint i trenta anys de Catalunya que en el seu transcurs educatiu es van acabar desvinculant de l'educació, abandonant de manera prematura els estudis.

D'entre aquests es troben dues noies les quals van deixar l'Institut a quart d'ESO i un noi provinent de Colòmbia el qual tot i finalitzar l'educació secundària, va deixar els estudis després de repetir en múltiples ocasions el batxillerat. Les entrevistes realitzades a aquests joves es troben transcrites a l'annex 7.3.

En el cas dels professionals, es tracta d'experts en l'àmbit educatiu que s'han trobat en situacions d'abandonament escolar prematur en els seus alumnes i que disposen d'un ampli ventall de coneixements, eines i experiències amb relació al tema del treball.

És per això que s'han escollit professionals de diferents àmbits en relació amb l'educació perquè s'ha considerat que la seva aportació serà valuosa per l'estudi, ja que a més a més, tractant-se de diferents perfils, aquests poden proporcionar una visió més àmplia sobre l'Abandonament Escolar Prematur.

Així doncs, el primer professional entrevistat és el director d'una escola d'adults, el qual prèviament havia sigut director i professor d'un institut de secundària amb més de vuit-cents alumnes, podent aportar grans coneixements sobre l'abandonament escolar prematur, ja que ho ha vist des del punt de vista de l'institut, però també des de l'escola d'adults. Aquesta entrevista es pot trobar transcrita a l'annex 7.2.1.

També s'ha entrevistat a una professora d'un institut que a més a més d'aportar el punt de vista intern del centre, també ha sigut coordinadora pedagògica i de batxillerat del mateix institut i va ser tinent d'alcalde i regidora d'Ensenyament, podent aportar també un punt de vista més burocràtic sobre les possibilitats i les limitacions a l'hora de fer front a l'abandonament escolar prematur. La transcripció d'aquesta entrevista es pot trobar a l'annex 7.2.2.

Finalment, s'ha entrevistat a una pedagoga que actualment treballa a l'Equip d'Assessorament i orientació Psicopedagògica, la qual vaig considerar que podia aportar un punt de vista diferent de la dels professors amb relació a l'abandonament escolar prematur, ja que la seva funció és d'assessor extern. L'entrevista transcrita es pot trobar a l'annex 7.2.3.

Tant en el cas dels estudiants com en el cas dels professionals, la mostra és de tres subjectes, donant com a resultat una mostra total de sis persones amb les quals s'ha aprofundit sobre l'abandonament escolar prematur i la desvinculació de l'educació.

En ambdós casos, la mostra seleccionada és dirigida i intencional, ja que s'han escollit els subjectes a partir de característiques individuals que resulten d'interès per al treball.

D'aquesta manera, la mostra se centra en joves que comparteixen l'experiència d'haver abandonat els estudis de manera prematura i en el cas dels professionals, comparteixen coneixements i experiències que ens permetran un apropament a l'opinió, la visió i les vivències envers la temàtica objecte de l'estudi.

3.1.4. Aspectes ètics

Tant en el cas dels estudiants com en el cas dels professionals que han participat en l'estudi, tots ells han exercit el dret de voluntarietat.

Tots els participants han sigut informats sobre la confidencialitat de la seva informació i de l'anonimat amb que es tractaran les dades obtingudes durant la recerca.

També han rebut de manera igualitària les mateixes consignes a l'hora de formalitzar la col·laboració amb la investigació, i a tots se'ls ha informat de manera oral del propòsit de l'estudi, oferint resposta a tots els dubtes que podien sorgir durant qualsevol moment de la interacció entre l'estudiant i el participant.

A més a més, en el consentiment informat, el qual es pot consultar el seu model a l'annex 7.1., que tots els entrevistats han signat, se'ls ha informat de l'objectiu de la investigació, així com de tota la informació pertinent, vetllant per no condicionar en les respostes durant l'entrevista i que aquestes siguin les més sinceres possibles i prevenir possibles biaixos en les reaccions obtingudes.

També s'ha informat en aquest mateix document i en la resolució de qualsevol dubte que pogués sorgir del procés de recollida de dades, de la gravació de les entrevistes per a la posterior transcripció i presentació del treball.

Per preservar la identitat dels participants i complint amb els principis de confidencialitat i anonimat necessaris per a una bona praxi del procés d'investigació per tal de garantir la credibilitat de les entrevistes, es faran les transcripcions literals de les dades obtingudes (Guba i Lincoln, 1994), tot i que el nom dels participants s'ha comprès en la primera lletra del nom i la primera lletra del cognom, havent de modificar en algunes situacions la mateixa transcripció de l'entrevista per tal de preservar l'anonimat dels participants a través de la Llei Orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal.

3.1.5. Instruments de recollida de dades

Aquest apartat busca definir l'instrument utilitzat per a la realització de la investigació amb la intenció d'assolir l'objectiu proposat en el mateix treball.

D'acord amb aquest l'objectiu del treball, vaig decidir optar per l'entrevista semiestructurada com a instrument de recollida de dades. L'ús d'aquest instrument recau en la complexitat d'aprofundir en l'estudi, de manera que utilitzant aquesta metodologia es pot aconseguir un major grau d'intimitat, flexibilitat i obertura en les respostes (Hernandez, Fernández i Baptista, 2014), ja que aquestes són útils a l'hora d'entendre la perspectiva dels mateixos actors, i permeten un aprofundiment i l'oportunitat de descobrir l'experiència de la persona i accedir als seus pensaments i records amb les seves pròpies paraules més que amb les del mateix entrevistador (Blee i Taylor, 2002).

S'han realitzat un total de sis entrevistes, les quals han tingut una durada mitjana de dues hores en el cas dels professionals i entre una hora i noranta minuts en les entrevistes dutes a terme als joves. Pel que fa a les entrevistes als professionals, es poden trobar transcrits a l'annex 7.2., mentre que les entrevistes als joves que han abandonat de manera prematura els seus estudis es troben transcrits en la seva totalitat a l'annex 7.3.

En el cas dels professionals en l'àmbit de l'educació, aquesta entrevista s'ha adaptat a la seva especialització, per tal d'obtenir major coneixement sobre el seu àmbit, ja que considerava que el fet de treballar en diferents contextos educatius podria oferir un punt de vista més extens de la problemàtica plantejada, de manera que s'han realitzat preguntes comunes per a tots els professionals però també d'altres enfocades a la seva especialització i a la seva experiència.

Pel que fa als joves que van abandonar prèviament els estudis, s'han realitzat entrevistes molt semblants, ja que es posava el focus de l'interès en les experiències viscudes per aquests, tot i que a causa de les diferències individuals de tots ells, s'han ajustat algunes preguntes per tal d'obtenir major obertura i coneixement a les seves emocions i experiències viscudes.

D'aquesta manera, l'estructura als professionals se centrava en tres aspectes, un apartat més general on es buscava definir aspectes com l'abandonament escolar prematur i descriure les causes i efectes d'aquesta desvinculació dels estudis, un apartat més enfocat a la seva especialització concreta, un apartat centrat en les vivències i experiències personals del professional i un últim apartat on s'aprofundia en l'opinió i les expectatives d'aquest mateix.

De la mateixa manera, als joves se'ls hi ha realitzat un seguit de preguntes d'acord amb la seva experiència personal durant el seu procés d'escolarització, un apartat basat en l'opinió d'aquest envers els estudis i finalment una reflexió sobre les decisions preses durant el procés i les vivències posteriors a l'abandonament escolar prematur.

3.2. Resultats

3.2.1. Procediment per a l'anàlisi de les dades

L'anàlisi de les dades s'ha efectuat a partir d'un procés de categorització de les entrevistes realitzades als diferents participants, la transcripció de la qual es pot obtenir la informació en els annexos de l'apartat 7.2. i 7.3.

Aquesta anàlisi es va iniciar partint de l'elaboració d'una taula amb dimensions i categories recollides en el marc teòric i que es presenten a continuació:

DIMENSIÓ	CATEGORIES
Causes AEP	Falta de recursos.
	Context social i familiar.
	Falta de motivació dels alumnes.
	Problema psicològic.
	Alta exigència, pressió.
	Motiu econòmic.
	Responsabilitat de l'alumne.
Prevenció AEP	Més recursos, adaptacions i eines per l'alumne.
	Afavorir motivació i atribució de sentit.
	Major treball en xarxa.
Indicadors de possible AEP	Absentisme.
	Resultats acadèmics.
	Conductes de l'alumne.
Experiències de l'alumne a l'aula	Baixa autoestima.

Per altra banda, durant el procés de categorització va sorgir la necessitat de crear noves dimensions i categories que no s'havien tingut en compte durant el marc teòric per tal de recollir i analitzar tota la informació aportada pels entrevistats, les quals es presenten a continuació:

DIMENSIÓ	CATEGORIES
Causes AEP	Falta d'ajudes per part dels professors.
	Poca informació dels estudis que es poden cursar.
Prevenió AEP	Major implicació per part dels professors.
Experiència de l'alumne a l'aula	Frustració.
	Avorriment.
Moment d'aparició risc de desvinculació	Durant la primària.
	Durant la secundària.
Experiències posteriors dels joves que han abandonat els estudis	Treballar.
	No fer res.
Sentiments un cop abandonats els estudis.	Penediment per abandonar els estudis.
	Acontentament i satisfacció personal.

3.2.2. Taula de categorització

Nº	DIMENSIONS	CATEGORIES	FRAGMENT ENTREVISTA	IDEES CLAU	PÀGINES DE CONSULTA
1	Causes AEP	Falta de recursos.	“... soc molt crítica amb el sistema que tenim, perquè tot i que et parli de diversitat, és mínima la diversitat que hi ha, els recursos que tenim, les ràtios que he dit abans i la inversió que tenim”. “... crec que no s’inverteix suficient, el psicopedagog ha entrat a l’ensenyament no fa gaire, i no parlo només dels orientadors psicoeducatius del centre, sinó també dels equips com l’EAP, els quals venen potser una vegada a la setmana, una vegada cada quinze dies depenent del centre, i clar, això són pocs recursos”.	Tant alumnes com professors mostren una preocupació o una queixa per la falta de recursos que proporciona el govern i com aquesta afecta de manera directa en l’AEP.	p. 68. p. 72.
		Context social i familiar.	“El problema fins als setze anys jo diria que és la família, perquè si el nen cada dia té mal de panxa, i la família no fa res més, i són sobre-	Tant els joves que s’han entrevistat com molts dels professionals que han donat la seva opinió consideren que casos com l’entorn i la família,	p. 83. p. 76.

		protectors, i no es valora l'educació, això afecta". "...hi ha famílies que no veuen el valor dels estudis, no ajuden, poden estar desestructurades, etc."	son un dels principals motius que poden afavorir o reduir les possibilitats de que es produeixi un abandonament escolar prematur.	
	Falta de motivació dels alumnes.	"... i de cop aquest alumne que no era candidat a l'abandonament ho deixa per raons personals de desmotivació, de situacions emocionals concretes". "Porque en ese momento no tenía ninguna motivación, pero ahora veo a algunas de mis amigas y veo que se me podría dar bien enfermería, mis amigas también lo dicen".	La falta de motivació és considerada per molts dels joves i dels professionals com una de les causes principals que pot afectar en la percepció que es té de l'escola i pot acabar motivant a l'alumne a abandonar els estudis.	p. 81. p. 121.
	Problema psicològic.	"Perquè nosaltres hem vist alumnes que s'han adaptat molt bé i d'altres que han entrat en una fase mig depressiva, perquè per exemple venien d'una escola rural de quatre, cinc alumnes i de cop comencen a un institut amb vuit-cents alumnes, i això és un canvi molt gran per tots els alumnes".	Alguns professionals i alguns joves posen sobre la taula que l'abandonament escolar també es produeix per problemes psicològics que acaben dificultat l'educació a l'escola podent ser una possible causa de l'abandonament	p. 70. p. 127.

			"La psiquiatra em va diagnosticar Trastorn de Depressió Major i era com que tenia una apatia espectacular per tot, no tenia ganes de res".		
	Falta d'ajudes per part dels professors.		"Si jo que estic estudiant necessito recolzament per exemple, i demano ajuda i no se'm dona, el que acabaré fent és marxar, abandonar". "... el que li falta més a aquest sistema educatiu és flexibilitat, més adaptabilitat".	La majoria dels joves entrevistats que han abandonat de manera prematura els estudis i algun professional, posa al descobert la falta d'ajudes per part dels professors en els alumnes, podent afavorir en l'AEP.	p. 105. p. 65.
	Alta exigència, pressió.		"Es como que había una presión mayor en nosotros". "A més a més et fiquen molta pressió molt d'hora de "has d'escollir l'itinerari, si vols fer batxillerat, graus, has de saber que fer perquè et portarà al que faràs a la universitat..", és com que des de primer que els professors t'intentaven convèncer de les decisions que havies de prendre".	S'observa que tant joves que han abandonat els estudis prematurament com professionals consideren que la pressió que pot exercir l'educació formal pot provocar una pressió excessiva en els alumnes, poden arribar a provocar que aquests vulguin abandonar els estudis.	p. 109. p. 123.
	Poca informació dels estudis que es poden cursar.		"També hi ha poca informació, poca difusió, perquè a tutoria veig com es fa malament".	Es comenta com l'abandonament escolar prematur es pot veure afectat, en part, per la falta de coneixements d'altres estudis a més	p. 85. p. 86.

			"veus famílies que pensen que només existeix el batxillerat, i hi ha molts elements que afecten a tot això".	a més del batxillerat i el mòdul, i com aquesta desinformació de les diferents sortides pot afectar a que les persones no continuïn amb els seus estudis post-obligatoris.	
		Motiu econòmic.	"També hi ha la realitat econòmica, de "si no estudies busques feina", i clar els diners enganxen, és una recompensa més propera, i després costa molt reenganxar-te". "Si l'economia no va bé, molts també abandonen".	Gran part dels professionals educatius i alguns dels joves que han abandonat de manera prematura els estudis posen en manifest que una de les causes principals de l'abandonament escolar prematur pot implicar la necessitat econòmica que la persona pot presentar en un moment determinat de la seva vida.	p. 85. p. 76.
		Responsabilitat de l'alumne.	"No et pots posar a sobre teu una responsabilitat que tampoc et pertoca, al final la decisió la pren un mateix". "... és ell mateix el responsable de les seves decisions i que han de tenir més en compte les decisions que prenen perquè afectarà a tot un futur que et queda per endavant".	Un altre punt de vista que expressen en major mesura alguns dels professionals de l'educació, posen el focus de la responsabilitat en l'alumne, sent aquest l'últim responsable d'abandonar l'escola de manera prematura.	p. 76. p. 77.

2	Prevenió AEP	Major implicació per part dels professors.	"I els deixa fora [als alumnes], perquè no els hi interessa. Perquè si te'n surts per sobre o per sota a la gent no els hi interesses, perquè donen feina". "A la majoria dels professors els hi importava absolutament res exceptuant aquestes dues que em van dir que anés a mirar, els altres van passar molt".	Una de les consideracions principals tant per part dels ex-alumnes com d'alguns professionals per tal de prevenir l'abandonament escolar prematur és que hi hagi una major implicació per part de l'equip docent del centre.	p. 127. p. 126.
		Més recursos, adaptacions i eines per l'alumne/a.	"És complicat, tenim recursos i si no hi fossin estaríem pitjor". "Jo crec que és inversió de recursos i informar molt".	Molts professionals en l'educació presentaven la falta de recursos com una de les causes principals d'abandonament escolar prematur. De la mateixa manera, aquests consideren que una major inversió en educació podria afavorir en la prevenció de l'AEP.	p. 83. p. 86.

	Afavorir motivació i atribució de sentit.	“Crec que un dels objectius de l’educació hauria de ser aquest, que la gent estudiï perquè li agrada, perquè vol, perquè el motiva”.	Tant joves que han abandonat prematurament els estudis com professionals del món de l’educació posen en manifest que afavorir la motivació dels alumnes així com la atribució de sentit que tenen dels estudis pot afectar de manera directa a que no abandonin l’educació.	p. 123.
	Major treball en xarxa.	“L’EAP intervé a donar un cop de mà en tot aquest treball per poder acompanyar a l’alumne”. “Quan es treballa en xarxa segur que es fa un bon vincle amb algun dels agents, i treballem des d’aquest punt”.	Es pot destacar la necessitat de millorar el treball en xarxa amb els diferents professionals especialitzats en aquests sector, i com aquesta xarxa pot afavorir en la reducció d’abandonament escolar prematur.	p. 91. p. 99.

3	Indicadors de possible AEP	Absentisme.	"... aquest absentisme és el que porta a l'Abandonament Escolar Prematur". "Però generalment el que no volen és venir al centre, al final abandonament és absentisme".	Tots els professionals de l'educació consideren que un indicador clau a l'hora de detectar la possibilitat d'abandonament escolar prematur és l'absentisme escolar, i veuen com a element de vital importància posar el focus d'atenció en aquest.	p. 80. p. 99.
		Resultats acadèmics.	"ya desde el principio mis notas no eran muy buenas, pero es por lo que te digo, no me paraba mucho tiempo a hacer las tareas, entonces si siempre estaba fuera con los amigos, y me expulsaban a la mínima, no podía estar en todas". "El primero lo suspendí todo, menos educación física claro, pero todo lo otro lo suspendí".	Un altre indicador important a tenir en compte per posteriorment prevenir l'abandonament escolar prematur ja que ens brinda molta informació sobre l'alumne són els resultats acadèmics que aquest obté, considerant-se aquests per molts dels professionals com un dels indicadors més clars a l'hora de contemplar les necessitats educatives especials que pot presentar un alumne.	p. 118. p. 36.
		Conductes de l'alumne.	"Ya en secundaria me metía en más líos, me expulsaron un muchas veces, me saltaba la escuela, me peleaba con los profesores".	El tipus de conducta que presenta un alumne a l'escola és una categoria clau a tenir en compte a l'hora de pensar en indicadors de possible abandonament escolar prematur. Les	p. 117. p. 103.

			"... el que fan és fer conductes disruptives per l'escola perquè així els expulsin i tinguin l'excusa perfecte per no anar a l'escola".	conductes disruptives poden ser una senyal d'avís en alguns alumnes que poden estar en risc d'abandonament escolar prematur.	
4	Experiències de l'alumne a l'aula	Frustració.	"... luego entregaba exámenes en blanco, me desanimaba al ver las notas o al no poder contestar preguntas, y fue todo muy frustrante".	Alguns dels alumnes així com els propis professionals de l'educació expliquen que aquells alumnes que es veuen en situació d'abandonar els estudis viuen amb frustració el període escolar.	p. 112.
		Avorriment.	"A veces incluso recuerdo hacer campana sólo porque me tocaban asignaturas que eran soporíferas, y ya sabía lo que me iba a contar porque sólo se leía el libro". "... ir a la escuela y sentir que no hacía nada".	Es fa èmfasi en la sensació d'avorriment que els alumnes perceben quan assisteixen a l'escola.	p. 109. p. 114.
		Baixa autoestima.	"Bàsicament afecta en l'autoestima, una autoestima de sentir-te diferent dels altres, que no saps canviar-ho i que voldries canviar però no pots".	Es comenta per part de molts dels joves que han abandonat els estudis i alguns dels professionals entrevistats, com els alumnes en risc d'abandonament escolar prematur experimenten una baixa autoestima a l'hora d'assistir a l'escola.	p. 86.

5	Moment d'aparició risc de desvinculació	Durant la primària.	"... es fa un traspàs de primària a secundària, per tant nosaltres quan ens arriba aquí un alumne a un institut de secundària, nosaltres ja tenim alguna informació". "... a vegades, dels centres de primària ja et diuen "haureu de vigilar perquè és possible absentista".	Alguns professionals educatius identifiquen l'inici del risc de desvinculació de l'escola ja a una etapa primària de l'educació.	p. 70. p. 80.
		Durant la secundària.	"Doncs jo crec que a segon ja no estava bé però no sabia que no estava bé". "El primer curs, a primer d'ESO, jo penso que és el principal moment".	D'altres professionals i la majoria dels joves que han abandonat els estudis prematurament expressen com el risc d'abandonar prematurament els estudis apareix en els primers anys de l'educació secundària.	p. 125. p. 70.
6	Experiències posteriors dels joves que han abandonat els estudis	Treballar.	"...lo que no quería por encima de todo era dejarlo y quedarme sin hacer nada". "Jo conec un grup de joves, que he parlat amb ells, me'ls trobo a vegades prenent alguna cosa a la plaça de l'ajuntament, amb vint anys, i ara treballen i no tenen l'ESO".	Es pot observar com les decisions que prenen alguns joves un cop abandonats els estudis es basen en treballar i aconseguir una recompensa monetària.	p. 114. p. 82.

		No fer res.	"... estaba casi siempre o en casa o en el bar con mi amiga que te he dicho". "... hi ha un noi que pot ser segur que no faci res, aquest pensem que no farà res, serà una persona que tindrà problemes a la seva vida".	Per contra, també es veu com algunes de les persones que s'han desvinculat del sistema educatiu han pres la decisió de no fer res.	p. 120. p. 104.
7	Sentiments un cop abandonats els estudis	Penediment per abandonar els estudis.	"... una bona part es penedeix, i ho inculquen en els seus fills". "Tinc alumnes que no han continuat estudiant, i que després et diuen "hauria d'haver insistit més, aprofitar aquests anys estudiant i centrant-me més" ".	Algunes de les persones que han abandonat prematurament els estudis es penedeixen de la decisió que han pres, prenent posteriorment la decisió de retornar als estudis o havent-s'ho plantejat de fer properament. També es veu com els propis professionals educatius en són conscients.	p. 87. p. 104.
		Acontentament i satisfacció personal.	"... soy muy feliz. A D le va bien en el trabajo y tengo una hija que es la luz de mi vida". "... no sé qué habría sido de mí, y como estoy ahora estoy contento".	D'altres persones que han abandonat els estudis no es penedeixen de la decisió que van prendre en el seu moment, i consideren que la seva vida és plena i satisfactòria sense la necessitat d'estudis.	p. 121. p. 116.

4. Discussió de resultats

4.1. Causes de l'Abandonament Escolar Prematur

Pel que fa a l'abandonament escolar prematur, es pot veure com tant en la teoria presentada prèviament, com en les entrevistes realitzades tant a joves que han abandonat els estudis com a professors i professionals de l'àmbit educatiu, es presenten una sèrie de causes que poden afavorir a l'abandonament escolar prematur.

Entre aquestes, trobem una constant demanda sobretot per part dels professors de falta de recursos per poder prevenir l'abandonament escolar prematur, de manera que aquesta falta de recursos implica que es pugui dur a terme una atenció menys individualitzada de l'alumne, que el treball sigui més difícil de dur a terme i que hi hagi una saturació en les escoles i les institucions relacionades amb l'educació, provocant per tant que al no haver-hi suficients recursos, no es pugui ajudar a tots els alumnes tant com ho podrien necessitar, considerant-se per molts dels professionals un dels motius principals que pot provocar l'abandonament escolar prematur dels joves.

És per això que cal invertir més esforços i recursos en educació, per tal d'obtenir uns majors resultats i comprendre millor la realitat dels centres, podent afavorir en aquests que poden veure's més afectats per altres aspectes externs al centre dels quals els professionals implicats no tenen els recursos suficients per fer-los front (Benito, 2007).

Tot i això, no és l'únic motiu, ja que també es fa una constant menció, també sobretot per part dels professionals educatius, de la problemàtica amb l'entorn social de l'alumne, referint-se a un nivell mesosocial el qual inclou la dimensió de la família, el grup d'iguals, la comunitat i la mateixa escola, la qual també es considera en moltes ocasions responsable de l'abandonament escolar prematur (Salva-Mut, Nadal-Cavaller, i Melià-Barceló, 2016), d'acord amb la teoria la qual ho planteja com un dels focus principals que cal tenir en compte com a efecte directe de la desvinculació dels alumnes.

La família és un element clau en aquest aspecte, però també cal tenir en compte els recursos dels quals disposen aquestes, ja que com s'ha esmentat en múltiples investigacions, la classe social mitja i alta estan més preparats per a assolir l'èxit acadèmic pel que fa a recursos, disposició i relacions de les quals disposen en comparació de la classe social baixa (Walkerline, Lucey, i Melody, 2001).

És per això que el capital social és un element també clau a l'hora d'enfrontar les dificultats acadèmiques, i com indica Reay (2004), la normativa educativa actual i les barreres que l'educació pot presentar, provoquen una posició menys favorable pel que fa a la classe treballadora, indicant que aquestes presentaven el mateix interès que les altres famílies perquè els seus fills realitzessin estudis, però que no disposaven de suficients recursos per a generar el capital cultural que les famílies de classe mitjana i alta sí que poden generar.

Avanzini (1982), també afirma amb relació a la falta de vincle entre els diferents membres de la família així com dels pares amb els mateixos fills, provoca en l'estudiant una disminució del rendiment acadèmic i una pèrdua de l'interès per aquests, ja que les situacions viscudes a casa afecten l'autoestima, l'interès per les tasques escolars i la manera com afronten els reptes presentats pel sistema educatiu.

No obstant això, també han aparegut aspectes destacats com la falta de motivació, no només de l'alumne sinó també del professorat del centre, i com la falta d'atribució de sentit a les tasques plantejades pel mateix centre i l'alta exigència i la pressió que es disposa en els alumnes pot acabar afectant en els processos d'èxit i fracàs escolar d'aquests de manera directa (Agirdag, Avermaet, i Houtte, 2013).

En aquest aspecte, i molt lligat a l'atribució de sentit que es dóna als estudis, apareix la motivació econòmica, la qual a causa de la necessitat per part de la família o pel fet que treballar atorga a la persona una recompensa més immediata, suposa en paraules tant dels professionals com dels alumnes un dels motius principals d'abandonament escolar prematur, apareixent també en el marc teòric en el qual es destaca que l'abandonament escolar prematur té un major risc en aquelles famílies amb menys recursos econòmics i socials (Weis, Cipollone, i Jenkins, 2014). A més a més, Puig i Vilalta (2015), consideren també que la configuració del mercat laboral és una variable a tenir en compte amb relació al nombre de persones que abandonen de manera prematura els estudis, ja que aquesta, pot arribar a motivar a certes persones a desvincular-se de l'educació.

Tot i això, hi ha aspectes que en el marc teòric no s'han tingut en compte i que en repetides ocasions tant els professors entrevistats com els joves que han abandonat els estudis prematurament destaquen. Una d'elles, més especificada pels alumnes, però també en algun dels professionals, diposita gran part de la conseqüència d'abandonament escolar prematur al mateix professor, indicant que aquest no proporciona suficients ajudes i no mostra prou interès en els alumnes, en les necessitats que aquests necessiten i en com afavorir el seu procés d'ensenyament i aprenentatge, criticant en alguns casos que alguns professors mostrin interès i preocupació únicament pels resultats acadèmics i no tant per la situació personal de l'alumne.

Un altre aspecte que surt mencionat en l'entrevista és el dels problemes psicològics, els quals poden arribar a ser, en alguns casos, el major detonant a l'hora d'abandonar els estudis de manera prematura. Tot i que sí que es fan referència a aquests durant el marc teòric pel que fa als trastorns específics de l'aprenentatge i com es dóna resposta a aquests a partir d'un Pla de suport Individualitzat, és cert que no es tenen en compte altres tipus de trastorns que de la mateixa manera afecten el desenvolupament de l'alumne al llarg del procés d'ensenyament i aprenentatge. A més a més, com indica el mateix Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya en la seva memòria de 2011, aquestes mesures no es consideren suficients a l'hora de garantir el progrés en l'aprenentatge dels alumnes.

Un altre tema controvertit és el de la persona responsable a l'hora de prendre la decisió d'abandonar els estudis de manera prematura.

Tot i que pot semblar que la decisió al final és personal i per tant la responsabilitat total recau en l'alumne, és cert que alguns professionals consideren que la responsabilitat és més pròpiament del centre educatiu, com podem observar en l'entrevista a RC que afirma que "el fracàs escolar és un fracàs de la institució".

Així doncs, de la mateixa manera que en el resultat anterior, tant els alumnes com els professors posen en manifest diversitat d'opinions, atorgant aquestes essencialment la responsabilitat o al mateix alumne o atorgant-la al professor, tutor responsable de l'alumne.

Finalment, hi ha un aspecte que la majoria dels professionals han destacat i que no apareix en cap marc teòric consultat, ni ho mencionen els mateixos joves que s'han desvinculat de l'educació entrevistats, és el fet que hi ha una falta d'informació en molts casos de les diferents sortides a les quals es poden accedir per seguir-se formant les persones un cop finalitzats els estudis obligatoris. Aquest aspecte es destaca molt pels professors, ja que consideren que encara ara molts alumnes només tenen consciència de dos camins després de l'educació obligatòria, el batxillerat o el mòdul, quan hi ha moltes opcions diverses que permeten a qualsevol persona seguir formant-se, oferint diversitat en les metodologies d'ensenyament i aprenentatge i major nombre de places d'accés, i per tant, major nombre d'oportunitats.

En aquest cas es comenta una falta d'orientació educativa adequada, fet que provoca en la majoria dels alumnes, un desconeixement sobre les múltiples opcions a les quals poden accedir per seguir cursant els seus estudis, provocant en moltes ocasions que molts joves optin per una formació que els hi resulta poc atractiva o que no s'ajusta a les seves necessitats i expectatives, provocant l'abandonament escolar prematur.

Així doncs, els professionals defensen que si els alumnes accedissin a tota la informació de les diferents opcions que es poden prendre per prosseguir amb els estudis, hi hauria un menor nombre de persones que es desvinculen de l'educació.

4.2. Previsió de l'Abandonament Escolar Prematur

En les respostes obtingudes en relació amb les maneres de prevenir l'abandonament escolar prematur, trobem la importància del rol del centre educatiu, el qual es considera clau perquè aquest abandonament no acabi succeint. Així doncs, en les entrevistes s'aprofundeix més en aquest, on els professors posen en manifest la necessitat de més recursos i d'eines per tal d'intervenir amb eficiència i poder garantir l'èxit personal de cada un dels alumnes.

Per contra, els joves que han abandonat els estudis prematurament i algun dels professionals als quals s'ha entrevistat, exposen la necessitat d'una major implicació per part de tot l'equip docent, ja que aquesta implicació és poca en alguns casos, podent arribar a afectar a la motivació i el sentit que es té de l'escola, el qual si s'afavoreix correctament també es considera un element clau per prevenir la desvinculació escolar.

És important obtenir una major atenció per part dels professors els quals, com Montes (2016) indica, hauria d'atendre a la diversitat de cada un dels seus alumnes i vetllar perquè aquestes diferències no suposin un factor de desvinculació de l'educació, i d'aquesta manera, afavorint en la prevenció de l'abandonament escolar prematur.

Tot i això, no se centra el focus únicament en l'atenció i l'actuació un cop els problemes ja són més evidents, sinó que com Crespo i Pulido (2014) indiquen, una detecció més prompte del risc de desvinculació de l'educació, pot suposar una intervenció més eficient, podent vetllar perquè així el pensament d'abandonar els estudis no aparegui en aquells alumnes amb els quals s'ha fet un treball ja des de les primeres aparicions de dificultats acadèmiques si s'ha actuat amb eficiència i abans que aquestes tinguessin un major impacte en l'alumne.

Afavorir la motivació i l'atribució de sentit a les tasques proposades també és un element clau a l'hora de prevenir l'abandonament escolar prematur segons alguns dels entrevistats. Els alumnes han fet menció constant de la falta d'aquesta i com a tal, la desvinculació dels centres educatius, mentre que els professors també han expressat preocupació per no aconseguir motivar suficient als alumnes. Per tant, podem observar com aquesta és una problemàtica constant en les aules. Com indica Montero (2016), afavorir en la motivació dels alumnes a les aules i vetllar perquè trobin sentit a estudiar i assistir als centres escolars, suposa una eina clau per tal de prevenir un abandonament escolar prematur en tots aquells alumnes que han perdut l'interès per l'educació.

Finalment, un altre element que alguns dels professionals han destacat és el d'afavorir el treball en xarxa, manifestant que aquest és escàs i que dut a terme de millor manera, encara que actualment es vegi limitat també pel pressupost destinat a l'educació, podria jugar un paper clau en la prevenció de l'AEP. Tot i això, no tots els professionals opinen el mateix, ja que n'hi ha que consideren que aquest treball en xarxa és adequat en la majoria de situacions, i que tot i ser un element clau a l'hora de prevenir l'abandonament escolar prematur, no consideren que la seva actuació sigui menor o s'hagi de millorar.

Com Antezana (2007) expressa, la formació d'una xarxa adequada ajuda a l'estudiant a mantenir una actitud positiva envers els estudis i una major motivació a l'hora d'afrontar els reptes proposats per l'escola, sent per tant un element clau a l'hora d'enfrontar l'abandonament escolar prematur.

4.3. Indicadors de l'Abandonament Escolar Prematur

Pel que fa als indicadors de l'abandonament escolar prematur, tant els joves que han abandonat prematurament els estudis, com els professionals de l'educació, destaquen com un indicador clau la conducta, la qual ens dóna una informació molt valuosa a l'hora de buscar prevenir l'abandonament escolar prematur. En el cas dels professionals, mencionen conductes desafiantes, conductes observables a simple vista tant a l'hora del pati com en el mateix context d'aula, mentre que els alumnes verbalitzen, després de reflexionar amb el temps les seves actituds a classe, que les conductes que duen a terme a l'aula en moltes ocasions no eren les "desitjables" per als professors.

En aquesta mateixa línia, els joves entrevistats també expressen que, al no sentir-se còmodes al centre i tenir aquests sentiments de no competència i de frustració que ja hem esmentat, en moltes ocasions realitzaven conductes no desitjables per tal d'expressar, d'alguna manera, aquest sentiment que sentien cap a l'escola.

De la mateixa manera, Rujas (2015), exposa com aquests comportaments, així com l'aparença física, la manera de parlar i d'interaccionar amb l'entorn de l'alumne, són clars indicadors en base als quals el professorat construeix la concepció del que es consideren "bones" i "males" conductes escolars. D'aquesta manera, tant en el marc teòric com en les entrevistes realitzades, es veu com l'actitud presentada per l'alumne a l'aula és un clar indicador de si aquest té més possibilitats d'abandonar els estudis de manera prematura o no, tot i que com també es menciona durant les entrevistes, aquest indicador no és l'únic que ens proporciona informació, ja que en algunes ocasions les conductes observades poden percebre's de manera subjectiva i poden no afectar el progrés personal de l'alumne. Per aquesta raó, es comenta que realitzar un mal judici envers les conductes de l'alumnat pot condicionar-lo posteriorment de manera negativa, d'acord amb la teoria de l'efecte Pigmalión, de manera que l'alumne acabi actuant d'acord amb les expectatives del professor (Weinstein, 2009). En la mateixa direcció ho senyalen Hornby i Lafaele (2011), els quals consideren que les conductes dutes a terme a classe, són un clar indicador que hi ha un problema que cal combatre, i que aquesta conducta en moltes ocasions pot suposar una barrera entre el centre i l'alumne, però també entre el centre i la família. Tot i això, també consideren que si aquestes conductes s'identifiquen en el moment adequat, poden resultar clars senyals de l'aparició de risc

de desvinculació de l'educació, de manera que si es detecta amb antelació, també es pot combatre amb major eficàcia i marge d'actuació.

En aquest mateix sentit, aquestes expectatives i prejudicis que el professor pot tenir sobre l'alumne també poden afectar els resultats acadèmics que aquest obtingui, indicador que també han destacat tant els professionals com els joves que han abandonat prematurament l'educació, assenyalant que suspendre va contribuir a abandonar els estudis, cosa també han conclòs altres investigacions sobre el tema (Collet i Sabé, 2014).

Un altre indicador que els professionals han assenyalat durant les entrevistes és el rendiment acadèmic, ja que l'observació d'aquest es considera un instrument clau a l'hora de percebre el risc d'abandonament escolar prematur i de fracàs escolar, podent intervenir en el moment on veuen un resultat acadèmic baix o que hi ha hagut una disminució alarmant en els resultats acadèmics d'un alumne, podent indicar que aquests resultats es poden atribuir a un altre motiu que no sigui la dificultat per assolir els coneixements, i per tant havent d'aprofundir en la necessitat de l'alumne que presenti en aquell moment. Tots ells també expressen la preocupació que tenen amb relació a l'absentisme escolar, ja que si l'alumne no assisteix a classe no poden buscar maneres de vincular-lo novament a l'escola, i expressen en tots els casos que aquest absentisme en moltes ocasions acaba detonant en l'abandonament escolar prematur. Els joves que han abandonat prematurament l'educació també comenten, en tots els casos, uns resultats acadèmics baixos, afectant la seva motivació, que d'igual manera, com González (2015) indica, implica alta possibilitat de repetir el curs acadèmic i de convertir-se en alumnes absentistes, donant com a resultat, que l'alumne acabi desvinculant-se de l'educació, ja que un 88% dels repetidors i un 91% dels absentistes acaben abandonant els estudis, suposant un indicador clau a l'hora de detectar i prevenir l'abandonament escolar prematur. Així mateix ho afirma Fernandez Enguita (2010), considerant que l'abandonament escolar prematur es deu majoritàriament a un procés progressiu on es produeix una desafecció i desvinculació del sistema educatiu, en el que el baix rendiment acadèmic, les repeticions de cursos i l'absentisme juguen un paper molt important en aquest procés.

4.4. Experiències del alumnes en risc d'AEP a les aules

Pel que fa a les experiències viscudes pels alumnes, sembla que els professionals tenen una visió força propera a la realitat dels alumnes, ja que la resposta d'aquests durant les entrevistes en profunditat s'apropava molt a la dels mateixos joves que han abandonat prematurament els estudis.

D'entre aquestes experiències viscudes, els professors destaquen haver observat sentiments de frustració per part dels alumnes i sobretot una baixa autoestima a causa del sentiment de poca competència.

En el cas de les persones entrevistades que han abandonat prematurament els estudis, fan esmena a tres ítems diferents: l'avorriment, la frustració i la baixa autoestima.

Pel que fa a l'avorriment, aquests alumnes comenten que, fruit de la falta d'atribució de sentit a les tasques que estaven realitzant i a causa de la metodologia utilitzada per alguns professors, anar a l'escola era avorrit per ells, no resultava estimulants en la majoria de les assignatures i no eren capaços de trobar sentit al perquè d'aquells estudis.

També mencionen la frustració en diverses ocasions, fent èmfasis en aquelles situacions on havien de dur a terme una tasca i tot i tenir la voluntat de realitzar-la se sentien que no eren capaços de resoldre-la i que se'ls plantejaven reptes inabordables per als seus coneixements. Frustració que també ha estat recollida en altres recerques que han donat veu als estudiants (Enguita, 2010).

Finalment, destaquen també per sobre de tot una baixa autoestima, fruit de la combinació d'aquesta frustració, el sentiment de poca competència i la poca atribució de sentit que li donaven a l'escola. Així doncs, aquests joves verbalitzen que quan eren alumnes mantenien un nivell d'autoestima baix que al final no repercutia únicament en el context d'aula sinó també en la seva vida fora de l'escola.

4.5. Moment d'aparició de risc de desvinculació de l'educació

Pel que fa a la desvinculació del centre educatiu, hi ha diversitat en les respostes dels participants.

En la majoria dels joves que han abandonat prematurament els estudis destaquen una major percepció de la problemàtica o una aparició de les dificultats a partir de l'ESO, tot i que en alguns casos expliquen que hi havia conductes o resultats acadèmics que ja podien considerar-se indicadors clars d'haver-hi un risc d'abandonament escolar prematur i que havien aparegut durant la primària.

En el cas dels professionals, també presenten diversitat en les respostes, explicant que la informació que reben dels centres de primària del mateix alumne dóna informació sobre la situació d'aquest, tot i que també plantegen el fet que no es considera una informació principal, ja que aquests alumnes poden fer un canvi durant l'impàs de primària a secundària.

Així doncs, destaquen sobretot que gran part de la informació que reben és durant el primer curs de l'ESO, on es tenen molt en compte els indicadors ja mencionats com les conductes o els resultats acadèmics. Tot i això, en la majoria dels joves se centra l'atenció en la segona etapa de l'educació secundària, contemplant, en la majoria dels casos, que on es percep major canvi o major dificultat és a partir de tercer o quart d'ESO, d'acord amb el que la teoria exposa, que considera la segona etapa de l'educació secundària com el moment clau, ja que és on es produeixen més repeticions i on l'alumne pot ser que ja tingui l'edat per prendre la decisió d'abandonar els estudis.

Tot i que és cert que moltes de les mesures exposades en el marc teòric dutes a terme per prevenir aquest AEP fan referència majorment a intervencions durant l'educació secundària, no s'ha trobat una relació directa amb per què aquestes es realitzen majoritàriament durant aquest període escolar, tot i que podem suposar que és perquè la majoria de les problemàtiques es fan més visibles i presents durant l'educació secundària. És per això que, si bé no es pot relacionar de manera directa amb el marc teòric presentat, sí que podem trobar una tendència clara de prevenció i per tant molt probablement de detecció i aparició d'aquest risc durant aquest segon període de l'educació obligatòria. Tot i això, Enguita (2010) també exposa que la repetició de cursos durant l'etapa de primària pot significar un clar indicatiu de risc d'AEP en la posteritat.

4.6. Experiències posteriors dels joves un cop abandonen els estudis

En relació amb les actuacions dels joves un cop abandonen els estudis veiem que no hi ha una constant en els resultats.

Durant les entrevistes s'ha preguntat als professionals en relació amb això i la resposta ha sigut diversa, explicant que coneixen casos d'antics alumnes que s'han posat a treballar, però d'altres que han decidit no fer res.

El mateix s'observa en les entrevistes als joves que han abandonat de manera prematura els estudis, els quals també mostren diversitat en les respostes, on alguns parlen de treballar com és el cas de la persona que va anar a Londres, però d'altres que afirmen que han passat uns anys on no han fet res i s'han limitat a passar l'estona amb els amics i tancats a l'habitació.

Això ens permet veure també que la variable econòmica en relació amb les causes d'abandonament escolar prematur no és en moltes ocasions la detonant, ja que si fos així aquestes persones buscarien un lloc on treballar, i per tant podem pensar que els motius van més enllà que els recursos de la mateixa persona, tal com ja hem observat anteriorment.

Aquesta conclusió s'allunya del que Rojas (2011) indicava, el qual assenyalava que la situació socioeconòmica familiar i la classe social eren responsables directes de la trajectòria escolar del jove, tot i que de la mateixa manera, no contradiu de manera directa el que Montes (2016) afirmava en relació amb el capital cultural de la persona, el qual tot i no haver-se destacat en les entrevistes, sí que és cert que en algunes ocasions els joves han fet esment d'un sentiment de càrrega cap a la família, de no disposar de tota l'atenció que potser es necessitava durant el curs escolar i de voler ajudar a la família des d'un nivell més econòmic i no tan acadèmic.

4.7. Sentiment dels joves un cop abandonats els estudis

Finalment, s'ha preguntat als professors si creien que els joves que abandonaven prematurament els estudis es penedien posteriorment de la decisió presa, i ho hem contrastat amb les respostes que ens han donat els joves que s'han trobat en aquesta situació.

Des de l'experiència dels professors, es pot veure que aquests consideren que en una major quantitat, les persones acaben penedint-se d'haver abandonat de manera prematura els estudis i no haver seguit formant-se al llarg dels anys, i tot i que també afirmen que pot haver-hi persones que tinguin una vida plena amb la decisió que han pres d'abandonar l'educació, consideren en major mesura que és una mala decisió sempre.

Tot i això, els joves tenen un punt de vista diferent. En aquests hi ha més diversitat en les respostes, expressant també el pensament que han tingut de retornar als estudis, però en altres casos, consideren que tenen una vida plena sense estudis i que no els hi fan falta per la vida que duen a terme.

Així doncs, es pot veure com no hi ha una resposta clara, ja que mentre que alguns joves consideren que en cap cas va ser un error, hi ha professionals que consideren que sí que ho és.

Pot ser que els professionals al no haver-ho experimentat personalment no comprenguin els motius i les motivacions de la persona, tot i que també pot ser que els joves, a causa de la seva poca experiència per l'edat que presenten, actualment no sentin penediment, però que en un futur reflexionin sobre el procés de desvinculació del centre educatiu i acabin considerant que va ser un error prendre la decisió d'abandonar els estudis i es reenganxi en algun tipus d'estudi reglat.

5. Conclusions

L'objectiu del present treball de recerca ha sigut aprofundir en les vivències i experiències dels joves que es desvinculen de l'educació i els professionals que vetllen perquè aquest abandonament escolar prematur sigui cada vegada menor.

Tot i que és cert que existeix un gran nombre d'estudis en relació amb la problemàtica que fan evidents la preocupació i l'esforç per combatre aquest abandonament escolar prematur, estudiant també les causes i l'impacte social que aquest suposa tant en la persona com en la societat, aquest treball ha buscat comprendre en major mesura el procés d'aquest fenomen, i com les persones que es troben en aquestes situacions, siguin professionals o alumnes, experimenten el procés de desvinculació de l'educació, les percepcions que aquests tenen en relació amb l'AEP i finalment, explorant en com es pot avançar a una societat amb un menor nombre de joves sense estudis.

Així doncs, aquest objectiu m'ha permès tenir una visió més global envers l'abandonament escolar prematur, ja que m'he pogut aproximar més a les experiències i les vivències de persones implicades de primera mà amb la desvinculació de l'educació i el fracàs escolar.

Un cop s'ha aprofundit més en les experiències dels joves que han abandonat els estudis, així com en la percepció i la visió que aquests tenen sobre l'educació, s'ha vist com aquesta desvinculació de l'educació suposa no només un problema per al sistema educatiu, sinó també per la mateixa persona.

Durant les entrevistes s'ha vist com els joves entrevistats reiteraven constantment la pressió i l'angoixa que sentien un cop eren a l'escola, i com aquesta els hi generava una percepció negativa del mateix centre.

Tot i això, trobem pocs estudis que reflecteixin el punt de vista de l'estudiant, centrant-se majoritàriament en les causes d'aquest abandonament prematur i en les maneres de prevenir-lo, fet que, si bé és cert que és important, també és cert que s'estan deixant de banda en molts casos aspectes emocionals que en la majoria dels casos poden ser determinants en un adolescent en risc d'abandonament escolar.

Aquestes emocions que són fruit en moltes ocasions de la inseguretat dels mateixos alumnes i de la sensació de fracàs que tenen un cop es troben en situacions

de desvinculació de l'educació, impliquen un sentiment de tristesa per la seva part, de no saber trobar el seu lloc a l'aula i no trobar la manera d'encaixar en aquesta que, en moltes ocasions, no centra el focus en aquells alumnes que es diferencien, sinó que se centra a afavorir a aquells que segueixen la norma, podent-se veure en els entrevistats, ara ja joves que han abandonat els estudis, un sentiment d'inseguretat i de soledat perquè no senten que hi hagi un professor o un professional que l'acompanyi en aquest llarg camí que és l'educació, sentint-se exclosos, sense saber com accedir a l'educació, sense eines ni recursos suficients pel repte que aquesta suposa, i provocant al final, en moltes ocasions, una decisió de la qual posteriorment es penediran.

També és important tenir en compte que, si bé és cert que considero que tothom hauria de tenir dret a seguir-se formant al llarg de la seva vida i defenso fermament que qualsevol persona pot formar-se independentment de les seves condicions individuals i socials, no es poden oblidar les mateixes capacitats intel·lectuals, així com la resiliència que una persona pot tenir envers una situació de dificultat durant l'etapa escolar, aspectes de la persona que, tot i defensar fermament que tothom pot formar-se d'una manera o d'una altra, també afecten la desvinculació de l'educació i no poden ser oblidats.

Tot i això, no és només l'aspecte emocional i el de la mateixa persona el que representa l'abandonament escolar prematur, hi ha d'altres factors que són igual d'importants, com aspectes en relació amb l'escola, els professionals de l'educació i finalment, el propi entorn de la persona. És la suma de tots aquests la que porta a una desvinculació de l'educació.

En aquesta mateixa línia es pot veure com la figura del professor és clau a l'hora de combatre l'abandonament escolar prematur, ja que molts dels joves indiquen una falta de motivació en certa manera produïda per la poca atribució de sentit que li atorguen a les tasques escolars i a l'aprenentatge que es duu a terme a les aules, així com a la poca ajuda que tot i no demanar-se explícitament tampoc es rebia en alguns casos, essent els professors els últims responsables de connectar a l'alumne amb aquests nous coneixements. Per aquesta raó, si atenem al que ens comenten aquests joves, en alguns casos caldria millorar el procés d'ajuda i d'assessorament del professorat cap a l'estudiant, atenent com aquest pot modificar i influir en la trajectòria del jove en risc d'abandonament escolar prematur.

Tot i això, veiem que els professionals de l'educació expressen una saturació del mateix sistema educatiu, manifestant que la falta de recursos i l'alta exigència i responsabilitat que al final el professional ha d'assumir, és tan elevada, que provoca que en moltes ocasions sigui impossible fer-se càrrec de totes les seves responsabilitats, generant en aquests una frustració com també la senten els alumnes, i una falta de motivació a l'hora de realitzar la seva labor, a causa de les limitacions amb les quals es troba per la falta de recursos.

És per això que un dels majors reclams que es realitza per part dels professionals és obtenir una major inversió en educació, la qual podria afavorir en última instància al fet que tots els alumnes tinguin un millor accés a l'educació i una atenció més adequada.

No es pot deixar de banda tampoc tot l'entorn que rodeja a l'alumne, així com la família, la qual ens fa veure que, de la mateixa manera que ho defensen molts professionals, és clau a l'hora de combatre l'abandonament escolar prematur, ja que aquesta funciona de suport en tots els estudiants, però també pot ser la detonant d'aquesta desvinculació, ja que problemes econòmics i conductes negligents ja sigui per desatenció de les necessitats del jove o problemes amb altres membres de la família que al final recauen en el mateix jove, poden provocar que aquest presenti conductes i emocions que prèviament ja hem exposat com a indicadors i detonants de l'abandonament escolar prematur.

Al final, aquest abandonament escolar prematur no afecta únicament a la persona, sinó a tota la societat en general, i tal com s'ha recollit en alguns estudis, tot i ser cert que en algunes ocasions hi ha persones que tornen als estudis, aquestes ja es veuen condicionades per un hàndicap que farà que molt probablement, trobi més barreres a l'hora de retornar als estudis, i es vegi més limitat a l'hora d'escollir camins per assolir els seus objectius.

És per això que segueix sent un problema sense solució, ja que, tot i haver reduït el nombre de persones que abandonen els estudis, i oferir un ampli ventall de recursos per seguir formant-se, encara ara el nombre de persones sense estudis és alarmant, afectant tant en l'economia del país com en les futures generacions, les quals es trobaran en una societat que encara ara posa barreres a l'ensenyament i a l'aprenentatge, limitant així el futur de la persona abans que aquesta hagi pogut decidir quin camí prendrà.

5.1. Limitacions

En aquest punt es busca assenyalar totes les debilitats i limitacions que, com en tota investigació, han sorgit durant el treball realitzat.

La primera limitació amb la qual m'he trobat ha sigut en relació amb el nombre de la mostra. Considero que l'abandonament escolar prematur engloba molts àmbits, cultures i experiències diverses que, en un tipus de treball com és el meu, que s'ha basat a aprofundir en les vivències i el punt de vista de les persones entrevistades, no permet obtenir una visió general de la problemàtica, centrant-me específicament en l'aspecte personal de totes les persones entrevistades.

Així doncs, em fa pensar que tot i que una metodologia més qualitativa permet aprofundir de millor manera en les experiències de les persones entrevistades i així obtenir una resposta més propera a la realitat dels entrevistats, un estudi mixt m'hauria aportat una validesa externa major a l'hora d'extrapolar els resultats obtinguts amb la teoria, ja que aquests, s'haurien vist més contrastats amb una mostra major la qual reafirmés les xifres que comenten estudis més quantitius amb relació a l'abandonament escolar prematur.

Una altra limitació amb la qual m'he trobat durant l'entrevista ha sigut envers la falta de recursos i temps per dur a terme la investigació. Durant tot el treball em sorgien dubtes en relació amb les mesures preses per altres països i les experiències viscudes per estudiants d'altres cultures que presenten un punt de vista diferent en relació amb l'educació. Aquest dubte m'ha sorgit durant el marc teòric on s'esmenten països amb taxes d'abandonament escolar prematur molt menor a les xifres espanyoles, però també durant les entrevistes on a més a més dels professionals els quals han mencionat reiteradament la comunitat gitana com una de les més afectades en relació amb la desvinculació amb l'educació, també durant l'entrevista al jove provinent de Colòmbia, el qual presentava un punt de vista diferent del de la resta de persones entrevistades.

És per aquesta raó que sento que podria haver aprofundit més en totes aquestes cultures i comunitats, així com en altres països que perceben l'educació d'una manera molt diferent de la que la percebem nosaltres, sentint que l'estudi es basa en un punt de vista molt tancat al que a Espanya considerem com a fracàs escolar.

Finalment, és important tenir en compte les limitacions de mobilitat i a l'hora de comunicar-se a causa de la COVID-19, ja que a causa de la pandèmia, he tingut en algunes ocasions moltes dificultats per trobar un espai en el qual poder realitzar les entrevistes de manera agradable i pràctica per a tots els entrevistats.

Considero que una entrevista d'aquest tipus perd el seu efecte si es duu a terme mitjançant la telecomunicació o per contra, de manera presencial a causa de l'ús de les mascaretes, ja que en aquestes entrevistes es tractaven temes molt personals per als entrevistats, i per tant era important establir un vincle i un entorn de confiança suficient perquè les persones poguessin expressar-se amb la major sinceritat possible.

És per això que, tot i els meus esforços perquè aquestes entrevistes es duguessin a terme de manera presencial i en un entorn on la persona se sentís còmode, adaptant-me als seus horaris i permetent als usuaris escollir l'espai on realitzar les entrevistes, he sentit que el distanciament social i les precaucions que en tot moment s'han seguit per garantir una bona praxi poden haver afectat en certa manera a les respostes aportades per als entrevistats, veient-me limitat en algunes ocasions a l'hora d'inserir en alguns aspectes més concrets de la persona.

5.2. Futures línies d'investigació

Pel que fa als resultats obtinguts, es pot veure com aquests fan referència a les vivències i els coneixements d'un nombre molt limitat de persones. Per aquesta raó considero que una possible línia d'investigació podria ser ampliar el nombre de persones a les quals entrevistar, així com conèixer el punt de vista de persones que tot i haver abandonat els estudis de manera prematura en el seu moment, ara han retornat al món de l'educació.

Per aquesta mateixa raó, crec que un altre punt del qual podria haver partit, i que se'm planteja com a una futura obertura a l'estudi, hauria pogut ser enfocant aquest d'una manera més mixta, i aprofundir en major mesura en tots aquests aspectes que s'han fet presents en les limitacions, contemplant elements més quantitius que atorguessin una visió més general de la problemàtica.

Així mateix, es podria fer un estudi que intentés veure si els indicadors que hem trobat realment podrien ser utilitzats com a senyals d'alerta per evitar l'abandonament escolar prematur en els instituts, o estudiar també com l'orientació acadèmica, la qual ha sigut remarcada per molts dels professionals, pot ajudar a reduir l'abandonament escolar prematur en un institut.

D'aquesta manera, seria interessant aprofundir en com els factors socioeconòmics, culturals i ètnics afecten en l'abandonament escolar prematur, fent així un estudi que recullin també les veus d'aquestes persones.

A més a més, també es podria explorar com d'altres països i per tant també d'altres cultures afronten i comprenen l'abandonament escolar prematur, i com les persones d'aquests països i cultures experimenten la desvinculació de l'educació.

La pressió és major en països com el Japó o Corea on s'és sabut que hi ha un major esperit competitiu i es fomenta més l'individualisme entre els alumnes? Com s'afronta l'abandonament escolar prematur en aquelles societats on la cultura del treball segueix predominant per sobre dels estudis?

Totes aquestes preguntes suposen diverses línies d'investigació que, tot i no haver pogut aprofundir en elles en aquest treball, no descarto ampliar l'estudi durant els meus propers estudis, aportant major precisió en els resultats i aprofundint més en aquests horitzons que no havia tingut en compte fins a l'hora de realitzar aquest treball.

6. Referències bibliogràfiques

Agirdag, O., Van Avermaet, P., & Van Houtte, M. (2013). School segregation and math achievement: A mixed-method study on the role of self-fulfilling prophecies. *Teachers College Record*, 115(3), 1-50.

Acedo, I. M., & Montes, A. F. (2016). *La economía social y solidaria en Barcelona*. Marge Books.

Alegre Canosa, M. Á., & Benito Pérez, R. (2010). Los factores del abandono educativo temprano. España en el marco europeo.

Antezana, S. G., i Marlene, L. (2007). Homosexualitat, família i suport social. *Gaceta Médica Boliviana*, 30(1).

Araújo, H., Macedo, E., Magalhães, A., & Rocha, C. (2020). Una mirada al abandono escolar prematuro en Portugal: realidades, contextos y prácticas. *Educatio Siglo XXI*, 38(2 Jul-Oct), 109-130.

Avanzini, G. (1982). *El fracaso escolar*.

Benito, R., & González, I. (2007). *Processos de segregació escolar a Catalunya*. Barcelona: Mediterrània.

Blee, K. M., & Taylor, V. (2002). Semi-structured interviewing in social movement research. *Methods of social movement research*, 16, 92-117.

Calero, J., Choi, Á., & Waisgrais, S. (2010). Determinantes del riesgo de fracaso escolar en España: una aproximación a través de un análisis logístico multinivel aplicado a PISA-2006.

Calero, J., Choi, Á., & Waisgrais, S. (2010). Determinantes del riesgo de fracaso escolar en España: una aproximación a través de un análisis logístico multinivel aplicado a PISA-2006.

Casanova, M. A. (2005). Supervisión, evaluación y calidad educativa. *Avances en Supervisión Educativa*, (1).

Choi de Mendizábal, Á., & Calero Martínez, J. (2013). Determinantes del riesgo de fracaso escolar en España en PISA-2009 y propuestas de reforma.

Collet Sabé, J., Besalú, X., Feu, J., & Tort, A. (2014). Escuelas, familias y resultados académicos. Un nuevo modelo de análisis de las relaciones entre docentes y progenitores para el éxito de todo el alumnado.

Contreras Jordán, O. R., Gil Madrona, P., Sebastiani Obrador, E., Pascual Baños, C., Huguet Mora, D., Hernández Álvarez, J. L., ... & Capllonch Bujosa, M. (2010). Didáctica de la educación física (Vol. 2). Ministerio de Educación.

Crespo, Á. V. R., & Pulido, P. C. (2014). La Fotografía Participativa en el contexto socio-educativo con adolescentes. *Comunicación y hombre: revista interdisciplinar de ciencias de la comunicación y humanidades*, (10), 143-156.

DE ESPAÑA, J. C. I. R. (1999). Ley Orgánica 15/1999, de 13 de diciembre, de Protección de Datos de Carácter Personal. *Bol Del Estado*, 298(2), 43088-43099.

Enguita, M. F., Martínez, L. M., & Gómez, J. R. (2010). Fracaso y abandono escolar en España. *Obra social, Fundación" La Caixa*.

Escudero, J. M. (2009). Buenas prácticas y programas extraordinarios de atención al alumnado en riesgo de exclusión educativa. *Profesorado. Revista de currículum y formación de profesorado*, 13(3), 107-141.

Escudero, J. M., & Martínez, B. (2011). Educación inclusiva y cambio escolar. *Revista iberoamericana de educación*, 55(1), 85-105.

Escudero, J. M., González, M. T. G., & Domínguez, B. M. (2009). El fracaso escolar como exclusión educativa: comprensión, políticas y prácticas. *Revista iberoamericana de educación*, 50, 41-64.

EUROSTAT (2017). Lifelong learning statistics.

Fernández Collado, C., Baptista Lucio, P., & Hernández Sampieri, R. (2014). *Metodología de la Investigación*. Editorial McGraw Hill.

Gallo, N. M. (2015). Estrategia Europa 2020.: La estrategia europea para un crecimiento inteligente, sostenible e integrador. *Derecho y cambio social*, 12(41), 9.

García Holgado, A., Camacho Díaz, A., & García Peñalvo, F. J. (2019). La brecha de género en el sector STEM en América Latina: Una propuesta europea.

Gener Bosch, G. (2018). *Programes de diversificació curricular*.

Generalitat de Catalunya (2013). *Departament d'ensenyament. Currículum*.

Generalitat de Catalunya (2016). Departament d'ensenyament. Currículum.

Guba, Egon G., and Yvonna S. Lincoln. "Competing paradigms in qualitative research." *Handbook of qualitative research* 2.163-194 (1994): 105.

Hernández, Y. N., Pacheco, J. A. C., & Larreynaga, M. R. (2017). La teoría déficit de autocuidado: Dorothea Elizabeth Orem. *Gaceta médica espiritana*, 19(3).

Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational review*, 63(1), 37-52.

Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) (2017). *Xifres de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) (2021). *Indicadors anuals. Població ocupada. Per sectors d'activitat i sexe*.

Instituto Nacional de Estadística (INE) (2017). *España en cifras*. Madrid: INE.

Lara-García, B., González-Palacios, A., González-Álvarez, M., & Martínez-González, M. (2014). Fracaso escolar: conceptualización y perspectivas de estudio. *Revista de educación y Desarrollo*, 30, 71-83.

Loredo-Abdalá, A., Perea-Martínez, A., & López-Navarrete, G. E. (2008). "Bullying": acoso escolar. La violencia entre iguales. Problemática real en adolescentes. *Acta pediátrica de México*, 29(4), 210-214.

Luzón, A., Porto, M., Torres, M., & Ritacco, M. (2009). Buenas prácticas en los programas extraordinarios de atención a la diversidad en centros de educación secundaria. Una mirada desde la experiencia. *Profesorado. Revista de Currículum y Formación de Profesorado*, 13(3), 217-238.

Marchena, R., Alemán, J., Martín, J. C., & Santana, R. (2015). Investigación sobre el riesgo de abandono escolar temprano: características de un estudio realizado en Canarias. In *Organización y gestión educativa: Revista del Fórum Europeo de Administradores de la Educación* (Vol. 23, No. 3, pp. 34-38). Ciss Praxis.

Merino, R., & Gracia, M. G. (2007). *Itineraris de formació i inserció laboral dels joves a Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

Montes de Oca Recio, N., & Machado Ramírez, E. F. (2011). Estrategias docentes y métodos de enseñanza-aprendizaje en la Educación Superior. *Humanidades médicas*, 11(3), 475-488.

Muñoz, R. A., & Maccabelli, M. A. S. (2016). El papel de la educación en la Estrategia Europa 2020: una aproximación crítica. *Revista de Sociología de la Educación-RASE*, 9(1), 150-162.

Ordoño Esteve, F. (2020). Formació emocional i motivació dels alumnes dels programes de formació i inserció (PFI) (Master's thesis, Universitat Politècnica de Catalunya).

PISA (2012). Programa para la evaluación internacional de los alumnos. Informe español. Resultados y contexto.

Prieto, B. (2015). El camino desde la vulnerabilidad escolar hacia el desenganche educativo. El papel de las escuelas de segunda oportunidad en la estrategia contra el abandono educativo. *Profesorado. Revista de Currículum y Formación de Profesorado*, 19(3), 110-125.

Rogers, A., & Horrocks, N. (2010). *Teaching adults*. McGraw-Hill Education (UK).

Rojas, G. (2011). Investigación educativa. Uso adecuado de estrategias metodológicas en el aula, 15(27), 182-187.

Romero Sánchez, E., & Hernández Pedreño, M. (2019). ANÁLISIS DE LAS CAUSAS ENDÓGENAS Y EXÓGENAS DEL ABANDONO ESCOLAR TEMPRANO: UNA INVESTIGACIÓN CUALITATIVA. *Educacion XX1*, 22(1).

Salvà Mut, F., & Adame Obrador, M. T. (2010). Abandono escolar prematuro y transición a la vida activa en una economía turística: el caso de Baleares. *Revista de educación*.

Salva-Mut, F., Nadal-Cavaller, J., & Melià-Barceló, M. A. (2016). Itinerarios de éxito y rupturas en la educación de segunda oportunidad. *Revista Latinoamericana de Ciencias Sociales, Niñez y Juventud*, 14(2).

Tarabini, A., Curran, M., & Fontdevila, C. (2015). El habitus institucional: una herramienta teórica y metodológica para el estudio de la cultura escolar. *Revista Tempora*, 18, 37-58.

Tarabini, A., Curran, M., Montes, A., & Parcerisa, L. (2015). EL ROL DE LOS CENTROS EDUCATIVOS EN LA PREVENCIÓN DEL ABANDONO ESCOLAR: Una aproximación desde la perspectiva micropolítica. *Educação, Sociedade & Culturas*, (45).

Vera, G. D. R. (2021). Factores potenciales que influyen en el abandono escolar de los estudiantes de la Escuela telesecundaria 531 Frida Kahlo. *ESPACIO I+ D, INNOVACIÓN MÁS DESARROLLO*, 10(26).

Walkerdine, V., Lucey, H., & Melody, J. (2001). *Growing up girl: Psychosocial explorations of gender and class*. Palgrave Macmillan.

Weinstein, R. S. (2009). *Reaching higher*. Harvard University Press.

Weis, L., Cipollone, K., & Jenkins, H. (2014). *Class warfare: Class, race, and college admissions in top-tier secondary schools*. University of Chicago Press.

7. Annexos

7.1 Model de consentiment informat

CARTA DE CONSENTIMENT INFORMAT

Jo _____, amb DNI _____ declaro que se m'ha explicat que la meva participació en el Treball de Fi de Grau sobre "Efectes, causes i experiències viscudes en l'Abandonament Escolar Prematur, una mirada als centres escolars i a les persones que es desvinculen d'aquests", consistirà a respondre una entrevista que pretén aportar al coneixement, comprenent que la meva participació és una valuosa contribució.

Accepto la sol·licitud que l'entrevista sigui gravada en format d'àudio per a la seva posterior transcripció i anàlisi. A aquests documents hi podran accedir tots els membres de la Universitat de Vic que així ho necessitin per a la revisió i avaluació del treball.

Declaro que se m'ha informat àmpliament sobre els possibles beneficis, riscos i molèsties derivats de la meva participació en l'estudi, i que se m'ha assegurat que la informació que lliuri estarà protegida per l'anonimat i la confidencialitat.

L'estudiant responsable del treball, Biel Ollé Castillo, s'ha compromès a respondre qualsevol pregunta i a aclarir qualsevol dubte que els plantegi sobre els procediments que es duran a terme, riscos, beneficis o qualsevol altre assumpte relacionat amb el treball.

Així mateix, l'entrevistador i estudiant Biel Ollé Castillo m'ha garantit que no se m'identificarà en l'estudi i que les dades relacionades amb la meva privacitat seran manejades de manera confidencial.

Per tant, com a participant, accepto la invitació de manera lliure i voluntària, i declaro estar informat que els resultats d'aquest treball tindran com a producte un informe, per a ser presentat com a part del Treball de Fi de Grau de la Universitat de Vic. Declaro també que he llegit aquest Consentiment Informat i accepto participar en aquest treball segons les condicions establertes.

Igualada, a _____ de _____ de 2021

_____
Firma Participant

_____
Firma Investigador

7.2. Transcripció entrevistes a professors

7.2.1. Entrevista RC

En que consisteix la teva feina i a què et dediques actualment?

Actualment soc el director del centre de formació per adults de l'Anoia. La meua feina consisteix bàsicament en, aquelles persones que no han continuat estudiant, que no han acabat l'ESO o que busquen una segona oportunitat, una segona formació, en alguns dels nostres cursos que nosaltres oferim, doncs que puguin tenir l'oportunitat de poder seguir estudiant i cursar.

És a dir, la formació de la persona dura tota la vida, i per tant l'adult també ha de tenir dret a continuar formant-se encara que no hagi acabat l'obligatòria, o vulgui tenir accés a altres tipus d'estudis, ja siguin graus superiors, universitat o aprendre una llengua perquè també estem parlant de gent immigrant. Depèn molt de la tipologia de la persona.

Per què vas decidir treballar en una escola d'adults?

Jo això és una pregunta que fa dos anys no hauria tingut resposta, perquè jo no sabia ni de l'existència de l'escola d'adults. Jo vaig acabar de ser director de l'Institut PV fa dos anys, i l'Equip Directiu en qüestió van decidir no renovar. Ja portava vuit anys i van decidir que s'havia acabat la nostra gestió del centre i l'aplicació del nostre projecte educatiu. I la meua idea era tornar a ser professor d'educació secundària.

Va coincidir llavors que aquí Igualada hi havia un centre de formació per adults aquí mateix al PV, al vespre a la tarda, i vaig rebre una trucada d'un inspector d'educació, que quan tu no comptes com a director fas una renúncia i per tant el departament d'educació, els serveis territorials se n'assabenten perquè això és un concurs públic, és a dir que has de declarar que ha quedat vacant i per tant qualsevol persona que compleixi les condicions podrà optar a ser director.

Quan va quedar vacant, em van trucar, em van explicar que hi havia el director de l'Escola d'Adults, que es jubila aquest any, i volien que aquesta escola es fomenti, perquè estava una mica a la baixa, estava en decadència, la gent ni la coneix, perquè no és una escola només per un municipi, és per tota la comarca de l'Anoia.

Aleshores vaig tenir una entrevista amb aquesta persona, amb aquest inspector, i vaig sondejar algunes persones a veure que n'opinaven i clar, era un canvi d'orientació en el món de l'educació, i al final vaig optar pel sí. Vol dir que havia de fer de nou una selecció de director però en aquell cas per una Escola d'Adults. Tot i que vaig venir recomanat, el concurs és públic i per tant vaig haver d'optar a fer el concurs de directors.

Com descriuries el fracàs escolar, com l'entens tu?

Jo crec que és un dels problemes principals de l'educació. El fracàs escolar per mi és un fracàs de la institució, no és un fracàs de la persona sinó de l'escola. Si una persona, si un individu, un alumne, no supera o abandona o no segueix l'orientació adequada, jo crec que principalment el problema no està en la persona, sinó en que el sistema educatiu, que no s'ha sabut adaptar a les necessitats d'aquesta persona.

Per tant, el fracàs escolar és un fracàs del propi sistema educatiu.

Jo penso que la persona no és en aquest sentit tan responsable com moltes vegades en pensa. Una altra cosa és que les condicions siguin adequades, i que el sistema educatiu doni totes les possibilitats que en principi hagi necessitat cada persona que ve i passa per el sistema educatiu, ja que crec que el que li falta més a aquest sistema educatiu és flexibilitat, més adaptabilitat.

Però clar, l'adaptabilitat no està en l'alumne en sí, l'adaptabilitat es troba principalment en el professorat. Si el professor no sap adaptar-se, modificar, no sap canviar, si segueix sempre uns patrons i unes normes, i no s'adapta al món i a la persona en sí, és evident que el fracàs escolar serà extensíssim.

Això no vol dir regalar nota, sinó que has de tenir la capacitat de ser canviant.

Clar que passa, l'educació que els professors hem rebut en el meu cas professor de filosofia ha sigut contingut de filosofia, el de matemàtiques haurà rebut de matemàtiques, el de física de física i el d'història haurà rebut d'història. I surts de la Universitat i el món pedagògic el desconeixes molt.

Quan el teu fi bàsicament, és com implementar aquest coneixement que t'han donat, aplicar-lo després en l'alumne. Però clar, si anem amb la idea de que el que hem de donar és coneixement, llavors malament, perquè ara avui en dia ja no és únicament coneixement, el coneixement ara mateix amb el mòbil el tens en un moment, Google et dona la resposta més ràpidament que qualsevol professor. Nosaltres us hem de donar

altres eines, altres orientacions, altres metodologies. I això no t'ho ensenyen a la carrera.

Tu t'has de saber adaptar per tan d'una manera molt particular amb l'experiència i amb la formació que anaves fent mentre eres professor, però clar, ha de ser preocupació teva, perquè si t'agrada el món de l'educació intentaràs aplicar noves metodologies, et preocuparàs pels alumnes, buscaràs noves maneres d'ensenyar, d'arribar a tots els alumnes... Perquè tu quan fas una classe i veus que la classe no fa cas, has de saber adaptar-te, has de tenir una labor de posar-te en el joc de l'altre, veure com ho veu l'alumne més que com l'estàs veient tu, i això ho has de fer al llarg de tota la teva professió. No se si actualment les carreres que es centren en el món de l'educació es centren més en els processos pedagògics però en la meua època no.

Jo moltes vegades en reunions docents, m'he trobat, sense voler etiquetar és un exemple, al professor de matemàtiques, al de llegua dient, "aquest alumne té un tres, un tres, un tres" i l'únic que importa és la nota. No mires si aquest alumne ha millorat, ha avançat, si ha fet interès en aprendre, l'únic que importa és el tres, i això és el que evoca a la persona a un fracàs.

Una persona no és un número, molt bé, has de posar una nota, però hi ha més, no únicament una nota.

I que fa que un professor tingui més ganes de voler canviar o voler que millorin els alumnes i n'hi hagi d'altres que només pensin en aquest tres que tu dius, en la nota?

Aquí hi ha una labor molt important de l'equip del professorat, que et fa canviar les mirades. Has de fer un canvi de mirada. Nosaltres vam viure un canvi en el sistema educatiu que per sort jo crec que afavoreix a que no hi hagi tant fracàs escolar. No vol dir que no n'hi hagi, però això ja serà per altres temes, però nosaltres passàvem d'una fase educativa on "*cada maestrillo tiene su librillo*", i a mi no m'has d'explicar com donar la meua classe", això ho he sentit jo en molts professors. Ara el professor és una figura que intercanvia experiència, metodologies, i que aprèn de la pràctica seva i la dels altres, i per tant aprenem de l'alumne. No veiem l'alumne com una persona ignorant, sinó com una persona que desconeix el que sap, i tu l'estàs orientant perquè descobreixi coses. Moltes vegades jo he après més de l'alumnat que he tingut davant que de mi mateix, i això s'ha de felicitar.

Abans, quan nosaltres estàvem estudiant, jo entenia l'educació de manera molt unidireccional, del professor a l'alumne. Ara no és així, tot i que torno a dir que les connexions no són millors, perquè un professor amb una ràtio de 35 alumnes no pot fer gaires meravelles.

La labor del professor ara mateix és molt més bidireccional, l'alumne aprèn del professor i el professor de l'alumne. I tu t'has de saber, com he dit abans, adaptar a les situacions. Perquè d'alumnes n'hi ha molts i cada alumne és un món.

Però tothom pot fer, que és el més important, i has de deixar aquest missatge positiu, un missatge de superació, un missatge d'esforç, de que la persona i l'alumne ho pot fer.

Jo quan sento aquests professors que diuen que l'alumne no val, no sap estudiar, jo penso "no sap estudiar matemàtiques com tu les dones", però segur que tindrà habilitats per fer altres coses, i segurament si es donés de manera diferent segurament també sabria fer matemàtiques de manera excel·lent.

Clar, això passa molt, jo mateix ho he vist en les meves pràctiques, com es feien tots aquests comentaris i després passava el famós Efecte Pigmalíó, i com aquestes expectatives s'acabaven projectant a l'aula en aquells alumnes i els afectava de manera molt negativa en algunes ocasions.

Exacte, jo he vist professors en educació secundària i he parlat amb ells i em deien "a mi m'havien dit que jo no valia per estudiar" i jo li preguntava "i tu que has après d'això", perquè com a mínim has après que això que t'han dit a tu, tu no ho has de dir mai a un alumne.

Tu veus quan un professor té ganes, motivació i s'adapta a les circumstàncies, però mira, fa uns anys un professor li va dir en aquest doi que no valies per aquest món, i jo no ho he vist així, he vist un professor que dona la cara en tot moment pels seus alumnes i s'esforça per no ser aquest tipus de professor que el va enfonsar.

Per tant, dir o comunicar aquestes coses no s'han de fer, perquè poden influenciar molt a les persones.

Però clar, aquí hi ha hagut una resiliència per part d'aquest professor, de no tirar la tovallola, però en aquestes situacions, també és molt fàcil que l'alumnat abandoni en aquestes situacions, a vegades potser amb molta facilitat.

El fer moltes metodologies, moltes adaptacions no és incompatible amb la cultura de l'esforç, l'alumne també ha de posar de la seva part, tot i que jo considero que un alumne que està molt ben orientat, i que té una bona educació, que no ve únicament per part del professor, és molt difícil que abandoni l'escola.

Jose Anotnio Merina diu que és la tribu la que educa, i jo penso que estic molt d'acord amb aquesta expressió, no només és el professor, i a tu et ve un alumne que no és una taula rasa, ja té uns valors creats, una educació formada, i de vegades has de lluitar amb una barrera que s'ha creat la persona, el seu entorn social o unes mancances determinades, i això no ajuda.

Penso que avui en dia, un dels temes importants també social, és que deixem les coses molt fàcils per les persones. Però no pot ser que hi hagi alumnes pensant que anar a l'escola és un martiri, l'alumne ha d'anar a l'escola bé, content, i això ja facilitarà molt que aquest alumne no abandoni, no fracassi.

Tot i això ja et dic, soc molt crítica amb el sistema que tenim, perquè tot i que et parli de diversitat, és mínima la diversitat que hi ha, els recursos que tenim, les ràtios que he dit abans i la inversió que tenim. Hi ha molts punts a treballar que no faciliten aquesta disminució de fracàs escolar.

I un alumne que tingui certa tendència a l'abandonament ja té cert seguiment i ja dic, no òptim si abandona, però només fins la secundària, i quan arriba a la determinada edat, que ja tenia unes necessitats educatives, desapareixen quan fa els setze anys i abandona l'escola? Les persones de l'escola d'adults no té dret a tenir necessitats educatives? Clar que sí, tot i tenir trenta, quaranta o els que siguin.

I per això és important saber com va, saber com és la persona, aquest és el debat.

Més concretament hem parlat de fracàs escolar, creus que l'abandonament escolar prematur va de la mà? Com l'entens tu?

Per mi un AEP vindria a ser una persona, com diu l'expressió, que no continua els seus estudis. Que després no continuï en el batxillerat, en els cicles formatius, i que abandonen.

Aquest AEP es pot donar crec jo en qualsevol moment de la vida, no necessàriament en la obligatorietat, i que aquest abandonament escolar és motivat per diverses raons, i és el que tu has dit, jo crec que abandonar va de la mà amb fracassar, perquè el que abandona normalment fracassa.

Per tant és important saber l'entorn de l'alumne, i quan parlo d'entorn parlo de societat, família, etc. Però no per tafanejar, sinó per conèixer millor la persona, per saber com orientar-lo, adaptar-li els coneixements i les habilitats i pel que hem dit abans, per fer-li descobrir el que potser ni ell mateix sap.

Obrir-li la ment per dir-ho així, i poder veure el món amb una mirada diferent.

Jo crec que totes les persones tenim un punt de curiositat, de veure les coses noves, de ser crítics, de saber, i penso que el sistema actual, des del moment on en comptes de donar curiositat a la persona curiosa li tallen les ales, estem fent el contrari del que s'ha de fer, i aquí hi ha un problema. L'alumne ha de sortir fent-se contínuament preguntes, i tu has de motivar-los a que se les facin.

Que passi això és meravellós, i ja no importa si sap fer una equació de segon grau, perquè té dubtes i els resol, i segueix estudiant, i aprenent altres coses, perquè tothom pot aprendre sempre. No tothom ha de ser matemàtic, potser hi haurà algú que serà un creador, un artista, i has de saber adaptar-te, i segur que cada persona tindrà habilitats d'un tipus o un altre.

La labor del professor per tant és descobrir aquesta habilitat.

El bon professor és el que té la capacitat de veure quines habilitats pot desenvolupar el seu alumne.

I per això existeixen les reunions entre professors, els equips docents. A mi quan arribem a una reunió d'equips docents i parlem d'un alumne i només es parlen de dos alumnes, aquí hi ha un problema, perquè què està passant amb els altres alumnes? No fan res, no parlen? Aquí no venim a parlar de per què hi ha alumnes que "fan nosa" si en altres classes no en fan, sinó com podem ajudar a tots els alumnes, no només els que ja van bé, i hem de ser participatius i col·laboradors.

El professor ha de tenir sang, ha de tenir ganes, ha d'estar motivat a de tenir projecció en tots els alumnes.

Potser estic idealitzant, però per la meva experiència, en el seu moment vaig encapçalar una direcció cap aquí, perquè penso que entre el professorat s'ha de fomentar justament aquestes maneres de fer, i la gent ho va veure molt bé, tot i que sempre tindràs un sector més reticent, però és qüestió d'anar treballant en la diversitat amb el professorat.

Ja que treus el tema de la direcció, des del punt de vista de director i professor, quan detectaves les primeres senyals de que una persona es troba en risc d'abandonar l'escola o de fracassar en l'educació?

Parlant des del punt de vista de secundària, s'ha de pensar molt clarament que es fa un traspàs de primària a secundària, per tant nosaltres quan ens arriba aquí un alumne a un institut de secundària, nosaltres ja tenim alguna informació, tot i que òbviament la relativitzem. Moltes vegades en aquest impàs, pots tenir per dir-ho d'alguna manera dos camins. És a dir, mancances que es tenien a primària potser no es tenen, i al contrari, alumnes que a primària van molt bé, sembla que no tinguin cap problema, arriben a secundària i és un altre món.

Per tant el primer curs, a primer d'ESO, jo penso que és el principal moment.

Ara, el sistema educatiu actual com el tenim, nosaltres ja sabem durant aquest traspàs, ja posem el punt de mira en aquells alumnes que hagin tingut algun problema durant la primària, perquè evidentment els professionals de la primària els has de creure, has de creure la informació que et donen.

Igualment, el que fem aquí, és potenciar molt les persones que tens davant. Acostumen a tenir professors molt competents quan s'inicia el primer d'ESO, perquè és un curs delicat pels alumnes.

Perquè nosaltres hem vist alumnes que s'han adaptat molt bé i d'altres que han entrat en una fase mig depressiva, perquè per exemple venien d'una escola rural de quatre, cinc alumnes i de cop comencen a un institut amb vuit-cents alumnes, i això és un canvi molt gran per tots els alumnes.

I això és un tema que des de la direcció ens preocupa molt.

I ja des del principi estàs detectant una sèrie d'hàbits, o de mal hàbits en aquell alumne, i per això és important que hi hagi un bon orientador, a més a més del professor, que hi hagi un bon equip de psicopedagogs, perquè aquest equip conjunt ajuda molt a l'alumne, i si és necessari un assessorament individual, si és necessària una intervenció grupal a l'aula, buscar els mecanismes perquè l'alumne es pugui sentir protegit i orientat.

L'alumne ja ve amb una motxilla, i ja veus quan hi ha algun problema des del principi.

Fins i tot podríem dir, que ja des del primer pots dir quin alumne fracassarà o abandonarà, i per això ja busques com evitar-ho o reduir l'impacte el mínim possible, perquè el no fracàs absolut jo no l'he vist, de moment, seria l'escola ideal.

Perquè és el que hem comentat, el fracàs ja no depèn només de la persona, de l'alumne en sí, sinó d'altres factors que ja no pots controlar tant.

I com el detectes aquest risc? Quines senyals identifiqués?

Tu has de veure en certa manera des d'alumnes que puguin tenir algun problema de tipus social, ja no et parlo de qüestió de la matèria, dels alumnes que aproven o suspenen, sinó alumnes que tenen una falta de relació social, alumnes que es relacionen de manera anòmala, que vol dir que a lo millor la seva manera de cridar l'atenció és violenta, verbal o física, això passa molt.

És a dir, tu detectes ja a partir de conductes que ja et donen un avís, que curiosament moltes vegades aquest avís es passa a les matèries, als continguts.

Tu bàsicament has de cert un cert psicòleg, has de tenir aquesta visió ample, de veure què està passant.

En un institut com el nostre, en el PV, els centres de procedències són molt diversos, de tota la comarca, i això provoca que alumnes tinguin la possibilitat d'iniciar una vida nova aquí. De no tenir a la seva classe cap company amb el qual fins la primària havia estudiat, i això podia ser positiu o negatiu per l'alumne. Per això et dic que ho has de detectar en la conducta, perquè aquells alumnes que ens venen amb un currículum que els hi anava malament poden refer les seves conductes a secundària.

És per això, que independentment del currículum, quan detectes actituds estranyes al passadís, al pati, a l'aula, que l'alumne es distregui ràpidament, que no estigui atent a classe, que tingui un dèficit d'atenció, un dèficit ja sigui de lectura, d'escriptura, però no només d'això sinó de relacions, són per mi els indicadors més clars i primers que a tu com a professor, com a director t'han de posar alerta.

Després ja, si ha tingut una orientació educativa a primària, ja pots recórrer a l'informe per veure si hi ha algun problema de caràcters psicopedagògic. Que tingui algun problema d'aprenentatge o de conducta, però això ja es mirarà després, però per tu es una taula rasa, l'alumne és nou i tu li has de donar aquesta segona oportunitat, perquè encara que vingui amb alguna cosa al darrere, no té per què marcar la seva nova secundària.

Quan ho detectes i salten les alarmes, què es pot fer a nivell de centre per prevenir que l'alumne acabi abandonant o fracassant?

Tu no tens una vareta màgica, això ha de quedar clar. El que està molt clar que no pots fer és no actuar. Has d'actuar.

Actuarem de diferent manera segons sigui el tutor, segons sigui el professor de l'aula o la direcció.

La direcció té molt clar que si veiem que els tutors o l'Equip Docent, no fa una labor adequada, evidentment nosaltres també podem intervenir, però no t'hauria d'arribar directament a la direcció. Perquè quan arriben a la direcció és perquè el problema ja s'ha desbordat, i normalment tenim tendències a solucionar-los amb mesures disciplinàries que per mi no són una solució real., no soluciona res, només és un tap per un moment.

Immediatament jo penso que aquí és important, ha de treballar el professor. Els professors som una mica de tot, som psicòlegs, som pedagogs, acompanyadors, som servei, i tenim una funció molt plural, i aquí està molt bé el plantejar-te treballar en equip, i amb un bon psicopedagog, amb un bon equip d'orientació.

Jo penso que és un dels factors principals que en tot centre no pot faltar, i jo penso que n'hi ha molt pocs, és a dir, crec que no s'inverteix suficient, el psicopedagog ha entrat a l'ensenyament no fa gaire, i no parlo només dels orientadors psicoeducatius del centre, sinó també dels equips com l'EAP, els quals venen potser una vegada a la

setmana, una vegada cada quinze dies depenent del centre, i clar, això són pocs recursos.

Que jo no dic que són ells els que han de donar la solució, però has de tenir un ventall de sortides possibles que li puguin adaptar a l'alumne.

L'alumne ha de saber viure en el món que li ha tocat viure, però l'ha triat? Que sigui crític amb el món que ha nascut, però ha de tenir pautes que el facin sentir bé, i això és una labor de tothom, no només del tutor tot i que serà el que li farà un major acompanyament, sinó de tothom. S'ha de veure si s'ha de fer un PI, una adaptació curricular, si ha de tenir en algun moment alguna atenció determinada a l'aula, etc.

No soc partidari, o no hem sigut mai tan partidaris, que l'alumne marxi de l'aula, si s'ha de fer en algun moment val, però en la majoria dels casos sempre hem sigut partidaris de ser una escola inclusiva. Sortir de l'aula no és ser inclusiu, és segregació.

Tot i que es pugui tenir un moment puntual per un tractament, una orientació individual, no es pot tornar una norma, una cosa habitual, perquè si el més important és la relació li estàs tallant les ales, perquè l'alumne ha d'aprendre de tothom qui l'envolta.

Tu no tindràs la vareta, però si tots fan alguna cosa, segurament s'aconseguiran bones coses. És feina, però és feina que ens correspon i amb orgull, i aquella feina la dedicaràs contentíssim, perquè fas molt per l'alumne.

El professor que no vol fer determinades activitats per poder intentar, ja no dic aconseguir, que l'alumne pugui evitar aquest fracàs, aquest abandonament o aquesta inadaptació, és un professor que hauria de llençar la tovallola, perquè per mi en aquest moment el professor també ha fracassat, i per tant el fracàs no és només de l'alumne, sinó també dels professor.

Certament has de donar un currículum, però aquest currículum el pots donar de moltes maneres, perquè cada dia és diferent, cada classe és diferent i cada alumne és diferent.

Però sobretot has de tenir una predisposició positiva, i en educació no passa res si t'equivoques, perquè per aprendre i per intentar buscar un canvi t'has d'equivocar.

Ara et posaré un exemple. Fa uns any el discurs que hi havia és que havíem de fer més amb menys. Hi ha hagut moltes retallades en educació i això no pot ser, perquè ara amb la pandèmia s'ha vist que no és una opció, que no es pot retallar en allò que és prioritari i la educació ho és.

Abans parlàvem de que els alumnes han de venir contents a l'aula, però també han de venir contents els professors. Recordo reunions que els veies i notaves la seva preocupació, estaven desbordats, i no pot ser que es retalli fins a aquest extrem perquè si el professor no pot fer més no pot fer més. I ja et dic jo que hi ha molts professors que intenten fer tot i més, i que s'emporten feina a casa i treballen moltes hores, però tots tenim el nostre màxim.

Per aquí vaig, s'ha d'invertir més en la pública. Tothom ha de tenir les mateixes possibilitats independentment de la seva situació. Falten més beques, més serveis públics, més ajudes. Faltarien tantes coses.

En el document de 2010 "Europa 2020", es presentava la necessitat, la urgència i la prioritat de reduir l'AEP a un 10% en tots els països del continent abans del ja passat 2020. Tot i això, Espanya encara presenta un 17,2% d'AEP, molt lluny de l'objectiu que es va proposar, situant-se en un dels països d'Europa amb major índex de fracàs escolar. Creus que aquest objectiu era massa difícil d'aconseguir o Espanya podria haver fet més per reduir aquesta xifra?

Jo crec que és una mica de tot. No sé si s'ha de dir d'aquesta manera però culpa de tothom. Potser aquesta gent que proposa aquest tipus de projectes no veu la situació real de la classe. Crec que moltes vegades qui redacta les noves mesures no ha tingut contacte amb l'escola, no s'ha molestat en treballar en ella, i veuen una realitat molt diferent a la que nosaltres veiem.

Tots els que hem estat en contacte directa amb l'alumne hem pensat que les reformes educatives es fan més des del despatx que des d'una mirada educativa.

Potser soc molt repetitiu, però veig com es vol que disminueixi aquesta xifra però al mateix temps ens posen traves per poder fer això, perquè jo amb vint-i-cinc, trenta alumnes, quaranta si es tracta del batxillerat, tinc moltes dificultats per gestionar-ho jo sol, per exemple, i cada vegada tenim menys recursos i després diuen que és una problemàtica? Clar que ho és, però que diguin com ho podem solucionar perquè sembla

que els preocupi però a l'hora de la veritat no et saben dir com arreglar-ho amb els recursos dels que disposem actualment.

Potser s'està fent aquest text fora de la realitat. Aquest nombre és espantós, però s'ha de fer més real. A lo millor en una Europa tant diversa, els nòrdics segurament el percentatge no té res a veure amb Espanya, però hem de saber-ho adaptar a la realitat.

Imagina't, per contra, que ara et possessin a tu que si que has tingut aquest contacte amb les escoles, a canviar les lleis i a fer canvis al final en l'educació d'Espanya. Què faries per reduir aquest Abandonament i aquest Fracàs Escolar?

Primer de tot assessorar-me molt. Has de tenir molta informació. Perquè tu moltes vegades has de legislar d'àmbits que no coneixes, i per tant una cosa molt important és tenir bons professionals al darrere, un bon equip que estigui al peu del carrer, no que siguin ideòlegs. Tots sabem el que hem de voler aconseguir, però com? Aquesta és la pregunta.

S'ha de fer amb unes bones persones al darrere, i intentar aplicar, i ser oberts, flexibles, i no ets només tu, són molts, i la labor d'equip és molt important, en un ED i en un govern.

Jo he sigut director d'institut vuit anys, professor trenta i no he vist mai venir a l'institut per veure com funcionàvem i amb quins problemes ens trobàvem.

Alguna vegada pot venir un representant polític però a fer-se una foto, no a saber què necessites, que has detectat. Això seria ideal, entrar a l'aula a veure què passa. Jo no se si existeix aquest polític. Fan lleis però no saben quina és la realitat dels centres.

Necessitaríem veure més la realitat dels centres. M'agradaria veure si els que fan les lleis poden fer una classe a trenta alumnes i que tots desenvolupin la seva pròpia excel·lència, o de cop es senten solapats amb la falta de recursos i el nombre d'alumnes que han d'atendre.

No se si aquestes persones han passat per aquest exemple, però has de venir als instituts, ja no dic a aquest, als centres educatius, no et quedis al despatx analitzant dades, trepitja la realitat i segurament que anirà millor. Clar això implica més feina, però és una feina que val la pena.

Hem de mirar per les persones, m'és igual el partit polític, però vina a les escoles si vols veure com funciona l'ensenyament públic, tindràs sempre la porta oberta per veure quins problemes hi ha i buscar millores. I la porta ha estat sempre oberta, però mai ha entrat ningú.

Com viuen aquests alumnes en risc d'exclusió, d'abandonar l'escola, quan estan a l'escola, a l'aula?

Jo suposo que no ho viuen bé. Perquè sinó no estarien en aquesta situació. Però sí que demanen ajuda, no potser explícitament però tenen les seves maneres de demanar-la.

Això ho tenim claríssim. Reclamen, és un crit que a la vegada és sord, no surt de la seva veu, has de saber localitzar-lo, clar que ho demanen.

Com vius personalment el moment on ho has intentat tot i al final l'alumne s'ha desvinculat de l'escola?

És difícil respondre això, perquè ja t'he dit abans que un fracàs és el fracàs de l'escola, però també has de saber-ho relativitzar. No et pots posar a sobre teu una responsabilitat que tampoc et pertoca, al final la decisió la pren un mateix.

Intentaràs de totes que això no passi, i per això evidentment no et sents bé.

Jo crec que has d'intentar de totes les maneres que aquest alumne torni a l'escola. Moltes vegades també veus que hi ha alumnes que el seu entorn segur és l'escola. Perquè és l'únic lloc on es senten tranquils, perquè hi ha famílies que no veuen el valor dels estudis, no ajuden, poden estar desestructurades, etc.

Parles de decidir abandonar l'escola. Tot i això, creus que es tracta d'una decisió o té més a veure amb una imposició des de fora com dius per part de la família o d'altres?

Si l'economia va bé està clar que moltes vegades veuen la manera de buscar feina ràpid i treure diners ràpid. Així que si l'economia va bé és més fàcil que hi hagi un abandonament més gran.

Si l'economia no va bé, molts també abandonen. No és fàcil posar-se en la pell d'aquestes persones. A vegades tenen una realitat que a tu et supera. Aquesta gent pot estar tot el dia al carrer, no tenen ningú i s'han de valdre per ells mateixos. El seu mateix entorn els obliga a ser adults molt abans d'hora. Per això dic que és una decisió immadura, no és una decisió correcta. I per tant aquí està la labor del professor, de SS si es tracta d'un absentisme la DGAIA, si hi ha més transfons, hi ha mecanismes que van al darrere, però és molt complicat.

I mai hi haurà suficients recursos, perquè totes aquestes entitats també estan desbordades.

L'ideal seria que la persona s'eduqués de manera que vegi que és ell mateix el responsable de les seves decisions i que han de tenir més en compte les decisions que prenen perquè afectarà a tot un futur que et queda per endavant. I moltes vegades aquestes persones tenen una autoestima molt baixa, estan com infravalorades, i sembla que davant de tothom volen lluir-se però tenen l'autoestima pels terres i per això necessiten suport, ja no només a nivell acadèmic sinó també a nivell emocional.

Abans no he tocat aquest tema però crec que la part psicològica i emocional és més important en aquestes persones que les acadèmiques.

Relacionant amb l'escola d'adults, creus que aquestes persones que han abandonat es peneixen d'haver-ho fet més endavant?

Sí. Alguns. Òbviament no passa amb tothom però sí clar. L'escola d'adults és una escola de segones oportunitats. I aquesta escola ha de tenir sempre una porta oberta.

El que passa és que hi ha un problema que han de tenir present. Són persones que no han tingut un ensenyament ordinari, i tot i que no m'agrada la paraula fracàs, perquè crec que és una paraula molt pejorativa, i no s'hauria d'utilitzar per molt que s'utilitza potser fins i tot més del que hauria de ser. Tot i això, aquest alumnes que han fracassat, o que no han donat el que esperaven i tornen de nou, tenen dificultats per tornar als estudis.

Crec que també s'hauria de canviar la imatge que es té de l'èxit. Sembla que en la nostre societat només triomfa el número 1, i això és molt cruel per les persones, sobretot en els adolescents, perquè al final sempre es senten fracassats si és així, i no hauria de pensar en ell mateix, no en ser un altre o millor que un altre, sinó millor persona.

A l'escola d'adults s'intenta, i hi ha d'haver molta orientació, perquè com que venen amb pocs hàbits, el curs dura tot un any, arriben dos o tres mesos i deixen de venir. Un dels problemes més grans que tenim l'escola d'adults és l'absentisme. L'ensenyament requereix una regularitat, una constància, i comencen amb moltes ganes però quan arriba el nadal aquestes ganes ja han volat.

També són persones que durant el curs obligatori no han tingut la voluntat, i l'escola d'adults ha de fer molt suport i molt seguiment individual.

Això sí, a l'escola d'adults el sí sempre el tens, perquè aquí estem per ajudar a les persones, no per tancar portes a ningú.

I per què tornen aquestes persones als estudis després de tant temps?

Hi ha molts motius però bàsicament comproven la importància de la formació en la persona. No ho fan perquè necessitin un títol per la feina moltes vegades, sinó perquè valoren més la formació personal i els estudis.

A l'escola d'adults també donem llengües, i hi ha nouvinguts adults que necessiten la llegua i a l'escola els ajudem. També els preparem per proves d'accés, a treure's l'ESO, a fer anglès, a ser competent digitalment, etc.

Són estudis més pràctics, que això els hi agrada més, perquè veuen més una funcionalitat.

Al principi comentaves que és una cosa que no hi ha gaire coneixement de l'escola d'adults. Creus que per una falta de coneixement o fins i tot per prejudicis del que diran els altres amb l'edat que tinc o per vergonya, hi ha un menor nombre de persones a l'escola d'adults de les que hi podria haver-hi?

Segurament. Moltes vegades s'ha de lluitar pels prejudicis però passa molt que hi ha desconeixement del servei, i aquí és on nosaltres també hem de posar molta labor.

La idea que una persona sempre pot tenir la possibilitat de formar-se tota la vida, i de manera reglada, amb el seu certificat i la seva validesa.

Evidentment hem de donar-nos més a conèixer. Aquí ets tu el que has d'anar als diferents serveis on hi hagi persones que ho poden necessitar perquè coneguin el teu servei. Has d'entrar en contacte amb el SOC, amb l'Ajuntament, els SS, CARITES, Creu Roja, etc. Perquè és molt difícil accedir a aquestes persones, i tenen dificultats per tornar de nou a aquest sistema educatiu.

Sempre hem de buscar mecanismes perquè la gent arribi. És més una labor de xarxa.

I ja et dic, un dels problemes més grans és l'absentisme en l'Escola d'Adults, en una pandèmia ja et pots imaginar. La impressió que tenim ja es veu, i anar al darrere en aquesta situació costa molt.

I jo crec que l'educació hauria de ser sempre presencial, per molt que el recurs provisional ha funcionat més o menys, la presencialitat no es pot eliminar.

Per mi l'educació és el que fem tu i jo ara mateix, parlar, dialogar, socialitzar, i això amb un ordinador no es fa, no existeix.

L'educació és diàleg, i si trenquem aquest diàleg trenquem l'educació.

7.2.2. Entrevista MS

A que et dediques actualment?

Jo soc professora en un institut d'Igualada on tinc la plaça des de fa molts anys ja, a l'Institut PV i ara faig classes de la meva especialitat que és llengua castellana i literatura, concretament aquest curs batxillerat.

La meva implicació amb el centre ha estat durant vuit anys ser la coordinadora pedagògica en el mateix centre amb l'ED, i anteriorment també havia estat coordinadora de batxillerat.

Això m'ha permès, aquests càrrecs, estar molt implicat amb el seguiment de l'alumnat, les orientacions, i això m'ha fet tenir una visió més àmplia que únicament la meva aula.

Sobre l'abandonament escolar prematur, com l'entens, com el definiries?

L'entenc com tots aquells joves que ja quan comencen a primer d'ESO, hi ha un detonant que és l'absentisme, i ho comences a veure en alguns alumnes. Per exemple a primer d'ESO tinc ara un alumne que tinc el seu nom però en prou feines ve, es comunica amb SS, hi ha justificació per part de la família, sempre hi ha contextos estranys familiars, que no s'acaben a vegades de detectar.

Serveis socials tampoc té una vareta màgica. Aleshores es comença a veure en petits, a primer, quan ja hi ha aquest absentisme a primer, segon d'ESO, que cada centre depèn d'on estigui ubicat pot tenir més casos o menys, el context social fa molt, l'entorn, on s'ubica el centre, fa que hi hagi un índex més alt o més baix.

Clar, quan es va detectant això, quan arribes cap al final, cap a tercer, a mesura que es fan més gran, quinze anys, és més difícil tornar-los a vincular, perquè mica en mica s'han anat desvinculant, de manera que acaben ja no venint mai a tercer o a quart d'ESO, però el que veig és que ve ja determinat per aquests alumnes que des del primer cicle de l'etapa comencen a fer absentisme.

És més, normalment quan hi ha un traspàs d'informació de primària a secundària, a vegades, dels centres de primària ja et diuen "haureu de vigilar perquè és possible absentista", aleshores clar, aquest absentisme és el que porta a l'Abandonament Escolar Prematur.

Les raons son diverses però evidentment sempre tenen un component de context familiar i jo crec que és això.

Per exemple, pots tenir alumnes, a classe, que van suspenent, suspenent i segueixen suspenent, però no dius que ha abandonat, és un abandonament relatiu perquè segueix venint a l'institut, i no fa res, però ve, hi és present.

Si tinc un alumne d'ètnia gitana que es on hi ha més abandonament, però que ve fins a quart d'ESO, i aconseguim que vingui i ve sempre, potser suspensrà, no tindrà l'ESO, però se'l pot orientar a fer un PFI, a fer altres sortides, perquè el tens allà, però el que et deixa de venir, per mi aquest és el que abandona, perquè el perds, socialment el perds, on el vas a buscar? Mentre el tinguis allà, encara que suspengui està integrat en el sistema educatiu.

També ho podem entendre quan té l'ESO o no, i fa uns estudis post-obligatoris i de cop aquest alumne que no era candidat a l'abandonament ho deixa per raons personals de desmotivació, de situacions emocionals concretes, ja més gran, a partir dels setze anys.

Jo entenc que hi ha dos tipus d'abandonament per tant, entenc l'abandonament aquest que ja es va veient marcat per un absentisme des de primer, i després l'abandonament del post-obligatori que ja ve donat per una desmotivació, per unes situacions personals que els joves viuen.

Per mi són diferents.

I el fracàs escolar, com l'entens?

La paraula fracàs estigmatitza molt per mi.

Fracàs jo crec que és una paraula global social però que no hem de dir a ningú que sigui un fracassat.

No pots fracassar perquè sempre pots reprendre els estudis, i no s'hauria de fer servir perquè estigmatitza, tot i que s'utilitza molt per parlar de l'índex de fracàs escolar.

Es una paraula que per mi s'ha de fer servir per concepte, però no vull veure cap jove que escolti i senti que ha fracassat.

És una paraula que estigmatitza molt.

Per tant entenc que es faci servir, perquè a nivell estadístic, polític, social és necessari, i es parla d'aquells alumnes que han fracassat però que és el fracàs? Potser no és la persona, és el sistema, el context, no és la persona. La persona és un element més d'aquest fracàs del sistema.

Parlaves d'absentisme, parlaves de les notes també. Com més pots detectar a nivell de centre, de professor, que una persona es troba en risc d'abandonar l'escola?

Jo insistiré molt amb això, amb l'absentisme no justificat, és amb el que més.

Hi ha d'haver-hi el control d'assistència. Com és que no ve? Potser fa l'actitud de venir al centre però no entra, i té el típic grup de tres que s'ajunta i van a passar l'estona, i aquí hi ha perill.

Jo conec un grup de joves, que he parlat amb ells, me'ls trobo a vegades prenent alguna cosa a la plaça de l'ajuntament, amb vint anys, i ara treballen i no tenen l'ESO, però perquè diuen "jo era molt dolent", perquè es veia això, no venia, feia campanes, trucaves a les famílies i t'explicaven que no sabien que fer-ne, etc.

Aquests son els que abandonen principalment.

Què es veu també? Que cap als vint, quan han de treballar, aleshores se n'adonen que no tenir l'ESO i estudiar és important. I es pregunten si poden tornar a estudiar i alguns es reenganxen perquè ara hi ha molts sistemes, però també n'hi ha molts altres que no es veuen capaços, perquè quan més anys passen, més distància.

Jo l'alumne que tinc a segon d'ESO que no ve, aquesta criatura ja no vindrà a tercer, perquè es veurà molt distant d'hàbits, de coneixements, i per molt que envïis un pla de recuperació serà molt difícil que es reenganxi.

I ja es veu, és molt difícil que amb aquest absentisme continuat es reenganxi.

I que podeu fer vosaltres perquè aquests alumnes no es desvinculin?

A nivell de professor comunicar la preocupació i hi ha un sistema, que tots els centres tenen un protocol per prevenir aquest absentisme. Hi ha un protocol on s'avisava a SS, i hi ha casos que has de comunicar a la inspecció educativa.

I has d'assumir que hi ha un índex inevitable, perquè la societat és diversa, els contextos familiars són diversos i per tant hi són i sempre hi seran, i com l'escola és

diversa, tens aquestes famílies, els fills d'aquestes famílies i clar, sí que es fan coses, hi ha protocols, els plans d'absentisme, el PI si van a classe, etc.

I hi ha tot un protocol perquè es faci de la mateixa manera a tot el municipi. El que passa és que el protocol no vol dir que tingui el cent per cent d'èxit, perquè tu no pots entrar a les cases.

El mateix educador social et diu "no puc entrar a una casa a les set del matí que ni m'obren perquè no em volen allà".

És complicat, tenim recursos i si no hi fossin estaríem pitjor. Hauríem de mirar si en els darrers vint anys s'ha millorat, què s'ha fet i intentar millorar.

Potser en un municipi petit és més fàcil treballar amb diferents agents però en ciutats com Barcelona, Terrassa, Sabadell, Hospitalet és molt complicat.

A Igualada és relativament fàcil perquè la comunitat educativa també està molt implicada, integrada i s'ha treballat conjuntament en aquest sentit, i penso que no és una ciutat on hi hagi molt abandonament escolar prematur.

Jo un recurs que trobo que falta i hi hauria d'haver, és a nivell municipal, hi haguessin educadors des carrer. Perquè si tu voltes, detectes aquestes persones que haurien d'estar a l'escola. Clar ara els veuen els policies i els porten a l'escola, però no és només això, és educar-los.

Aquí Igualada no ho tenim, ho he reclamat molt però no ho hem aconseguit. Per mi és una figura molt important que algunes ciutats segur que tenen i ajudarien a prevenir l'absentisme i molt segurament l'abandonament escolar.

Perquè també al carrer es detecta, i llavors reconduir, perquè la policia fa la feina social de portar als alumnes a l'escola, però no fan res més. Un educador els detecta i no només els porta a classe, sinó que els faria veure la importància de tornar a l'escola.

Perquè sinó clar, alguna vegada hi havia alumnes que anaven al matí al centre cívic, passava la policia local, els portaven al centre, però al dia següent tornaven a faltar.

El problema fins als setze anys jo diria que és la família, perquè si el nen cada dia té mal de panxa, i la família no fa res més, i són sobre-protectors, i no es valora l'educació, això afecta.

I nosaltres intentem parlar amb les famílies, fer entendre als joves que l'educació és important, però és molt difícil.

I quan un pare et diu que no sap que fer amb l'alumne de tretze anys que no el pot convèncer per anar a l'escola, el problema el té la família, perquè no pot ser que a un fill de tretze anys no tinguis la incidència de dir-li "has d'anar a l'escola".

I clar, intentes parlar amb ells però si no saben com fer-ho perquè vinguin però al final és la família la que ha de moure al fill.

Des del centre educatiu apliquem els protocols, els municipis també s'impliquen, però ja et dic, penso que una eina bona seria l'educador de carrer en horari escolar, però falten recursos.

Perquè es veuria, hi hauria una forma de fer, es podria conversar amb l'alumne, i aprofundir més amb el per què no és a classe, perquè no serveix de res portar únicament a l'escola a l'alumne.

A més a més ets una figura externa, ja no ets la visió del professor de l'escola que està en aquell espai que no m'agrada.

Comentaves quins eren els números en comparació a fa vint anys, i és que al 2010 es va redactar un document a nivell europeu que es deia "Europa, 2020" que plantejava com a un objectiu principal reduir aquest AEP a un 10%. Tot i això, Espanya segueix ara amb un 17,2% d'AEP. Què et diu aquest percentatge?

Primer de tot el que veig a nivell d'observació propera, veig un problema. Per què aquí Espanya tenim aquest número tant alt? Crec que s'ha d'invertir molt més en la formació professional i en l'educació en general. Per exemple, aquí igualada tenim un centre de FP amb molta oferta educativa, però avarca tot el que és la comarca.

Per què abandonen? Perquè hi ha una nota, i unes places molt limitades. Alemanya ha impulsat molt la FP, i això fa que tothom pugui estudiar, però aquí costa molt això, perquè falten recursos, com no facis més instituts, més instal·lacions, és impossible.

L'accés a l'educació es limitat, per la nota i els recursos. Hi ha un nombre de places, tant a la FP com al batxillerat, i molts alumnes que potser tindrien motivació per estudiar una cosa concreta no ho tenen al seu abast, perquè no s'ensenya a la seva

ciutat, perquè no tenen la nota per tenir la plaça, perquè no poden accedir-hi, no perquè no vulguin.

I clar, hi haurà gent que acaba estudiant alguna cosa que no vol perquè no ha pogut accedir a on ha volgut i després veus que senten que han perdut un any, de desmotivació, i desgasta a la persona, i fa que perdi l'interès per estudiar. I aquí hi ha perill, perquè perden la raó de seguir estudiant.

Sento que a Espanya falten recursos per la post-obligatòria, hi ha molt poques places per fer PFI, en batxillerat es mira el context i estem coberts aquí Igualada, però no a tots els llocs. El departament d'educació hauria d'ampliar en molts llocs.

Clar, jo veig el que passa aquí a Igualada, i veus que un 50% abandonen el primer curs de l'FP, perquè fan estudis que no els agraden, perquè falta una mica el treball de valorar, i en el batxillerat també trobes abandonament i per això cada vegada es flexibilitza més, perquè hi ha gent que li costa més, perquè realment no era aquest el camí que volia seguir però és el que ha de fer per assolir els seus futurs objectius, i per això s'ajusta, per intentar reduir aquest 17,2% que comentes.

Clar, encara estem vivint les conseqüències d'un sistema obsolet que costa molt trencar, perquè recordo el post franquisme que la FP no calia tenir el graduat, i aquí es va desprestigiar la FP per exemple.

Per tant, falten recursos, econòmics, per estudis post-obligatoris. I veus que hi ha gent que intenta aplicar canvis a nivell personal, professors, gent de la Kaserna, però que no tenen suficients recursos.

També hi ha la realitat econòmica, de "si no estudies busques feina", i clar els diners enganxen, és una recompensa més propera, i després costa molt reenganxar-te.

I aquest estigma de la FP desprestigiada, aquest prejudici, la gent seguirà preferint treballar a seguir estudiant si no pot fer batxillerat.

I l'altre dia vaig llegir en una revista, que encara som víctimes d'un sistema educatiu que estigmatitza molt, i la gent bona cap problema, però els altres queden oblidats.

També hi ha poca informació, poca difusió, perquè a tutoria veig com es fa malament. Des de primer d'ESO haurien de saber tant els alumnes com els pares els camins que hi ha, i per què van a l'Institut, perquè es viu molt el moment però quan

arribes a quart o quan explota el problema ja és massa tard. I això és molt difícil de canviar, perquè falta una cohesió de cadascú, perquè cada centre va a la seva, cada centre té les seves maneres de fer, d'informar sobre els camins, veus famílies que pensen que només existeix el batxillerat, i hi ha molts elements que afecten a tot això.

I com pots combatre això? Com pots desestigmatitzar i donar més informació de com tu dius, tots el camins que l'educació ofereix?

A veure jo crec que això és sobretot una qüestió política, que el departament d'educació ja ha fet aquestes campanyes de la FP, que ha sortit crec algun anunci per la televisió, i ja s'intenta fer, però també s'ha de fer des de la base. A vegades parles amb els professors i veus que ha canviat una mica, però molta gent no sap que fer una FP et canvia el camí, i s'ha de parlar més, i fer veure que no et tallen les ales, que són diferents camins.

Jo crec que és inversió de recursos i informar molt. I crec que és una opció molt política i de treballar molt per informar i ensenyar. Però clar, després que hi hagi places, per tant també invertir més en poder ampliar més estudis, oferir més cursos, més opcions, i mes places.

Els nous estudis no es troben a tots els llocs, i és positiu tot el que s'està fent i vas traient els estigmes, però cal parlar-ho més.

Com experimenten l'escola aquells alumnes que es troben en risc d'abandonament escolar prematur quan assisteixen a l'escola i després d'abandonar?

Jo crec que bàsicament és com una baixada absoluta d'autoestima.

Bàsicament afecta en l'autoestima, una autoestima de sentir-te diferent dels altres, que no saps canviar-ho i que voldries canviar però no pots.

Tens una autoestima baixa però potser no n'ets conscient. Perquè moltes vegades avançar depèn molt de l'autoconcepte. Si t'has estigmatitzat, i penses que no serveixes, que també m'ho han dit, amb aquest autoconcepte, et quedes allà, i busques l'evasió, i busques nuclis de contactes que et poden portar a les addiccions, com un alumne que conec que ho va deixar i me'l trobo a vegades. També refugi amb un mateix, com un veí que tinc que ha caigut en obesitat mòrbida i aquest no surt del carrer, i no té estudis, i l'autoconcepte fa que es tanqui amb ell mateix i no siguin capaços de seguir.

Són vulnerables, el quedar-te amb tu mateix et fa privar-te d'oportunitats, i veig això, alumnes que pleguen amb setze anys i ara amb vint sense sortir de casa i penses: quina feina trobarà?

Jo crec que es perd, hi ha una població perduda que no es té en compte.

Jo penso que és doncs un problema d'autoconcepte, d'autoestima.

Per sort hi ha alumnes que fan un canvi de xip i per molt que hagin passat uns anys poden reenganxar-se.

Com que no sabem el que passa més enllà de les aules i el que veiem, jo el que veig és molta vulnerabilitat, i ho he vist molt en alumnes doncs això, que han caigut en addiccions i que no fan res.

I tu com a professora com et sents quan veus aquests alumnes que s'ha intentat tot perquè es reenganxin a l'escola i tot i això s'han acabat desvinculant de l'educació? Com et sents com has dit tu, quan els veus pel carrer i t'expliquen que no estan fent res, o que no han seguit amb els seus estudis?

Com a persona sento "mare meva, si fos el meu fill". Què serà? Què farà?

És una sensació de tristor. Per mi neix aquesta sensació.

També penso després que hi ha recursos que si els facilites es neguen a anar-hi, perquè jo en alguns casos així he trucat a serveis, perquè orientin als alumnes, i després t'expliquen que no s'ha presentat.

A vegades dius "falten recursos", però també a vegades no s'aprofiten. És complex.

I creus que aquests alumnes que han abandonat l'educació després es penedeixen d'haver pres aquesta decisió?

Una gran part dels joves sí. Perquè per exemple conec alumnes meus que han sigut pares i mares molt joves i em diuen "jo ara veig la importància d'estudiar i als meus fills els hi dic que estudiïn" i m'expliquen això, que si poguessin ara estudiarien.

Mai és tard, i una bona part es penedeix, i ho inculquen en els seus fills.

També tenim el problema de l'ètnia gitana aquí Catalunya que no hi ha manera que canviïn aquest punt de vista, i és molt difícil treballar en això.

Cada realitat també és molt diferent.

Has dit que la majoria es peneixen, però creus que és sempre una mala decisió abandonar els estudis?

Sí, sempre. La formació. Perquè per exemple no aprova l'ESO però té una inquietud i fa un curs X i el fa i es segueix formant, i allò et portarà a fer altres coses.

Abandonar la formació és un error. Abans hi havia la figura de l'aprenent, i això també era formar-se, i potser no tenies els estudis, però seguies formant-te, i podies ser un bon professional.

Ara aquest figura ja no hi és, hi ha les pràctiques, la FP, però deixar de formar-te crec que sempre és un error. Perquè no haver-te format, no tenir res específic en un món que cada vegada té més competències és molt difícil.

I no et dic fer el batxillerat o no, no importa mentre et segueixis formant, segueixis aprenent.

Creus que sempre és una decisió o és més una imposició el deixar d'estudiar?

A vegades en alguns casos el context familiar pot passar, joves que se'ls mor el pare en plena època de ser estudiant, i si no tens un entorn que t'ajudi t'afecta i et fa prendre una decisió determinada pel context.

Clar, si a mi se m'hagués mort la mare mentre estudiava penso, on hauria acabat jo?

Hi ha moltes situacions en pares que afecten molt als joves. Pares que es separen i tenen "guerres" i afecten als joves.

Hi ha molts condicionants que afecten a la decisió que prens.

Què faries si el teu fill t'hagués dit en el seu moment que no volia seguir estudiant?

Primer t'ho has de trobar, perquè ara és molt fàcil dir-ho però també depèn molt del moment i la situació.

En el meu cas, jo conec els recursos, i jo l'obligaria a seguir estudiant, si només té quinze, catorze, jo estaria molt a sobre, i buscaria els recursos disponibles, amb una ment oberta, perquè si veig que li agrada fer de pagès no l'obligaré a fer batxillerat.

El fill no ha de fer el que el pare vol, ha de fer el que ell desitja. Jo vull que es formi i tingui una vida feliç, però amb una ment oberta, i que no es frustrin els pares.

En el cas del meu fill o el meu nebot, no deixaria d'estar a sobre, d'acompanyar-lo, però amb una mentalitat oberta.

Deixar-lo ser però que es formi sempre, d'una manera o d'una altre, però que es formi.

Que és la perruqueria, acompanyar-lo a que es formi, a que aprengui. Perquè si fas un acompanyament et sents fort, segur de tu mateix i això ajuda en l'autoestima.

I cal fer acompanyament amb tots els nostres recursos, però deixant que evolucioni i creixi per ell mateix.

Deixar l'evolució personal, observant, acompanyant, etc.

Hi a molts casos particulars, i cada un es treballarà de la seva manera, però sempre seguir formant-se.

7.2.3. Entrevista GS

Primer una petita introducció. A què et dediques?

Jo la meva formació professional és pedagogia. Aleshores aquesta formació professional em permet treballar amb un servei educatiu del departament d'educació que un dels seus perfils és l'Equip d'Assessorament i orientació Psicopedagògica.

Aquí la nostre funció no és exactament la de pedagog sinó que ens diuen psicopedagogues de l'EAP.

La feina que nosaltres realitzem és donar assessorament, col·laborar, donar suport per dir-ho així de forma general als diferents centres educatius de la zona d'influència del servei educatiu.

En el meu cas, jo vaig en un institut escola, en una escola que té un suport SIEI, en un institut que arriba fins a batxillerat i en dos centres concertats de la zona.

En totes les escoles amb les que treballeu us trobeu orientadors psicoeducatius o depèn molt de l'escola a la que aneu?

L'EAP és un equip que està en un servei educatiu, per tant nosaltres quan anem a les escoles amb qui treballem és més estretament amb les mestres d'educació especial, i si anem a un institut treballem sobretot amb el professorat d'orientació educativa, que aquests dos perfils, són els referents de diversitat d'aquells centres educatius, aleshores la nostra feina és la de col·laborar i assessorar amb ells, coses que ells per les seves funcions no arriben per dir-ho d'alguna manera, aleshores nosaltres estem ajudant.

Com descriuries el fracàs escolar?

El fracàs escolar jo no hi crec gaire, perquè jo penso que tot és una qüestió de prevenció, el fracàs escolar bàsicament està quan no hi ha un bon acompanyament amb l'alumnat. Ara en aquests moments podríem dir que el fracàs escolar està influenciat amb el tema de la pandèmia perquè els pares es troben en situacions socials futures que n'hi ha que són molt importants, però per exemple, en els centres on jo vaig, per poder dir que en aquests moments hi ha un fracàs escolar, no es pot perquè és l'acompanyament que es fa.

Succeeix quan es detecta que en un alumne hi ha dificultats en el procés d'aprenentatge, que aquest procés d'aprenentatge no és només l'educatiu sinó tot

l'àmbit perquè les competències no són únicament curriculars, són socials, són personals, són de com estàs en el món i com t'ajustes en ell a part de les que pots tenir a nivell educatiu com pot ser en l'àmbit matemàtic, el lingüístic, etc.

Aleshores quan hi ha aquestes figures, aquest mestre d'educació especial o aquest professorat d'orientació educativa que detecta que hi ha un alumne que el seu procés d'aprenentatge està la cosa que coixeja, és quan aquests fan les seves funcions, miren què succeeix, parlen amb l'alumne, amb els professors, i miren que passa.

Si té dificultats en els nivells dels aprenentatges? Es prepara un pla de suport individualitzat on es recullen totes les mesures que s'utilitzaran.

Si a més a més veiem que pot ser per un tema de capacitat, que estiguin influint en les necessitats educatives? Parlem amb la persona de l'EAP i li comentem la situació i que la hipòtesis és que hi hagi un tema de capacitats que estiguin influint i per tant la persona de l'EAP intervé a donar un cop de mà en tot aquest treball per poder acompanyar a l'alumne.

Quan un alumne/a està acompanyat, passa d'infantil a primària, de primària a secundària i quan passem de secundària a post-obligatòria és quan es pot constatar més el fracàs escolar perquè l'alumnat deixa d'estudiar quan ja no és obligatori estudiar.

Aquí hi ha el tema de l'acompanyament en l'orientació educativa, que es fa a quart tot i ser-hi sempre. Quan aquests alumnes estan acompanyats, quan arriba aquest moment, tenim la sort que el departament d'ensenyament posa molt de treball perquè l'alumnat continuï estudiant. Sí no aconseguen el graduat de l'ESO no aniran a fer cicles però si que poden fer un PFI, on molts d'ells es reenganxen, perquè depèn de la nota que treguis en un PFI poden continuar estudiant al cicle formatiu del grau mig de la mateixa família, i això fa que no es tanquin portes, cosa que en la meua època no passava, fa uns anys no tenies gaires opcions, o anaves a batxillerat o anaves a fer cicles formatius, i si no servies anaves a treballar, així és com entenc el fracàs escolar.

Ara no, ara tots aquells alumnes que poden tenir unes certes dificultats que per això hi ha tot aquest acompanyament, el departament d'ensenyament aposta perquè l'alumnat pugui seguir estudiant.

Després et pots trobar algun alumne que està tan fart de l'ESO que ho vol deixar abans, i quan fa els setze anys vol plegar.

Generalment en aquetes famílies, en aquets nois, se'ls intenta acompanyar des de la part més social.

Un altre perfil a l'EAP és el treballador social. Quan ens trobem en casos com el que t'he dit, podem buscar que s'informi de totes les possibilitats més de nivell social que hi ha. Aquí trobem el SOC, perquè puguin fer uns cursos i d'aquesta manera poder-los anar reenganxant.

Per tant, dir ben bé, fracàs escolar, jo penso que en aquests moments, a part d'aquells nois que per situacions familiars molt complicades han de deixar d'estudiar, no és tant elevat com fa anys endarrere.

Crec que s'està fent molt bona feina perquè els nens no es desvinculin de l'educació ara mateix.

Veus alguna diferència entre fracàs escolar i abandonament escolar prematur?

Ho ficaria dins del mateix calaix. Aquests alumnes que intenten fer un abandonament prematur generalment són alumnes que tot i que van a l'institut, ho han deixat caure a segon d'ESO, i aquí és l'acompanyament que ha de fer l'institut perquè aquest alumne no vulgui quedar-se a casa.

Aquí hi ha una xarxa que s'obra, i aquesta xarxa és l'orientador educatiu que ha d'estar al darrere, pot ser que hi hagi un tema emocional que està donant voltes i es pot fer una derivació al servei de salut, que puguin acompanyar una mica, s'introdueix potser la treballadora social de l'EAP perquè es veu que hi ha una cosa social, perquè després la família accedeixi als serveis socials de la zona, i per tant es busca treballar en xarxa.

La xarxa es comença a obrir i es treballa.

Per tant fracàs escolar i abandonament prematur podria anar de la mà.

Els alumnes que continuen estudiant tot i que sigui el PFI, no ho veig com a fracàs escolar. És un nou camí que pot prendre l'alumne però segueix estudiant.

Quan creus que apareixen o quan es detecten aquests primers indicis on es veu que un alumne pot tenir problemes per seguir l'educació formal?

Aquests problemes apareixen ja durant la primària. En quan el procés de lectoescriptura ja està adquirit, podem començar a veure si hi ha problemes en relació a aquest. Si no es detecta aquests problemes s'arrossequen.

Si es dona resposta a la necessitat educativa i es dona un acompanyament durant el procés d'E/A, en principi hi hauria d'haver-hi el seu èxit.

Quan pot ser que aquest alumne ho pugui deixar caure?

Generalment aquestes dificultats passen més a la secundària.

Pot ser que hagin passat un primer d'ESO mínimament bé però després durant segon pel que sigui, per estar entrant el l'adolescència, per una situació a cas que hagi canviat, perquè ells veuen que cada vegada els hi costa més, perquè potser entre els seus interessos ja no hi és tan present treure's l'ESO... aquí és on costa molt més poder-los acompanyar i aconseguir el seu consentiment perquè continuïn.

En aquest moment es quan es poden començar a detectar una miqueta més, o comencen a aparèixer més dificultats per l'acompanyament, perquè la detecció segurament s'ha fet abans.

Parles molt de detecció, a què et refereixes?

La detecció es fa quan la tutora o un tutor té un alumne que es coneix perfectament quin és el seu procés en totes les àrees ja des de primària on el tutor és el que dona moltes matèries.

A més a més el professorat parla entre ell, en les seves juntes d'avaluació fan els seus cicles, fan les seves reunions i parlen.

A més hi ha la mestra d'educació especial que esta observant i veure que es pot detectar. Aleshores quan un tutor diu "escolta, tinc aquest alumne que li està constant això, als exàmens passa això, a classe tal", no és només un examen que surt malament, sinó que són una suma de tot d'elements, que veig que el procés no s'està fent d'una forma correcta. En aquest moment la tutora ho comenta, comenta les dificultats en procés d'aprenentatge i es busca què fer per fer un bon acompanyament correcte.

Pot ser que sigui un procés una mica lent? Clar, és així. Perquè tu puguis constatar que realment hi ha unes dificultats i que potser aquí s'hauria de fer un altre tipus d'intervenció has de fer unes observacions més llargues. I no és només per un examen, o un treball suspès, has de veure moltes senyals.

Si veus una baixada de rendiment en la suma de totes les matèries, és igual l'edat de l'alumne, el tutor ho ha de dictar i comentar-ho amb la família.

Però els indicis no apareixen només durant l'ESO, sinó que també pot ser que durant la primària ja apareguin problemes de lectoescriptura, de no saber dir algunes paraules, i aquí s'ha de mirar cap a on anem i com el pots ajudar, ja que a un quart de primària podríem trobar ja una dislèxia, que nosaltres no diagnostiquem, nosaltres només diem que hi ha unes dificultats, unes necessitats en el seu procés de lectoescriptura. Que això hi ha especialistes que ho tradueixen en dislèxia sí, però l'EAP no diagnostica, tot i que al final, per molt que jo et digui necessitats en el procés de lectoescriptura i tu em diguis dislèxia no afecta, estem parlant del mateix, perquè aleshores les mesures seran les mateixes.

Sí que donarem seran moltes estratègies que seran molt semblants a les que et pot donar un psicòleg privat dient que hi ha una dislèxia, perquè això és universal.

Un cop detecteu aquestes NESE, què feu?

Normalment no hauríem d'arribar a que l'EAP, un assessor extern al final digui que s'ha de fer un PI, aquí hi hauria un problema, perquè les directrius d'organització i gestió dels centres educatius tant d'infantil i primària com de secundària haurien de funcionar sobretot a nivell intern, i parlen dels PI, on es detecten les NESE i per tant les mesures que estan fent les plasmen en el document que ha de signar la família.

L'EAP en cap cas diu "heu de fer un PI", a veure, pot ser que ens trobem en algun cas, però quan arribes a aquesta situació potser hauries de fer-li veure a l'escola que poden filar prim sense que nosaltres estiguem a sobre.

També pot ser que durant tot el procés, es pugui formalitzar el PI amb les mesures que des de l'EAP donarem.

Que sigui l'EAP la que digui a qui oferir un PI o una altra cosa no, això el propi centre sap que ho pot fer per ells mateixos perquè les directrius ja ho marquen així, no necessiten la persona de l'EAP ni molt menys.

I un cop l'alumne ja ha rebut aquest suport, vosaltres des de l'EAP feu un seguiment d'aquest alumnes amb NEE?

Exacte, nosaltres només fem un seguiment d'aquells alumnes que tenen dictaminat unes necessitats educatives especials, nosaltres tenim el perfil de diferents alumnes que tenen els seus PI, però això no vol dir que siguin alumnes de necessitats educatives especials.

Perquè un alumne tingui el document de necessitats educatives especials, ha de ser un alumne que el seu procés d'E/A es mostren unes necessitats educatives i que aquestes són degudes a potser una DI, un TEA, un trastorn greu de conducta o un Trastorn mental greu o una discapacitat visual, auditiva o de moviment.

Quan tu tens que les seves necessitats educatives estan explicades perquè existeix això, aleshores l'EAP fa aquesta documentació.

Aleshores quan una mestra d'educació especial diu "escolta, que nosaltres hem intentat adaptar aquestes necessitat educatives en aquest alumnes, hem fet les nostres actuacions, s'està fent el PI per acompanyar-lo en els aprenentatges però veiem que amb les mesures que nosaltres fem aquí hi ha alguna cosa que se'ns esta encallant", en aquest moment mirem a què són degudes.

És veritat que aquestes necessitat educatives són degudes a alguna cosa que està realment incidint. Quan això incideix, entrem per dir-ho d'alguna manera la gent de l'EAP.

El primer que penses es un tema de discapacitat intel·lectual. En aquest moment passem un WISC. Quan el WISC ens marca una capacitat dins de la normalitat, i veus que en tot el que ens estan explicant es veuen sobretot incidències en el procés de lectoescriptura, incideixes en aquest aspecte, i aquest alumne s'ha de parlar amb la família, comentar-ho i mirar si es pot reforçar, i si el que es vol és determinar si hi ha algun trastorn, recomanem a la família que contacti amb algun agent privat perquè nosaltres no ens encarreguem d'això, però no serà diferent perquè el diagnòstic no canviarà que busquem oferir ajudes en els mateixos aspectes on veiem carències prèviament.

Generalment si hi ha alguna altra cosa, més a nivells de relació o conducta com pot ser un TEA ja es veu des de ben petits, i quan et trobes en una situació com aquesta ja estàs fent un seguiment i quan això comença a afectar a l'ensenyament i l'aprenentatge de l'alumne és quan acabes certificant les necessitats educatives especials.

Fins que això no succeeix, no es certifica res. Perquè l'EAP treballa sobre les necessitats educatives, no sobre els diagnòstics. Els diagnòstics ens ajuden, és clar, ens serveix per determinar si és per exemple un TEA i no un TC, o si és un TC i no un TM, i això ens ajuda, a més a més ens orienta una mica ja que s'utilitzaran estratègies diferents en alumnes que presentin diferents trastorns, les estratègies han de ser diferents i el treball en xarxa també és molt diferent.

Us heu trobat alguna vegada que des de l'EAP, digueu "s'haurien de donar aquestes ajudes, o aquestes estratègies" i que l'escola no estigui d'acord i vulgui treballar d'una altra manera?

Això una mica és el pa de cada dia. El que passa és que també com que les teves referents són les mestres d'educació especial o els orientadors psicoeducatius, generalment el discurs és el mateix, el llenguatge i la mirada són molt semblants.

La feina a vegades la tenen ells, de transmetre això a la classe, però si que et pots trobar amb alguna reticència i més ara amb el tema del Covid-19.

Jo m'ho he trobat avui mateix al centre, que decidíssim aplicar una mesura per un alumnat fa unes setmanes i avui ens trobem amb que no s'havia posat a terme i jo dir "però que està passant?".

També depèn molt del centre i els nivells de restricció i estrès que porta cada centre per la pandèmia.

Ara es nota molt per el temps de seure a parlar les coses. Ho notes en alguns centres i de com ha tocat el Covid-19 a cada centre i com treballen i com es comuniquen i relacionen en comparació a com es feia abans, impeding en alguns casos que es facin les coses com s'haurien de fer.

També responent al que em comentaves és cert que en alguns casos m'he trobat algun professor que m'ha dit "ets de l'EAP, vens de fora així que què m'has de dir". En aquest moments moltes vegades has d'anar fent raonaments amb el professor fins que aconseguixes arribar com en un acord.

A la secundària també fem moltes menys observacions d'aula perquè les de secundària són més reticents a que facis aquesta observació a no ser que t'ho demanin directament, que no pas a la primària i infantil. A la secundària són una mica més reticents de que facis observació.

I en aquestes situacions que fas?

Feina de l'orientador educatiu. És bàsic. Perquè a més a més les funcions de l'orientador és que a més a més de formació professional, tenen el mateix que nosaltres.

La nostra base professional i pedagògica és la mateixa. Per tant el que diu l'orientador educatiu, et deixes guiar força.

La diferència també és que l'alumne és una qüestió més individual, perquè quan són més grans pots necessitar el consentiment del noi, i el treball en aquell moment ha de ser més individual.

Jo m'he trobat amb nois que veus que poden necessitar anar a un CSMIJ, anar al psicòleg i lògicament necessites el consentiment de l'alumne. Com no hi vulguin anar, allò no funcionarà.

A part de parlar-ho amb la família doncs també ho has de parlar en com ho veu l'alumne.

Si ells existeixen pot ser que hi hagi èxit, sinó no.

Clar, veus que tot i que s'ha anat millorant molt la visió que es té del psicòleg, encara ara quan parles amb algun alumne de secundària, que somatitza, que no està bé a classe, que no es concentra, has de parlar amb ell perquè vagi al CSMIJ, i ells triaran si allà hi ha un trastorn o una patologia o realment és un moment concret.

També hi ha el tema de com ho parles amb l'alumne, m'he trobat en alguna ocasió alumnes amb els que hem parlat del tema i m'han dit directament que no, que no volien anar a un psicòleg. En aquest moment tu has de buscar estratègies. El que pots fer és dir-li "molt bé, i com ho faràs per solucionar aquest problema" i et diu "ho faré d'aquesta manera i d'aquesta altre". Llavors el que tu fas es deixar marge i si no hi ha hagut millora dius "de la teva manera no ha funcionat, em deixes ara provar la meva", i és això, intentar-te guanyar l'alumne al final, que no et percebi com un enemic sinó que entengui que tu estàs allà per intentar-lo ajudar. Al final són noiets, son noies, s'ha de tenir molt en copte tot això.

Això clar al final són estratègies que fas en cada cas. Depèn molt de com és cada alumne, de què dona i quin punt de vista té de tot, però agraeixen en part que els hi donis l'oportunitat a ells també d'intentar-ho solucionar pel seu propi compte.

Tot i això, generalment els nois i les noies que jo m'he trobat m'han acabat consentint sense cap problema, fins i tot els hi he dit que podem demanar si ser un noi o una noia al CSMIJ perquè es sentin el màxim de còmodes possibles.

A vegades les barreres les posen també mes les famílies i no tan els nens, també és cert. A vegades diuen que ells no han vist res i jo no em crec que si a l'escola hi ha problemes per exemple en la lectura després a casa no ho vegis quan per exemple el teu fill llegeix un conte o fa els deures. Una altra cosa és que no ho vulguis veure.

No dic que ho facin malament, però si que hi ha aquesta cosa de dir tota la veritat i a tenir por d'haver de reconèixer que realment el teu fill té problemes. Una mica el tema del sentiment de culpa, sentir que han fet alguna cosa malament, etc.

El més normal al final és que quan els hi dius als pares d'un infant que el seu fill va bé se n'alegren i quan dius que hi ha alguna cosa que no va tan bé, et trobis pares reticents que has d'anar treballant i acompanyant perquè puguin sortir endavant. Això és el més normal.

Quines creus que són les principals causes de l'abandonament escolar prematur i el fracàs escolar?

Amb el que hem dit que van una mica de la mà, crec que la principal causa és que no hi hagi un bon acompanyament en l'alumne o directament no hi hagi acompanyament. I sobretot la família, perquè pot haver-hi molt bon acompanyament a nivell de la xarxa social que es pot crear amb el centre, els professionals del centre, de la xarxa de salut o fins i tot la xarxa de serveis socials per acompanyar, però si tens uns pares que ho deixen caure, aleshores segur que aquell alumne abandonarà.

Per tant jo penso que principalment aquí juga un paper molt important la família i com aquesta col·labori.

Per tan tot recau en la família?

Tot recau en la família si hi ha la xarxa. Si no hi ha la xarxa és una altre història. Quan hi ha una xarxa i allò cau, és perquè hi ha alguna altre cosa, la família s'ha intentat que vingui cap al treball conjunt i no col·labora i ho deixa caure.

Ara tinc un alumne que la família sempre ho justifica tot, i hi ha una xarxa molt bona, i aquest nano ara haurem de buscar un altre recurs, però necessites sempre el consentiment dels pares, si no consenteixen mai podem ajudar-lo del tot, per tan la família és molt important.

I no és que recaigui sobre ella, és que la família és primordial per a l'infant. Això que et deia, nosaltres com a EAP sabem que per acompanyar a certes famílies has d'estar molts anys de coneixença...

He tingut algunes famílies que m'han signat els documents únicament pel vincle que havíem fet, no perquè entenguessin la funció d'aquella acció. Quan es treballa en xarxa segur que es fa un bon vincle amb algun dels agents, i treballem des d'aquest punt. La família al final sempre tindrà algú amb qui hagi format més vincle, amb qui s'hagi entès més o amb qui hagi pogut parlar millor sobre el tema.

Si per contra la família es nega en rotund, no es pot fer res.

Aquí és on crec que pot haver-hi més un abandonament prematur, de manera més greu.

Parlaves dels alumnes nouvinguts abans, pot ser que la família no es tanqui sinó que són famílies que a nivell de recursos, comunitat o llengua es veuen molt limitats. Com treballeu aquestes situacions on la llengua o els recursos es poden veure afectats perquè això no afecti a l'alumne?

Totalment cert, i succeeix, et pots trobar moltes limitacions com a família, però generalment tu al centre educatiu ja busques aquests recursos. Hi ha escoles que per exemple a l'escola que vaig anar l'altre dia, l'Ajuntament té una noia, que és la medidora àrab, i quan es fan reunions amb famílies àrabs, tu quedes amb ella, ho coordines, perquè vingui i els hi expliqui. Vaig tenir una mare que havia de formar una documentació sobre les necessitats educatives especials per una DI, i aleshores, clar, volia que la mare sàpigues que estava signant, això és fonamental. Vaig tenir la sort que hi havia la dona aquesta que ens pot donar un cop de mà, i el que fan és traduir pas per pas el que anem dient, i intentant resoldre com podem tots els dubtes.

Et pots trobar moltes famílies amb moltes barreres, i sempre busques reunir-te i adaptar-te en tot moment a l'horari i les necessitats que puguin tenir, perquè tu puguis explicar i fer entendre de la millor manera totes les coses.

Sinó, també vaig tenir una nena índia que la tieta era la que sabia espanyol, doncs aquesta acompanyava la mare a totes les reunions. O alguna escola que té alguna mare que parla les dos llengües, i pot ajudar quan ve algun alumne nou.

Per tan sempre en aquestes situacions es pot salvar, i a vegades la gent nouvinguda agraeix molt més tot el que es fa que la gent autòctona d'aquí.

Generalment amb els nouvinguts, com que són dos anys que han d'estar a l'aula d'acollida, ja estan acollits i ajudats des del primer moment, on treballen principalment l'idioma, el centre rep l'assessorament de l'assessora del LIC, per poder acompanyar aquestes famílies, aquesta persona del LIC ja sap quins recursos també per parlar amb les famílies i tot això.

Fa molt temps, el departament d'educació va crear un sistema que m'agradava molt que era un telèfon on tu trucaves, i tu deies "necessito per tal dia a veure si podem trobar un traductor de X idioma", i era genial perquè sempre acabaves trobant algú que parlés aquell idioma i que t'ajudava a poden fer entendre millor a la família totes les coses de la millor manera possible.

Tema recursos això amb el temps va desaparèixer. Ara els centres educatius ho fan bonament com poden, i utilitzen aquests recursos dels que disposen. A vegades són els propis germans si controlen més la llengua, o com t'he dit la tieta o alguna altre mare que parli la mateixa llengua i entengui el català, sempre respectant la confidencialitat, però clar, això també fa que el procés d'adaptació costi més temps i sigui més complicat, però sempre s'intenta oferir el màxim d'ajudes.

Parles de xarxa i de família. El grup d'iguals consideres que també tenen importància en aquesta desvinculació de l'escola o només consideres importants aquests dos elements?

Alumnes que es deixen influenciar pel gruix d'amics passa, sempre passa, però no es deixen portar, no se si m'explico. Els alumnes venen a l'institut. L'alumne absentista total, que al final va de la mà també amb el fracàs i l'abandonament escolar, sí que es veu molt condicionat. Però ja hi ha una xarxa que intervé en aquests casos,

SS, les cartes a les famílies, se'ls deriva a la comissió d'absentisme, i aquí ja intervé l'ajuntament en tot això.

La xarxa és molt extensa, i per tan és l'acompanyament que es fa. Un alumne que és absentista, lògicament és un fracàs escolar.

Però és veritat que ara tornant al que dèiem abans, tots els absentistes que he vist a l'escola, la família també ha sigut molt important, i si la família ho ha deixat caure, no ha fet res per prevenir-ho i l'han fins i tot encobert, no s'ha pogut fer més.

Tot i això, hi va haver-hi una època on hi havia molt abandonament escolar prematur i el departament d'educació ha fet molt perquè això es vegi reduït, i un dels seus principals objectius és erradicar-ho. Per tant, hi ha hagut molt abandonament, i fruit d'això hi ha hagut una xarxa ara molt bona i moltes més sortides que abans, molts més camins, sempre per no deixar caure a ningú. Existia i encara n'hi ha, clar, però comparat amb com abans ens trobàvem està molt millor. Pot ser que zones molt vulnerables tinguin nombres més grans, però fins i tot en zones de barris gitanos com la que tenim a Igualada ara s'ha tornat a incorporar el promotor gitano, que és una persona que acompanya a les famílies perquè portin el nen a l'escola i moltes vegades el necessites d'intermediari per entendre't amb les altres famílies.

El propi departament ja fa moltes coses per prevenir l'abandonament escolar prematur.

En el document de 2010 "Europa 2020", es presentava la necessitat, la urgència i la prioritat de reduir l'AEP a un 10% en tots els països del continent abans del ja passat 2020. Tot i això, Espanya encara presenta un 17,2% d'AEP, molt per sobre de l'objectiu proposat, situant-se en un dels països d'Europa amb major índex de fracàs escolar. Creus que aquest objectiu era massa difícil d'aconseguir o Espanya podria haver fet més per reduir aquesta xifra?

El meu germà va tirar la tovallola als 14, 15 anys, i com ell molts en aquell moment.

Aquest AEP dependrà també molt de les comunitats. Però aquí veig un problema. Quin tipus d'estudi es busca? Un fracàs escolar no crec que es marqui amb els estudis que hi ha. Hi ha altres estudis, la gent pot arribar a estudiar d'una altre manera, i això no vol dir abandonament. El programes reglats compten? No crec que aquests números

siguin així, tinc els meus dubtes si aquests números es basen només amb ESO, batxillerat i carrera, i no tan en els estudis manipulatiu, mòduls, etc.

Jo crec que el departament d'educació ha fet molt bona feina, al menys a Catalunya, no se a Andalusia i a la resta d'Espanya. Però crec que aquí Catalunya estem fent-ho molt bé, i els números que em dius actualment com estem és molt alta.

M'agradaria saber què miren, si només miren el batxillerat aquestes estadístiques o ho miren tot. Perquè directors m'han comentat que hi ha un ítem quantitatiu que miren quins alumnes es treuen l'ESO, si miren això hi ha centres educatius que no tenen tants alumnes que se la treguin així que si és aquest ítem l'únic que es té en compte, no em sorprenen els números, però s'hauria d'estar mirant que hi ha molt més tipus d'estudis a part de l'ESO, el batxillerat i la carrera universitària.

Si només miren els alumnes que es treuen l'ESO malament anem, perquè depenent del centre i el lloc no es trauran l'ESO, però no hi ha només aquests estudis.

Considerar que un alumne que fa un PFI, ha abandonat els estudis o ha fracassat? No sé que dir-te, espero que no es consideri així. Perquè un nano que faci un PFI pot anar després a una escola d'adults, pot anar a fer cicles formatius si ha tret un 8, pot seguir formant-se, per tant no ha abandonat l'educació.

És molt més fàcil comptabilitzar tots els alumnes que es treuen l'ESO que no també els que es treuen el PFI, els mòduls, etc. Perquè o hi ha títols o tu no saps què succeeix. Llavors el que comptabilitzes és el títol.

No es pot considerar abandonament o fracàs escolar, perquè no podem considerar que els alumnes són homogenis i necessiten diferents camins, estem en un món inclusiu, que ha d'atendre a la diversitat, i tot i que hi hagi inconcluències, que t'accepto que no sempre es fa tot de la millor manera, crec que no tot s'ha de mirar amb una única visió per a tots els alumnes.

Si hi ha tot aquest tema, el que interessa no és el nombre, interessa fer un bon procés, un bon acompanyament dels aprenentatges, per ajudar a l'alumne. I si té dificultats no farà el batxillerat però pot prendre altres camins que són igual de meritoris, no és una garantia d'èxit a la vida fer una carrera, acadèmic sí, però no a la vida. I el que has de fer al final és acompanyar a la persona a que es construeixi el seu caminet, i haurà de ser el millor per ell, no el que se suposa que és el millor.

I t'has d'interessar en que les aules siguin heterogènies, i es faci metodologia per tothom no només per aquells alumnes als que t'interessa que segueixin, has de vetllar per l'enriquiment de tots els alumnes, i plantejar opcions, ajudes, i tot el que estigui en les teves mans per afavorir a l'alumne.

Com és la vida escolar d'aquells alumnes que tendeixen a l'AEP o que mostren indicis de fracàs escolar?

Ho viuen malament. Ara em ve al cap un alumne que ha abandonat als 16 anys, perquè la família li deia que havia d'anar al centre, perquè no hi hagués la repercussió dels SS per absentisme, però quan venia a l'escola era bàsicament per estar al pati amb els amics. I semblava que hi havia alguna matèria en que se'l podia rescatar però aquest any ha sigut definitiu, de fet ell mateix ho deia "quan tingui 16 anys marxo de l'escolar", i així va ser, tot i que va marxar una miqueta abans.

No ho viuen bé, perquè no venen bé. Si venen simplement és per cobrir l'expedient perquè ningú els hi digui res i per estar amb els amics però no estan bé. Pot ser que apareguin moltes conductes disruptives, situacions complicades, que veus que no estan bé. També et pots trobar el nano disruptiu que té ganes de venir a l'escola, perquè és el lloc de protecció per ell, i quan et trobes això, veus que el nano està fent crits d'ajuda, i és quan el centre fa tots els moviments que poden. Tot i que costa perquè en aquests casos les famílies són molt complicades, i tens l'EAIA al costat, SS per ajudar, etc.

I si venen és per això o per la pressió, i potser el que fan és fer conductes disruptives per l'escola perquè així els expulsin i tinguin l'excusa perfecte per no anar a l'escola. Però generalment el que no volen és venir al centre, al final abandonament és absentisme. No volen estar al centre.

Com et sents com a professional quan veus que tot i intentar-ho tot, al final l'alumne no ha decidit seguir estudiant?

Generalment, pot donar-te la sensació de que tu també has fracassat. Però l'experiència també et diu que al final, aquesta persona trobarà el que necessita, i tota la feina que s'ha fet, per molt que sembli que no, haurà servit d'alguna cosa. Per tant, és important no perdre el ser proactiu, perquè si ho perds deixes caure les coses, i això seria terrible. Pots pensar, que ha abandonat i marxat, però penses que si has estat allà, treballant, fent-li veure la importància d'estudiar, al final amb el temps s'apuntarà al SOC, a l'escola d'adults, a fer alguna cosa de garantia juvenil, i farà tot això.

També pot ser el típic que ho deixi caure tot i sigui el típic que es queda a casa jugant a la Play tot el dia i que no fa res ni per ell ni pels altres, però aquí tenim una família que sabem que també ajudarà o no a que això passi o no passi.

No es perquè ens vulguem treure el pes de sobre, però jo em sentiria culpable si veig que tot el que podia fer no ho he fet, però jo penso que tot el que estava en el nostre rol ho he fet, i això al final servirà per alguna cosa.

A vegades et trobes també quan treballes en xarxa que algú et digui "creus que hem de fer això? No ho farà, no té ganes de fer-ho", però prefereix-ho fer-ho tot i pensar que no servirà de res a que després abandoni i pensi que no he fet tot el que estava en les meves mans. És igual que tu ho pensis, després ja em diràs que tenies raó, però s'ha de provar, sempre s'ha de provar.

Generalment què fan aquestes persones que abandonen després de deixar els estudis?

Generalment, amb els casos que jo m'he trobat hi ha un noi que pot ser segur que no faci res, aquest pensem que no farà res, serà una persona que tindrà problemes a la seva vida. Després hi ha una nena que pensem que potser ja està casada, perquè és d'ètnia gitana, i sinó pensem que se'n sortirà bé perquè era una nena molt espavilada i que la seva família té una parada al mercat i que tampoc no està desemparada. També tenim algun alumne que t'ho diu, que ell vol anar a la botiga i no vol seguir estudiant.

Però al final tots els nens tenen somnis, i per molt que el camí es desviï, veus que les expectatives estan allà i això els mou a fer coses.

El que està a la botiga serà la persona més feliç del món al final, però també hi ha l'altre extrem d'aquest noi que t'he dit que a part de no fer res a la vida el que farà serà dolent.

Creus que es penedeixen aquestes persones amb el temps de no tenir o haver seguit amb els estudis?

Això passa, sí. Tinc alumnes que no han continuat estudiant, i que després et diuen "hauria d'haver insistit més, aprofitar aquests anys estudiant i centrant-me més".

I et reconeixen que es penedeixen. Si han tornat a estudiar no passa res, però si no ho estan fent és una bona reflexió, perquè aleshores saben que hi ha portes que s'obren, no hi ha res tancat.

Saben que hauran de fer més colzes, però jo tinc fins i tot amigues que han fet això, de deixar d'estudiar i ara tornar i és mestra d'infantil, i d'anglès, traient-se la carrera casi amb 40 anys.

No passa res si te n'adones tard, el millor és que el sistema educatiu que tenim et permet sempre seguir estudiant, i et trobes portes obertes sempre.

El que nosaltres volem al final és que aquesta persona arribi al seu èxit, el seu. Que no pot fer el camí directe o el més ràpid, no passa res, hi ha molts camins que et porten a aconseguir els teus objectius, no passa res, perquè cada camí té els seus avantatges, cada un et dona unes coses diferents.

Creus que l'abandonament escolar és una decisió o en moltes ocasions és una imposició?

Jo barrejaria les dues coses. És un procés que no s'ha construït bé, que no s'ha acompanyat bé, i això t'imposa a que decideixis abandonar. És una cosa cíclica. Si jo que estic estudiant necessito recolzament per exemple, i demano ajuda i no se'm dona, el que acabaré fent és marxar, abandonar. Però hi ha hagut una situació que m'ha portat a prendre aquesta decisió, a mi no m'ha anat tot bé i dic "apa, adeu, no vull seguir estudiant". Van juntes.

Què hauries fet si en el seu moment els teus fills t'haguessin dit que no volien seguir amb els estudis, que els volien abandonar de manera prematura?

Si els meus fills això ho haguessin fet, lògicament nosaltres hauríem preguntat, el motiu. Però quan haguéssim arribat aquí hauria sigut perquè portem un procés, i aquest com a família no el pots obviar, tu saps com a família si el teu fill té necessitats d'un tipus o d'un altre. En el meu cas encara més per la meva formació.

Si als 16 anys haguessin dit que no volen seguir, i no hagués vist cap indicatiu m'hauria sorprès, però normalment ningú abandona si tot va bé.

Si arribessin en aquest cas, podria fins i tot entendre-ho, perquè ha sigut un procés difícil, esgotador, i segurament intentaria acompanyar en tot aquest procés. Tot i que aquí ja es més difícil perquè no és només una persona la que decideix, són dos pares i això pot ser un problema a nivell familiar, perquè al final pot passar que un pare i una mare no estiguin gens d'acord en com ajudar als fills.

Són decisions però com qualsevol cosa, pot passar que un progenitor ho compregui i un altre tingui més insistència en continuar amb els estudis.

Tot i això, el contacte que ara es dona amb la família és molt més estreta, per tant ara és difícil que això agafi de sorpresa, i més en pares que es preocupen.

Però al final qui ha d'estar motivat i qui ha de decidir és l'alumne, i l'has de fer partícip del seu propi procés, i per tan ha de ser ell el que tingui les eines i prengui les decisions. Els has de fer protagonistes del seu propi procés, i més quan son més grans.

7.3. Transcripció entrevistes a persones que han abandonat els estudis

7.3.1. Entrevista GN

¿Como recuerdas tus primeros años en la escuela?

Pues la recuerdo bien, sin problemas. Sí que es verdad que a veces el hablar sobre todo en castellano había algunos profesores que se coscaban más, pero tema amigos, tema deberes no había problemas.

A veces me daba pereza hacer alguna tarea, pero como todo el mundo, es más divertido estar afuera con los colegas que estar encerrado en casa trabajando en tareas que ni me interesaban o leyendo libros que están en catalán y ni los entiendo por como hablan.

También recuerdo que ya desde chico tenía buenos amigos y no tuve problemas con eso, aunque sí que a veces hay alguno que se puede pasar un poco contigo, siempre he tenido facilidad por integrarme, porque además al principio cambié mucho de escuela por trabajo de mi madre y eso.

¿Y cuándo empezaste la secundaria cómo fue? ¿Te preocupaba algo antes de empezar?

Pues ya sabes empecé la ESO en el M (Institut) y bueno, me preocupaba el cambiarme de escuela otra vez y perder a mis amigos que ya tenía un vínculo más fuerte, aunque bueno, al final son amigos de primaria.

Además, también me preocupaba el tema de las tareas, ya venía de sacar notas justitas en la primaria y todos me decían que el instituto era más complicado y eso me preocupaba.

Aun así, también te digo, no era tan complicado. Al menos no tanto como me lo pintaron.

Sí que es verdad que por suerte me quite de malas influencias, tú sabes que en el M había chavales con muchos problemas y que los expulsaban siempre, y seamos sinceros, en muchas ocasiones eran todos de fuera como yo, recuerda a Abraham liándola, o Madalin o Alae.

La mayoría de los que la liaban eran de fuera, y se juntaban entre ellos, y recuerdo que al principio me junté con ellos, pero por suerte tanto yo como Brian nos salimos de ese grupo y bueno, me empecé a llevar más con tu grupo y otros que al final pues estabais a la escuela como con otro objetivo supongo.

Entonces yo recuerdo que aún con las dificultades de los trabajos y el querer estar más en otras cosas al menos no me metía en líos como esos, y seguía haciendo la mía.

¿Qué es lo que más te gustaba del instituto?

¿Lo que más me gustaba? ¿Pero de las clases o de la gente?

En general, no pienses sólo en una asignatura piensa en lo que te movía a ir al Instituto, y con lo que disfrutabas más.

Entonces los amigos claro, yo recuerdo estar en clases muriéndome de aburrimiento y esperando poder salir al patio o volver a casa, pero se debía trabajar duro, y tal vez debería haberlo hecho más, se lo digo mucho a mis hermanas, pero tampoco soy el mejor ejemplo al final.

No sé si me explico, es como que veía el valor de estar en clase, pero había cosas que me costaban mucho de estar pendiente.

También me encantaba educación física, ya que siempre me ha molado el deporte, que ahora estoy con la kinestesia y no paramos, pero tampoco eran muchas horas y se pasaban rápido.

Así que me quedo con eso, hay otras asignaturas como tecnología o incluso te diría que biología con el Octavio, y los colegas, pero poca cosa más la verdad.

Bueno, ahora me viene a la cabeza, el tema de los festivales me encantaba, el prepararme para la semana de deportes o cuando hacíamos los torneos durante todo un día. ¿Cuándo era eso?

Creo que el último día antes de Semana Santa.

Eso sí, porque ya hacía mejor tiempo. Pues eso me gustaba mucho porque nos juntábamos con los colegas y jugábamos torneos contra otros chicos también mayores e incluso recuerdo algún partido con profesores que eso estaba bueno.

¿Y lo que menos te gustaba del Instituto?

Cuando me propusiste la entrevista imaginé que saldría el tema y llevo eso, desde entonces pensado en un tema que de verdad que me molestaba y a ver qué piensas tu.

Claro, sin ofender, puede que tampoco lo notaras tanto porque al final eres casi raza aria tú, pero te juro que yo notaba racismo en clase. Y no solo de los compañeros que dices "pues son niños y tendrán padres estúpidos, o ellos mismos lo son", sino también de profesores tío.

Recuerdo un profesor de historia que la tomó con Abraham y le obligó a hacer una presentación en catalán, y le dijo que en castellano en su clase no se hablaba. Y no sé, puede que sea cosa mía, pero sentía como que tenía un trato distinto con los profesores solo por mi color de piel. Y se lo he preguntado mucho a mis primos y mis hermanas y también me dicen lo mismo, que se sienten como controlados por los profesores.

Es como que había una presión mayor en nosotros, y que a la que hacíamos algo mal ya era como que el "negrito" de la clase la estaba liando.

Que no digo que todos los profesores fueran así, pero me parece que en algunas situaciones se me evaluaba por mi color y no por lo que hacía, y me jode porque es lo que te digo, me quité rápido del grupo que la liaba, pero se me seguía viendo como "el chaval de fuera que no habla en catalán" y eso era desagradable.

Tampoco me gustaba mucho estudiar, lo hacía a última hora y me costaba mucho ponerme a ello, siempre tenía otras prioridades como bailar o ir al gimnasio, y era como que los deberes y los trabajos me quitaban mucho tiempo para lo que de verdad me gustaba.

Al final, tenía más motivación por otras cosas que no por la escuela, y eso se notaba. Podía estar cuatro horas en el gimnasio, pero no podía estar cuatro horas estudiando para naturales o catalán.

Y bueno lo que te he dicho, clases insoportables, con profesores que se ponían allí y te leían un libro y hacían eso toda la hora, y nosotros sentados en los pupitres sin poder hacer nada, esperando a que pasara la hora, era como una cárcel al final.

A veces incluso recuerdo hacer campana sólo porque me tocaban asignaturas que eran soporíferas, y ya sabía lo que me iba a contar porque sólo se leía el libro.

¿El ver las cosas de esta manera o el costarte tanto hacer las tareas te supuso algún problema durante el Instituto?

Claro, aprobé los exámenes muy justo siempre, y pensaba todo el rato "¿qué voy a hacer en el bachillerato?".

Estaba cagado, pero al final era un crío y me dejaba llevar. Pero me costaba muchísimo ponerme a estudiar y en los exámenes recuerdo frustrarme de decir "no sé qué responder en ninguna pregunta", y entregar exámenes totalmente vacíos y no poder ni mirar a la cara al profesor.

Entonces eso, claro estudiaba lo mínimo, luego me estresaba en los exámenes y sentía como la presión de decir "¿y que va a pasar si la lío y tengo que repetir?"

¿Y cuándo aparecieron estas dificultades, estos problemas, ya al principio o con los cursos?

Pues en primero todavía era todo fácil y aprobabas sin problemas, luego en segundo y tercero ya tenía que estudiar un poco y aprobabas fácil, pero ya más arriba o te pones en serio o palmas.

Entonces, siempre me costó ponerme a estudiar, pero las dificultades empezaron cuando con lo poco que estudiaba no conseguía aprobar, tirando más a tercero o cuarto.

¿Te ayudó alguien cuando aparecieron estas dificultades?

Pues siempre estaba el profesor que intentaba ayudarte, como te digo no todos eran horribles, recuerdo la Anna, no sé si la recuerdas que fue nuestra tutora, que se preocupaba mucho por mí. Hicimos incluso tutorías para ver cómo podían ayudarme y hablaron con mi madre y todo, y como la Anna otros, pero luego estaban los otros profesores que no te pasaban ni una.

¿Y tu madre te ayudaba, o alguien de tu familia? Como has dicho que hacían reuniones.

Pues mira mi madre trabajaba mucho, y casi nunca estaba por casa, entonces ella me decía que estudiara e intentaba ayudarme cuando volvía a casa y estaba encima de mí cuando podía, pero claro, yo le mentía también a veces, le decía que ya había hecho todos los deberes, le contaba que me estaba yendo mejor, cosas así.

Entonces más que decir si me ayudaba o no, yo creo que me intentaba ayudar, pero claro, yo no le decía la verdad del todo entonces era imposible para ella hacer más.

Luego también con mis primos nos intentábamos ayudar, pero a la que quedábamos no sé, para estudiar, terminábamos bailando y haciendo el tonto más que estudiar o trabajar.

Tú sabes, al final son mis mejores amigos, pero ellos también estaban con problemas en la escuela y también les tiraba más el baile, y al final no les ha ido tan mal, pero por eso yo también me fui, porque aunque me sigue gustando mucho pensé que el baile era una distracción y por lo tanto mis primos también, que es con los que había hecho el grupo de baile, y aunque ahora son profesores de baile y todo, no estaba nada seguro, y si no me iba bien en la escuela y cuando me juntaba con ellos era para bailar y no tenía ninguna garantía de que eso funcionara a futuro, no podía seguir así. Por eso me fui a Londres a los dieciocho y luego empecé a trabajar en Barcelona, para alejarme un poco, porque si no a la que me juntara con ellos sólo perdería el tiempo, por eso ahora los veo, pero los veo más los fines, cuando ya está todo el trabajo terminado.

Ya has hablado un poco de tu motivación por ir a clases y hacer los deberes, pero ¿cómo te sentías cuándo eras en clase, en el aula?

Pues es un poco lo que te he dicho antes, para mí era como una cárcel sabes, estar allí obligado, sin que me sirviera de nada, porque recuerdo cosas que no me han servido de nada luego en el trabajo o en la vida en general, y estar allí, obligado, sin ganas de estar, pero yendo para contentar pues a mi madre y que los profesores no la tuvieran que llamar y molestarla.

Para mí, las clases eran eso, de lunes a viernes sabía que estaría seis horas al día aburrido, esperando a que sonara el timbre para irme a casa.

Puro aburrimiento, frustración cada vez que un profesor me llamaba la atención, en cada examen, etc.

Y ya cuando ves que no tiras, cuando repites curso y cambias de grupo de clase y ves que tus amigos van pasando los exámenes y los cursos y tu empiezas a estancarte, y las clases se vuelven aún más repetitivas, entonces es cuando no puedes más.

¿Cuándo repetiste tu?

Yo repetí tres veces el primero de bachillerato. El primero lo suspendí todo, menos educación física claro, pero todo lo otro lo suspendí.

Y me ralló porque yo quería ir a la Universidad y todo eso, entonces pues repetí y dije "este año te pones en serio".

Y ese segundo año haciendo primero pues me puse serio el primer trimestre y aprobé algunas difíciles como la del Octavio (biología), e incluso me felicito y me dijo que siguiera por el camino, que lo estaba haciendo bien, pero claro, había dado muchísimo y aún había suspendido cuatro o cinco, no sabía por dónde tirar ya.

Entonces llegó el segundo trimestre, ya suspendí seis creo, y me desanimé mucho, tanto que terminé pues por no ir a la escuela, me saltaba muchas clases, luego entregaba exámenes en blanco, me desanimaba al ver las notas o al no poder contestar preguntas, y fue todo muy frustrante.

Y claro, en ese momento cuando me dicen que tengo que repetir de nuevo, y veo que mis colegas de toda la vida, los que iban bien, ya estaban para entrar en la Universidad, y que yo ya tenía dieciocho y que me juntaba con chavales de quince, pensé en más opciones.

Aun así, no sé por qué, volví a intentar el primero de Bachillerato y ya sí que el primer trimestre me largué y lo dejé por siempre. Vi que eso de estudiar no era para mí, y me fui a Londres a trabajar. Que también te digo, aprendí más inglés en Londres un año que en toda mi vida en el instituto.

Entonces estuve allí trabajando, y cuando volví a Catalunya me salió un buen trabajo en un almacén que me pagaban bien por lo que venía haciendo en Londres y dije que sí, y han pasado los años, me han ido aumentando la paga y aquí estoy, intento ayudar a mi madre con sus gastos un poco, y que se preocupe menos por mí, y voy haciendo, comparto un piso en Barcelona y creo que tampoco me ha ido tan mal.

¿Qué crees que podría haber cambiado o mejorado para que hubieras seguido estudiando?

Tampoco creo que se pueda hacer mucho, al menos ahora. También te digo que en parte fue mi culpa el ir tan mal en los estudios, de centrarme en otras cosas y estar en otras cosas, no quiero culpar sólo, no sé, a los profesores o algo.

Aun así, las clases, el modo de dar las clases, te digo que si me dieran motivos para ir habría ido en su momento mucho más, en vez de saltarme algunas clases o quedarme dormido en ellas. Creo que hay maneras distintas de hacer clases para que uno no tenga ganas de irse o quedarse dormido. También te atosigan a trabajos, y te presionan constantemente para que estudies, para que entregues trabajos y el "que si no estudias no podrás sacarte el bachillerato o ir a la universidad" ya desde tercero que nos lo decían.

Además, bueno, no quiero repetirme, pero el cómo te juzgan algunos profesores, como te miran y te tratan y lo que he dicho un poco ya, que, por ser distinto, que por ser negro esperen menos de ti o esperen que hagas las cosas mal y ya por eso te traten mal antes de tu haber hecho algo siquiera.

Tendrían que tratarnos a todos por igual y ayudarnos siempre que hiciera falta.

¿Luego de intentarlo tanto, cuándo y por qué decidiste dejar los estudios?

Pues eso, luego de repetir por tercera vez primero. Un poco por lo que te he dicho, no creo que estuviera hecho para estudiar, porque trabajando sí que estoy concentrado mis ocho o nueve horas al día, pero estudiando no podía estar ni dos.

Así que lo dejé podríamos decir porque me rendí y porque estaba cansado, de ver como lo intentaba y no conseguía resultados, de aburrirme en clase, de sentirme encerrado y de tener la mente en otras cosas cuando tenía que estar por los estudios, sabes.

¿Cómo reaccionó tu familia, tu madre cuando le dijiste que no ibas a continuar?

Pues apenada, además al principio me dijo "que iras ahora a Londres, si no sabes ni que harás allí". Pero creo que era más asustada que otra cosa.

Supongo que pensaba que el único camino correcto era el bachillerato y luego la universidad, pero como te digo me pareció que eso no era para mí.

Luego ya vio que lo que hacía en Londres estaba bien y que ahora estoy bien así que se alegró por mí, al final es mi madre, mientras yo esté bien ella también lo está.

De hecho, claro, se preocupó porque en parte me presionaba, me insistía para hacer bachillerato, pero supongo que al repetir tantas veces ya cuando le dije "mira ya no puedo más" supongo que no le pilló tanto por sorpresa como si tú ahora se lo dijeras a tus padres.

¿Y tus amigos, tus primos, te dijeron algo?

Bueno, no estaban muy seguros de lo de ir a Londres, excepto el Pipe que bueno ya había ido y se vino conmigo, pero los otros se quedaron en plan "pero si ni hablas inglés".

Aun así, bien, ellos ya me decían en parte que el bachillerato puede que no fuera para mí, si además con mis primos nos entendemos, sólo Marcus mi otro primo tiene bachillerato y ni le ha servido porque se montó la escuela de baile.

¿Y tú, cómo te sentiste cuando lo dejaste?

Dudé mucho. Dudé hasta que me propusieron lo de Londres, porque lo que no quería por encima de todo era dejarlo y quedarme sin hacer nada, sabes.

No quería que mi madre que trabaja todo el día llegara a casa y me encontrara en el sofá comiendo doritos.

Así que bueno, me sentí mal sobre todo por esos tres años que nadie me devolverá, y por rendirme, por haber fracasado en los estudios, ya me entiendes.

Pero bueno, por suerte en Londres fui bien, trabajé mucho y gané dinero bien y no paraba en todo el día y eso estaba bien, fue como un cambio de ir a la escuela y sentir que no hacía nada a ir a Londres y sentir que no paraba de hacer cosas.

¿Si el día de mañana por ejemplo te dicen tus primas pequeñas o cuando seas padre te dicen tus hijos/as que no quieren seguir estudiando, que les dirías?

Que se lo piensen mucho, al final es su decisión pero que lo piensen mucho, yo también esperé a ser mayor, no es lo mismo que con dieciséis, si es con dieciséis nada, tú a seguir trabajando, pero si ya eres mayor piénsatelo bien y si eres mayor para tomar decisiones también para trabajar, no te vas a quedar en casa mantenida todo el día sin hacer nada.

Pero que lo piensen mucho, que a nosotros nos ha ido más o menos bien a todos los primos pero que conozco amigos que no tienen nada y no consiguen nada, que están todo el día en el gimnasio y no consiguen trabajo y viven con sus madres, entonces claro, tampoco les diré como hacer su vida a ellos, pero si son mis hijas o mis primas claro que las voy a avisar, que se lo tomen con calma y lo piensen mucho antes de tirarlo todo por la borda por decirlo así.

¿Te has planteado volver a estudiar?

Bueno, en algún momento me ha salido la duda, pero con el trabajo y todo no tengo tiempo. Si que a veces pienso que un certificado de inglés o algo me podría ir bien pero luego pienso que ya tengo trabajo, no quiero buscar otro y a no ser que me echen no tengo ninguna necesidad, además no quiero volver a ese "infierno" de sentir que no me entero de nada y aburrirme y estar pensando sólo en salir.

Trabajo todo el día y no tengo tiempo para estudiar ahora mismo, más adelante puede que me lo plantee si así lo necesito o lo creo conveniente.

¿Estas satisfecho con tu vida ahora mismo?

Claro. Trabajo bien, tengo a mi familia que veo que les va bien a todos y yo también estoy bien. Vivo solo con veintidós años, que pocos lo pueden decir, y estoy bien. Trabajo mucho y tampoco cobro un dineral, pero suficiente para lo que yo necesito y quiero en la vida, también te diré, no aspiro a tener una mansión con cuatro perros y una piscina, crecí humilde y sé lo que cuesta ganarse las cosas y lo que de verdad merece la pena, y yo con ver a mi madre tranquila y feliz, y ver que a mis primos les va bien, yo ya estoy bien.

¿Crees que habría cambiado algún aspecto de tu vida el haber seguido estudiando?

No creo ni que hubiera podido, si ya me atasqué en primero. Aún así, si hubiera terminado bachillerato y entrado en la universidad pues imagino que sí, habría hecho algo de deporte supongo y puede que ahora estuviera trabajando en un gimnasio o algo así, pero tampoco es que nos sobre el dinero a mi madre y a mí, imagínate si no hubiera trabajado, entonces no se ni si hubiese podido pagar la universidad, porque el otro día lo hablé con mis primos y son muy caras.

Entonces, habría cambiado, claro, pero porque ni me habría ido a Londres, seguramente no tendría el trabajo de ahora, no viviría fuera, pero también te digo, no sé qué habría sido de mí, y como estoy ahora estoy contento.

Creo que no todo el mundo necesita tener estudios universitarios o una carrera para tener una buena vida, yo estoy contento incluso con mis turnos de noche, y aunque vuelvo molido a casa, siempre es una alegría ver como el trabajo que haces sirve para algo y se te recompensa por ello.

7.3.2. Entrevista CD

¿Como recuerdas tus años durante la escuela?

Pues yo era una niña un poco problemática ya desde bien pequeña. Me peleaba con los otros niños de la clase y acostumbraba a estar castigada siempre.

Ya desde pequeña no me gustaba nada ir al cole, le lloraba a mi madre y me inventaba excusas para no ir, como que me hacía dolor de barriga o algo, sabes. Entonces pues no sé, era un poco mala ya te digo, desde primaria.

Ya en secundaria me metía en más líos, me expulsaron un muchas veces, me saltaba la escuela, me peleaba con los profesores, no sé, no me gustaba nada el M (escuela), ni los profesores ni los compañeros, si al final me llevaba mejor con los del M que con los de mi instituto.

Recuerdo que por aquel entonces me llevaba muy bien con Alba, tu ex, y bueno, alguna de mi clase como la Laura que creo que también la conoces.

Entonces pues eso, me metía en muchos problemas y casi siempre estaba castigada.

¿Había algo que te gustara del Instituto?

Yo creo que casi nada, sí, estaban los amigos y eso, pero los que quería ver ya los veía fuera de la escuela, que al final es donde pasaba la mayoría de mi tiempo. Además, la mayoría de mis amigos son mayores que yo entonces tenían otros horarios, algunos ya trabajaban, y era todo muy distinto, y muchas veces pues recuerdo saltarme el instituto para irme con mis amigos que ya trabajaban y ayudarlos en el bar o en lo que fuera.

¿Entonces no había nada que te motivara a ir al Instituto?

Yo creo que no. Los profesores siempre me tenían en la mira, y a la mínima que pasaba algo me decían "¿has sido tu Carla?".

Siempre, no había un día que me discutiera con un profesor, todos los días o me decían que no estudiaba, que me metía en líos, que no escuchaba en clase, etc.

Entonces claro, ¿qué haces? Pues me expulsaban y estaba una semana con mis amigos ayudándolos en el bar, o con mi madre en casa, o saliendo por ahí.

No sé, no entendía mucho por qué tenía que ir a la escuela, no me gustaba estudiar, no me gustaban las tareas, ni los profesores, ni los compañeros.

Entonces pensaba "es que estoy mejor en casa", y pues me quedaba en casa.

¿Y estos líos en los que te metías y todos estos problemas aparecieron ya en primero de la ESO?

Antes, muy antes. Ya en primaria me regañaban a la mínima. Mi madre tenía que ir a la escuela cada dos por tres porque me había metido en algún lío.

Yo tengo mucho carácter Biel, y si me molestas pues lo arreglo rápido, pero es que así somos todos mis amigos y mi familia. También es verdad que en ese entonces saltaba muy rápido, pero creo que era mi manera de hacerme de valer, en el M (escuela) había mucho con mucho humo y que se creía superior, y claro, como yo no soy del barrio pijo de Igualada pues te miraban por encima por ser del de Montserrat, y eso también me cabreaba mucho.

¿Viste tus notas afectadas en ese momento?

Pues la verdad es que ya desde el principio mis notas no eran muy buenas, pero es por lo que te digo, no me paraba mucho tiempo a hacer las tareas, entonces si siempre estaba fuera con los amigos, y me expulsaban a la mínima, no podía estar en todas.

¿Cando aparecieron todos estos problemas, alguien intentó ayudarte?

Bueno, mi madre se preocupaba lo que podía, pero si hablas de profesores o algo nada. Si me expulsaban y ya se olvidaban de mi por unas semanas, lo único que les importaba era que no estuviera en clase y no si la pelea había sido culpa mía o no, porque también te digo, yo me peleaba, sí, pero también porque me buscaban los otros, y a muchos luego no les pasaba nada porque claro, era el niño bueno de clase y no podía ser que fuera él el malo de la película, sabes.

¿Y los amigos te intentaban ayudar?

Bueno, tenía a la Nerea que me decía que me centrara, y algún otro amigo más, y también todos al final me defendían en las peleas, pero tampoco es que estudiaran mucho mis amigos si te refieres al cole.

¿Y cuándo ibas a la escuela cómo te sentías?

Pues mal, siempre estaban los que me molestaban, los profesores me hablaban mal, e iba siempre sin ganas, cuando iba claro, porque ya te digo, dejé de ir pronto.

Entonces, cuando estaba en clase pues me pasaba la hora con el móvil, hablando con otros compañeros o expulsada.

Había alguna clase que, si que el profesor era más majo e intentaba no molestarlo, pero me costaba mucho estar por todo. Incluso recuerdo que aprobé matemáticas de cuarto, porque el profesor intentaba ayudarme y decía que lo podía conseguir, pero eso era uno profesor por otros diez que me expulsaban cada clase.

Entonces yo me sentaba, y empezaba a mirar el móvil, o me dormía en clase porque había salido el día anterior hasta tarde, o porque me aburría.

¿Qué mejorarías la escuela para que no hubiera personas como tu que se aburren y se meten en líos?

Pues sobre todo empatía por parte de los profesores, porque muchas veces ya te etiquetaban antes de que hubieras hecho nada, porque eras la Carla, la que la liaba en plástica, y yo pensaba "tío, esto no es plástica, ¿qué problema te he dado yo en esta clase?", sabes.

Había profesores que ni se molestaban en preguntar, te miraban mal de primeras y ya ni te preguntaban, y a la mínima te saltaban.

¿Cuándo dejaste el Instituto y qué fue lo que te hizo dejarlo?

Pues que ya no podía más con todo. Entiéndeme, estaba en cuarto, repitiendo, y no hacía más que saltarme las clases porque es que no me daban nada. Cuando iba me aburría, me metía en líos, los profesores se enfadaban conmigo todo el rato y terminaba expulsada otra vez.

Al final estaba más en mi casa o ayudando a mis amigas en el bar que en otro sitio, entonces pensé "¿Para que seguir con esto?".

¿Cómo te sentiste cuando lo dejaste?

Para mí fue un respiro, el no tener que aguantar más todas las broncas de los profesores era como decir "por fin puedo respirar y hacer lo que me apetece".

Allí me sentía encerrada, que perdía el tiempo, y la gente ya te digo, excepto dos, los otros no me caían bien, entonces, ¿para qué quiero ir yo a la escuela?

No sé, fueron muchas cosas. En ese entonces mis amigas ya trabajaban, y veía como les iba bien y todo, y tampoco tenían la ESO y estaban perfectas así.

¿Qué hiciste cuando lo dejaste?

Pues estaba casi siempre o en casa o en el bar con mi amiga que te he dicho. Me seguía metiendo en bastantes líos también, y creo que fue así hasta que conocí a D, que ya entonces pues me separé de algunos amigos que se metían en muchos líos y creo que algunos han acabado bastante mal, en temas de drogas y eso.

Creo que D llegó en el momento perfecto, sabes. Porque yo quería empezar a rehacer mi vida, y vino él, que era mayor que yo y ya llevaba un tiempo trabajando y tenía bastante ahorrado, entonces pues estaba un poco más tranquilo que yo, que siempre me metía en líos, sin importar nada, pero cada semana estaba en algún lío.

Empezamos a salir, alquilamos un piso, en el que estamos ahora, y me puse a buscar trabajo cuando de repente pues vino L a nuestras vidas, la alegría de nuestras vidas, entonces D siguió trabajando y yo me puse a cuidar a L, que ahora ya tiene dos añitos casi, y en nada tendrá un hermanito pequeño así que va a estar entretenida.

Evidentemente, ya cuando me quedé embarazada de L dejé de meterme en líos, dos amigas mías también esperaban sus hijos entonces todas nos relajamos un poco.

Yo en parte a veces pienso que tanto D (parella) como L (filla) vinieron al mundo en el momento exacto para salvarme la vida, no sé si me explico, me da esa sensación.

¿Y si en unos años, a sus quince, dieciséis años L, o T (futur fill) te dice que quiere dejar los estudios, que harás?

Pues un poco al contrario que mi madre, porque se puso hecha una furia. A mis hijos nunca les va a faltar de nada, y creo que con esa edad ya sabrán tomar sus decisiones así que si lo han pensado bien y es lo que quieren que lo hagan. Aunque la verdad es que los dos van a ser muy buenos niños y van a estudiar mucho.

¿Te has planteado volver a estudiar?

Sí, en un futuro quiero volver a estudiar. Porque en ese momento no tenía ninguna motivación, pero ahora veo a algunas de mis amigas y veo que se me podría dar bien enfermería, mis amigas también lo dicen, entonces mi idea es que cuando L y T sean un poco mayores y no tenga que estar tan encima hacer un módulo de auxiliar o algo.

Ahora por ahora no puedo porque D trabaja y yo tengo que cuidar a L, y en nada vendrá T y tendré que cuidar de él también, entonces, es una idea que tengo, pero aún no es el momento, no sé si me explico.

¿Está contenta con tu vida actual?

Mucho, soy muy feliz. A D le va bien en el trabajo y tengo una hija que es la luz de mi vida. Me paso el día jugando con ella, y cuando no, estoy con mis amigas que también tienen pequeños y llevan menos tiempo que yo y las ayudo con todo lo que he aprendido.

¿Crees que habría cambiado algo de tu vida si hubieras seguido estudiando?

Bueno claro, supongo que sí. Aunque no cambiaría mi vida por nada, te lo digo.

También imagino que por mucho que hubiera seguido estudiando, tendría que haberlo dejado al quedarme embarazada por primera vez así que, habiendo repetido y todo, me habría sacado el bachillerato a los diecinueve y para ese entonces ya estaba a punto de nacer L, y no habría podido seguir estudiando.

¿Quieres añadir alguna cosa?

Bueno, quiero comentar que lo más importante en esta vida no te lo dan los estudios o el dinero creo yo. Estoy genial con mi vida y aunque no haya muchos estudios en casa somos inteligentes a nuestra manera y a nuestros hijos no les va a faltar nunca de nada. He conocido a gente sin estudios que no ha hecho ni la mitad de lo que D y yo, porque D tampoco ha estudiado mucho, pero trabaja mucho para sostener a toda su familia y eso se agradece mucho, y nos da la vida que tenemos ahora y eso no lo cambio por nada.

7.3.3. Entrevista ER

Com recordes el teu període escolar?

A la primària?

En general.

Doncs els primers anys no els recordo malament, però recordo que els diumenges molts cops em trobava malament. I que cap a les set de la tarda o les vuit em començava a fer mal la panxa i el cap.

Quan havia de tornar el setembre a les classes és com que no tenia moltes ganes, encara que després anava a classe i estava bé, no em passava res, no tenia problemes amb els companys ni amb els professors, però no era una cosa que em motivava especialment.

Estava bé però preferia quedar-me a casa, i a vegades als matins em despertava i l'únic que volia era dormir més i li deia a la meva mare que em feia molt mal el cap.

I funcionava?

No no, em deia "aixeca't i ves a classe". Això quan era més petita. Però també et dic que amb els anys a l'ESO també em va passar molt, perquè no em venia gens de gust, no em motivava en absolut.

No era tant infantil com quan era petita però sí que hi havia dies que ho deia.

I em feia mal de veritat, és a dir, sentia que em feia mal, però després a la que potser algun cop la meva mare em deia "queda't a casa i ja aniràs o ja aniràs més tard", a la que em deia això se'm passava el mal de cap. És a dir, em feia mal el cap fins que la meva mare em deia que no havia d'anar a l'Institut, llavors se'm passava tot.

I què és el que més t'agradava de l'escola, de l'Institut?

A part del més típic dels amics, les amigues, hi havia classes que sí que m'agradaven, i professors que t'ho feien passar-ho bé. Després al meu institut, no es que es treballés en projectes com ara, però sí que hi havia alguns projectes durant l'any que eren molt específics i m'ho passava bé. Perquè al meu institut participaven en concursos de matemàtiques i a mi m'agradaven molt i participava en els concursos i per mi eren com dies de festa. Després també feien unes jornades d'energies renovables i

si eres bona amb tecnologia et ficaven i et feien anar a escoles de primària a fer explicacions sobre les energies a la gent, i les festes de Sant Jordi, de nadal, tot això m'agradava molt.

Ara que llavors, al final és anar a l'Institut i que hi ha coses que no t'agraden gens i no et venen gens de gust.

A més a més et fiquen molta pressió molt d'hora de "has d'escollir l'itinerari, si vols fer batxillerat, graus, has de saber que fer perquè et portarà al que faràs a la universitat..", és com que des de primer que els professors t'intentaven convèncer de les decisions que havies de prendre.

I tenia dotze anys, tretze, no sabia ni qui era, com podia saber que fer durant tota la meva vida. Era molt estressant i pressionava molt.

I era com que si valies havies d'anar al batxillerat, i els graus eren com fracassar, com que eres menys, quan els graus pel que he vist en la meva germana et donen una professió, et donen més experiència, et fica dins del mercat laboral perquè tot i que no treballis mai del grau que has fet perquè després vols anar a la universitat, ja has fet unes pràctiques, ja has de saber què és treballar. Cosa que en el batxillerat són dos anys memoritzant dades i dates, vomitar tota la informació durant tres dies i oblidar-te'n. I els professors tenen una obsessió amb això, jo tenia un professor de CN que em deia "que no t'enganyin, tu has de fer ciències, que tu vals molt", i era com que a mi m'agradaven molt les ciències, però també m'agradava història, filosofia, i pensava que no podia decidir per mi mateixa, sinó pel que serveixo més, que no té sentit, perquè si després no gaudeixo no em passaré tota la meva vida fent una cosa que no m'agradi gens, per molts diners que em donin.

Clar, a mi m'agradaria arribar al seixanta-cinc sense haver comptat els dies que em quedaven per jubilar-me, sinó casi posant-me trista per haver de deixar aquesta vida que tant m'agrada. M'agradaria gaudir de la meva vida i del treball que faig, i si ho passes bé treballant al final el teu oci potser també el reconverteixes en això, potser jo em passo el dia fent classe i després a classe busco articles de com millorar a classe, i això no ho fas si no tens motivació per la teva feina.

Crec que un dels objectius de l'educació hauria de ser aquest, que la gent estudiï perquè li agrada, perquè vol, perquè el motiva. No ho plantejis com passar-ho molts anys estudiant coses que no t'agraden per cobrar més diners en un futur.

No seràs el "millor" professional si no hi ha motivació, perquè no ho gaudiràs.

I clar després veus molts professionals que han estudiat durant la carrera perquè tocava, han fet el màster i no han obert un llibre més en la seva vida, perquè ho han fet per la feina, no per ser bons, i això fa que hi hagi tants mals professionals.

I què és el que menys t'agradava de l'Institut, has parlat de la pressió i la desmotivació, però hi havia alguna cosa més?

A part del sistema educatiu que no m'agrada, això de les notes per números, la competitivitat, la individualitat, el que t'ensenyen, etc. La gran majoria dels professors t'ensenyen que has d'anar trepitjant caps per avançar, i això no m'agrada, no crec que sigui la manera de treballar, a mi no m'agrada.

A més a mi les notes, els números, mai m'han interessat, mai els hi he donat un valor per mi mateixa, però sí que la gent et fa posar-li un valor, i jo recordo que no treia males notes però jo tampoc estudiava, jo la nit abans llegia el llibre un cop i anava a dormir, i ho feia per no sentir-me malament de no haver fet res, i treia un set, un vuit, i potser hi havia un professor o el meu pare que em deien "si haguessis estudiat t'haurien donat més nota" però a mi no m'importava, em motivaven a treure més nota, no a aprendre més. Crec que només es fixen en les notes i la meritocràcia però això no fa que aprenguis, perquè hi ha molt agent que treu nous i deus i li preguntes al mes i ja no recorda res, només que té capacitat de memorització molt bona.

I entre això i les pressions que has de decidir, i ho has de fer com ells pensen que és la millor manera, això no em feia massa gràcia.

Deies que no tenies gaires problemes amb els estudis, tot i això, van aparèixer algunes dificultats durant l'ESO?

A nivell d'aprenentatge no, cap, jo crec que durant l'ESO, l'única vegada que vaig haver d'anar a recuperació va ser perquè no havia entregat el dossier que havia d'entregar. Perquè a ciutadania et feien veure una pel·lícula i després havies de fer una reflexió d'aquesta, però com que no ho havies d'entregar fins l'últim dia, doncs no ho feia. I em vaig oblidar, i em va dir "m'ho entregues el pròxim dia" i em vaig oblidar un altre cop. I em va dir "t'he d'enviar a recuperació", i la recuperació va ser entregar el dossier i ja està, així que cap problema.

És la única recuperació que vaig anar en tota l'ESO, perquè fins i tot quan vaig començar a treure pitjor nota perquè faltava més a classe, encara amb això tenia una mitja de set i mig, o vuit.

Així que jo problemes a nivell acadèmic, o problemes d'aprenentatge no en tenia.

I a nivell emocional, o d'altres aspectes durant l'ESO?

Sí, això sí. Però perquè crec que no vaig saber gestionar la pressió del sistema educatiu.

I quan vas començar a aparèixer aquests problemes de faltar més a classe o no presentar alguna tasca? Algú et va ajudar?

Doncs jo crec que a segon ja no estava bé però no sabia que no estava bé. Llavors recordo que tenia un parell de professors, sobretot una professora de castellà recordo que va venir i em va dir "ER, estàs bé", i jo li vaig dir que estava cansada, que no havia dormit bé, perquè a més a més dormia molt poc durant l'ESO anava a dormir a les tres, quatre de la matinada i em despertava a les set, dormia molt poc, i ja després a tercer em va començar a fer molt mal el cap, no em trobava bé, i la professora de castellà em va dir que provés flors de Bach, homeopatia i coses d'aquestes per relaxar-me.

I li vaig dir a la meva mare, perquè estava preocupada i no sabia què em passava, i ho vam provar i ja després quan em trobava molt malament i no volia anar, la professora de català em va agafar un dia i em va preguntar què em passava també i li vaig dir que no ho sabia, que em feia mal de cap molts dies, llavors no podia venir, i em va dir que tenia un amic neuròleg que era molt bo, un dels millors de Catalunya i que parlaria amb ell i em va dir "no et podré donar cita amb ell però si que li diré que en una estona de descans t'anés a veure".

I vaig anar a La Vall d'Hebron, em va fer un reconeixement neuronal, i el noi ja li va dir a la meva mare "jo crec que això és neurològic, jo crec que és alguna cosa més psicològic" i em va derivar a una neuròloga a Badalona, i em van fer proves per veure si tenia migranya, vaig estar ingressada tres o quatre dies, perquè vaig anar un dia que em feia molt mal el cap, i em donaven coses però a la ER li seguia fent mal el cap. I d'això que una doctora li diu a la meva mare "potser aquesta nena té un tumor al cervell" i em van fer una ressonància i tot i no tenia res. I al final també em van derivar a un osteòpata per si era una cosa més muscular, i el noi em va dir "mira, tinc el número d'aquesta psiquiatra i podries veure a veure que tal".

I jo duran aquest temps anava molt poc a l'escola, a la majoria dels professors els hi importava absolutament res exceptuant aquestes dues que em van dir que anés a mirar, els altres van passar molt.

Fins i tot recordo que tenia un professor de socials, i un dia vaig venir al segon semestre i només havia vingut una vegada es reien de mi i casi que feien bromes. No diré que els hi donava igual perquè no estic al seu cap, però si que penso que no li donen importància a si vaig a classe o no. És com que "tu sabràs que fas amb la teva vida".

Tot i això en teoria si hi ha absentisme els professors truquen a SS, però en el meu cas ningú va trucar a ningú, i si que el primer semestre anava una mica, el segon menys però el tercer casi que no vaig anar.

I els teus pares com reaccionaven quan faltaves tant a classe?

La meva mare al principi, clar, a mi em feia molt mal el cap, i es notava que no era fingit, em ficava al llit i apagava els llums i no feia res, però és el que et dic, als matins em feia molt mal el cap però cap a les cinc de la tarda se'm passava, però com que al dia següent em tornava a fer mal el cap doncs tornava a faltar.

Però ja et dic, al principi potser eren com dos o tres cops per setmana, i era com que "no passava res", ho entenien, però després ja era complicat. Perquè la meva mare i el meu pare insistien "has d'anar a classe" i em despertaven i no em deixaven adormir-me però jo era com que "m'és igual, no aniré, no em ve de gust", i ja està.

I quan vaig començar amb la psiquiatra si que els hi va dir que no anés a classe si no volia perquè això suposava una pressió extra al meu estat d'ànim i podia ser contraproductiu i van començar a relaxar una mica.

Però el meu pare va arribar a tirar-me gots d'aigua freds al cap, perquè era com "nena, tens catorze anys, ves a classe".

I quan per dir-ho així els teus pares "t'obligaven" a anar a classe, com ho vivies quan eres allà?

El que més em costava era el matí, aixecar-me per anar allà, preparar-me, etc. Quan això ja ho havia fet no era tan complicat, tot i que estava més dispersa, no estava atenta, i per això aquests professors que t'he dit em van demanar que si em passava alguna cosa.

Era com que no em venia de gust saps, Biel. També la psiquiatra em va diagnosticar Trastorn de Depressió Major i era com que tenia una apatia espectacular per tot, no tenia ganes de res, fins i tot no m'havia adormit mai a classe i quan vaig començar amb el tractament un dia que vaig anar a classe d'aquells que no volia anar i a mitja classe de francès em vaig quedar adormidíssima. I recordo que el professor em va mirar amb cara de "ets una desgraciada" i jo pensant "estic amb una depressió enorme, vaig medicada fins a les venes, no em miris així ". Però en aquell moment va ser com un sentiment de vergonya i fustigació amb mi mateixa de dir "ER, com t'has adormit en una classe", que també ho passava molt malament.

A més a més la gent no ho entén, hi havia companys de classe que em deien campanera perquè no anava a classe, i es reien de mi, no en el sentit d'assetjament escolar, però sí que algun cop quan portava dos setmanes sense venir i intentava tornar, hi havia els graciosos que no ho fan per fer-te mal, ho fan per fer la gracieta a classe, però clar, en tu és com "porto dos setmanes lluitant per venir a classe i l'únic que penses de mi és que sóc una campanera".

No crec que ningú faci campana sense un per què darrere, t'ho poden vendre com que "campana, perquè vaig al parc a fumar porros", però per què no va a classe de veritat? Perquè tu pots anar després de l'escola a fumar porros, així que si se la salten és perquè alguna cosa esta fallant en el sistema educatiu, hi ha alguna cosa a l'escola que els fa no tenir ganes d'anar-hi, saps que et vull dir?

I els deixa fora, perquè no els hi interessa. Perquè si te'n surts per sobre o per sota a la gent no els hi interesses, perquè donen feina. El que volen son alumne normatius que es treguin les coses sense donar complicacions. A no ser que tinguis un professor molt motivat no et faran cas i no podràs avançar de cap de les maneres.

Tot i això tenies un grup d'iguals que t'ajudés quan faltaves a classe i que et motivés a venir a l'escola? O tots feien mofes com els que has mencionat?

Sí, les meves amigues sí que m'ajudaven, sobretot al principi era com un "va ER, no et preocupi, hem de fer un treball en grup, encara que no vinguis, ens fem juntes i cadascú fa la seva part tot i que no presentis", em feies estar allà per tenir alguna nota.

Perquè sí que tercer al final me'l vaig treure, perquè vaig faltar sobretot cap al final, però ja després a quart casi que no anava, perquè allà ja estava diagnosticada, amb tractament i era com que ja no hi havia manera.

Llavors ja en aquell moment, crec que com que hi ha molt poc coneixement de les malalties mentals o de les patologies mentals, el que van intentar va ser com fer-me psicologia inversa "perquè el que estàs fent és cridar l'atenció" coses així, i van començar a distanciar-se.

I a l'altre classe hi havia una noia que tenia molts problemes d'ansietat i agorafòbia, llavors aquesta nena va ser la única que si que molts cops em portava coses de classe, saps.

Clar, perquè ella anava a classe, però molts cops a les excursions no anava, perquè li donava molta ansietat.

Però com ella més o menys entenia la situació, em va intentar ajudar més però era una noia que casi no coneixia de res.

Els que se suposava que eren els meus amics, suposo que per desconeixement, per l'edat, perquè estàs a quart i tens les teves coses a fer, ho van veure com que el que estava fent era cridar l'atenció i que ja se'm passaria.

I jo pensava "com pots arribar a aquest punt de pensar això de mi?".

Llavors si que quan estava a quart em van intentar vincular més , que anés més al psicopedagog, que estava al centre, i tractava temes d'ansietat i això.

I recordo que aquest senyor, quan vaig repetir quart perquè no anava i em van donar la opció de presentar-me a la recuperació de totes les assignatures, i ho vaig intentar, però la pressió era absoluta i no estava en condicions per fer això, i vaig passar a repetir quart i em van donar la opció que anés només a classe d'una optativa d'itinerari que era per preparar-te per la prova d'accés a grau mitjà per la gent que no es treia l'ESO, em van ficar allà i em van demanar que anés només a aquella classe perquè a més a més la feia el psicòleg educatiu del centre i el psicòleg em va dir que anés a la seva classe i que em feia teràpia perquè "em veia com un repte" i clar jo pensant que potser em podia ajudar però no pensis en mi com un repte com si fos impossible, saps.

I quan vaig fer per segon cop quart vaig deixar l'ESO, perquè em semblava una tonteria, i vaig aprovar la prova d'accés però no la vaig fer servir mai.

I al cap d'un any em va dir "tenim cita a tal hora" i jo no podia ni aixecar-me. I em va dir "doncs has de venir si o si", i jo no podia, només volia que em deixés en pau, que potser tenia una ansietat enorme, però no ho vaig saber veure i vaig passar d'ell,

perquè molt professional però no sabia entendre la meva situació, i mira que en teoria és famós aquest terapeuta.

A mi des del punt on agafes i li dius a una nena de setze anys i dir-li que la veus com un repte i no la cobraràs per fer les sessions això em molesta.

Em sentia com un ratolí en un experiment, saps.

Què creus que hauria d'haver canviat, millorat, perquè quan estiguessis a classe t'haguessis sentit millor i potser haguessis seguit estudiant?

Jo crec que òbviament no és tot culpa de l'Institut, però sí del sistema educatiu.

Jo crec que si no fossin tant meritocràtics, no anessin només a mirar les notes i es preocupessin realment de l'educació i donessin valor al que realment té valor en l'educació, crec que potser la pressió que jo m'imposava a mi mateixa hauria sigut menor o al menys no hauria estat sumada a la pressió d'agents externs, i potser ho hauria portat una mica millor.

Després també crec que un dels problemes és que no pot ser que una nena vingui amb que té depressió i no li donis eines o alternatives per poder treure's els estudis, perquè al final és un tràmit.

El problema és aquest, perquè tu arribes a la ESO i et diuen que sense la ESO no fas res, però què et dona realment l'ESO? Perquè hi ha molta gent que té l'ESO i no sap res de la guerra civil, o de fer fraccions, perquè ho obliden al moment, perquè aproven l'examen i se n'obliden, perquè no els hi importa.

Sento que no valoren, que no t'ajuden a afavorir la teva motivació, no tenen en compte els interessos dels alumnes i és un "això és el que toca saber i t'ho has de saber, m'és igual com t'ho aprenguis però has de treure un cinc". Per mi l'educació no és això, hi ha moltes coses que sé que ho sé per haver vist un documental a Netflix, perquè ho he parlat amb amics, amb la meva mare, etc. De l'Institut tinc molt poc record de sentir que estava aprenent coses, era com que sentia que anava a allà a no fer res.

Sí que hi havia assignatures com tecnologia que fèiem circuits elèctrics, o una optativa que es deia petites investigacions, t'ensenyaven a fer un microscopi, miraves les cèl·lules i era més entretingut, però hi havia moltes coses que em costava trobar-li un sentit. Recordo els arbres morfològics per exemple que penso que no m'ha servit per res a la vida i no em servirà mai, i al final el valor del coneixement és un número, i és

normal que hi hagi gent que llavors senti que perd el temps, perquè tot és per la nota, no per aprendre alguna cosa que serveixi, sinó per tenir un títol i seguir sense tenir res. Jo perquè era més mèdic, però entenc a la gent que potser ho deixa perquè no els ajuden, no hi ha ningú que es preocupi. No entenc el sistema en el que estem.

Clar i jo vaig estar molt temps que tenia això i els professors no veien res, i arribes a l'adolescència i tens aquestes voltes mentals i tot explota. Tu tens els teus problemes i arregla'ls sola, havíem de pagar per un psicopedagog extern perquè t'intentin ajudar i els professors no fan res per intentar-te arreglar, no esperis que tingui després motivació per fer classes o que pugui treure bones notes.

I quan intentàvem parlar amb els professors jo sentia que al final no feien res, per molt que prometés.

I sentia que no feien res per ajudar-me i que quan estava a classe em tenien com si fos una planta perquè no molestés apartada de la resta de companys mentre el professor fa com si no existís ni jo ni ningú i presenta i vaig dir "tu, per això me'n vaig d'aquí", i per tot això ho vaig deixar també.

I sentia que tot s'havia de mirar a casa, que o ho detectava la teva mare i eta portava al psicòleg o buscava recursos o els professors no feien res per tu.

Passant més a quan vas decidir deixar-ho, com vas viure-ho?

Doncs en part va ser com una alliberació, ja quan la psiquiatra em va dir que no calia que anés a classe i em va donar "la baixa mèdica" per no anar, em vaig sentir molt alleugerada, però a l'hora vaig tenir por i em vaig sentir malament. Perquè és aquesta sensació de que estic bé perquè em fa mal anar-hi però al mateix temps em sento malament perquè tinc quinze anys i no surto de casa.

I te n'adones que la gent té les seves coses, la seva vida, i no podies comunicar-te igual amb els companys i faltava tota aquesta comunicació que potser necessita un adolescent, però clar, per mi era com treure'm un pes de sobre enorme, el no haver d'intentar aixecar-me cada matí i haver-li de dir a la meva mare que no podia anar a classe.

Llavors al principi em vaig sentir alleugerada, però sí que després vaig tenir moments com de culpabilitzar-me, de dir-me "potser podries haver seguit, i al menys t'hauries tret l'ESO perquè no és tant difícil", però jo en aquell moment no estava psicològicament preparada per això.

I els teus pares com ho van viure quan et veien a casa tot el dia i que et costava tant sortir del llit?

Malament, molt malament. La meua mare mes o menys era com que, no ho entenia però intentava emfatitzar molt, però suposo que s'ho prenen com una derrota personal.

Crec que es donen com un valor de culpa molt gran.

I el meu pare no ho entenia, és a dir, quan em van donar la baixa es va relaxar, però al principi quan deia que no volia anar a classe s'enfadava, em cridava, i si després quedava amb els amics em deia "per això si tens ganes i per anar a l'escola no oi?" i jo li deia "papa, m'estic medicant, no estic bé, no és que no vulgui".

I el meu pare també va deixar els estudis, va acabar als catorze i es va posar a treballar, però tenen tan interioritzat que has de fer el que diu la norma, que si ja hi ha una problemàtica pel mig el problema es fa gegant, perquè tampoc els hi ha donat l'educació per entendre tota aquesta situació.

I era una mica complicat perquè tot i que no et diguin res ho notes i et fa sentir culpable i pensar "ho estan passant malament per culpa meua".

I l'any que vas fer aquesta pausa a què vas dedicar el teu temps?

A Part de fer la prova d'accés de grau mitjà que ja t'he dit que no em va servir de res, el que jo vaig estar crec que va ser des dels quinze anys fins als dinou sense fer absolutament res.

Als divuit vaig pensar en treure'm l'ESO a una escola d'adults però no vaig tenir cor de fer-ho, no estava jo tampoc en el millor moment.

La meua vida era estar a casa, jugar a l'ordinador, veure series, llegir i de tant en tant donava una volta amb una amiga i poc més. Però clar tenia tres amigues comptades, no m'ajuntava amb gaire gent, no sortia gaire, no anava de festa perquè després de la depressió tenia ansietat en els espais grans amb gent, i em costava sortir, i tenia aquesta amiga que t'he dit que m'ajudava quan estava a l'ESO, una altre que al final ens vam portar bé i una noia que vaig conèixer per Twitter, però no sortia molt de tot això.

Et sents satisfeta amb la teva vida actual?

Sí. Clar que hi ha coses a canviar però crec que tot el que m'ha passat al final dius "mira ER, en aquell moment no vas poder, segur que després ho podràs fer quan estiguis millor", saps?

Perquè al final és això, tanta pressió no va bé, i prefereixo estar bé i ara poder tenir l'energia per aixecar-me del llit que haver aconseguit l'ESO o el Batxillerat però no arribar a ser ni persona.

T'agradaria afegir alguna cosa?

Bueno, no se qui ho acabarà llegint això però dir que no tota la culpa la tenen els professors, que potser ha semblat que digués això. Sí que és cert que em van tocar alguns professors que potser si haguessin sigut d'una altre manera m'haurien ajudat més, però al final era una cosa molt meva.

I que no tot són els estudis crec jo, ara estic bé, he pogut millorar en la meva vida, i progressar en mi mateixa que és el més important crec jo.

La resta de coses ja vindran amb el temps si m'ho treballo, però el més important és poder estar bé amb mi poder avançar com a persona.